

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ**

**ALTINCI SINIF ÖĞRENCİLERİNE GÖRSEL SANATLAR
DERSİNDE HAVA PERSPEKTİFİ BİLGİSİNİN
KAZANDIRILMASINA YÖNELİK UYGULAMALAR**

Yüksek Lisans Tezi

Serpil DONBALOĞLU

Danışman

Prof. Dr. Çağatay İNAM KARAHAN

SAMSUN
2021

ÖZET

ALTINCI SINIF ÖĞRENCİLERİNE GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE HAVA PERSPEKTİFİ BİLGİSİNİN KAZANDIRILMASINA YÖNELİK UYGULAMALAR

Serpil DONBALOĞLU

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans, Şubat/2021

Danışman: Prof. Dr. Çağatay İNAM KARAHAN

Araştırmamda problem olarak ele aldığım konu, ortaokul müfredatı kazanımları içinde oldukça küçük ve yetersiz bir yeri olan, hava perspektifi bilgisinin öğrencilere kazandırılması ile öğrencilerin çevrelerini yeniden keşfetme süreci ele alınmıştır. Bu çalışma ile ulaşılmak istenen, öğrencilere görsel sanatlar dersinde akademik başarısına perspektif ve hava perspektifi bilgisinin yeterli düzeyde kazandırılmasının katkılarını ortaya koymaktır. Bir eylem araştırması olan bu çalışma nitel özellik göstermekte olup eylem araştırması olması ile bir müdahaleli araştırma türüdür. Çalışmada deneysel yöntemlerden öntest-sontest şartını sağlayacak şekilde önçalışma-sonçalışma modeli uygulanmış olup bunun yanında süreç değerlendirilmesi araştırmacı günlükleri yardımı ile sağlanmıştır. Perspektif ve hava perspektifi bilgisinin öğrencinin sanatsal çalışmalarına katkısı olmuş mudur? Ön çalışma ile son çalışma arasında belirgin farklar var mıdır? Soruları etrafında şekillenmiştir. Atatürk Ortaokulu 6/B sınıfı öğrencileri bu araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Tez çalışması 2019-2020 bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Çalışma süresine hazırlık olarak; perspektif kavramı ve çeşitleri, hava perspektifi ve bu konuyu tamamlayacak renk bilgisi konuları kuramsal çerçeve içinde oluşturularak hazırlanmıştır. Araştırmaya perspektif ve hava perspektifinin tarihsel sürecine katkı sağlayan ustaların da ele alınması ile hazırlık süreci tamamlanmıştır. Yaşama yakınlık ilkesine uygun olarak öğrenci tecrübelerine ders içerisinde sınıfça vakit ayrılmıştır. Çalışma sırasında varılmak istenen hedef ile ilgili problemler küçük parçalara bölünmüş ve aşamalı olarak çözümlenmesiyle öğrencinin dersi kavraması sağlanmıştır.

Süreç içinde öğrenci görüşleri de alınarak gözlemler araştırmacı günlüğü ile sonucun yorumlanmasına ilave edilmiştir. Çalışmalar bireysel farklılıklar dikkate alınarak sınıf bazında değil kendi içerisindeki gelişmişliğine ve süreç içerisindeki ilerlemesine bakılarak değerlendirilmiştir. Dönüt ve düzeltmelerin öğrenciye zamanında ve yapıcı olacak şekilde verilmesi ile sürecin verimliliği arttırılmaya çalışılmıştır. Tüm bu süreç sonunda eylem araştırmasının yarattığı olumlu sonuçların uzman görüşleri de alınarak öğrenci başarısına önemli katkıları olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sanat, Görsel Sanatlar Eğitimi, Perspektif, Hava Perspektifi

ABSTRACT

APPLICATIONS TOWARDS THE ACQUISITION OF AIR PERSPECTIVE KNOWLEDGE IN VISUAL ARTS COURSE FOR SIXTH GRADE STUDENTS

Serpil DONBALOĞLU
Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Department of Fine Arts Education
Master, July,2021
Supervisor: Prof. Dr. Çağatay İNAM KARAHAN

The issue that I dealt with as a problem in my research was the process of rediscovering the environment of students by acquiring the knowledge of air perspective, which has a very small and insufficient place in the secondary school curriculum acquisitions. The aim of this study is to reveal the contributions of students to gain sufficient level of perspective and aerial perspective knowledge to their academic success in the visual arts course. This study, which is an action research, has qualitative features and is an action research type of intervention research. In the study, a pre-study-post-study model was applied in a way to meet the pre-test-post-test condition among the experimental methods, and the process evaluation was provided with the help of the researchers' diaries. Has the knowledge of perspective and aerial perspective contributed to the student's artistic work? Are there any significant differences between pre-work and final work? Its questions are shaped around it. Atatürk Secondary School 6 / B class students participated in this study voluntarily. The thesis study was carried out in the spring semester of 2019-2020. As preparation for the working period; The concept of perspective and its types, aerial perspective and color knowledge to complement this subject have been prepared within a theoretical framework. The preparation process was completed with the study of the masters who contributed to the historical process of perspective and aerial perspective. In accordance with the principle of closeness to life, time is allocated to student experiences during the class. The problems related to the goal to be reached during the study were divided into small pieces and the student was able to comprehend the lesson by solving them gradually.

In the process, students' opinions were also taken and observations were added to the interpretation of the result with the researcher's diary. The studies were evaluated on the basis of individual differences, not on the basis of class, but on their own development and progress in the process. By providing feedback and corrections to the student in a timely and constructive manner, the efficiency of the process was tried to be increased. At the end of all this process, it was determined that the positive results of the action research had a significant contribution to student success by taking expert opinions.

Keywords: Art, Visual Arts Education, Perspective, Air Perspective

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI.....	i
TELİF HAKKI.....	ii
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI.....	iii
ÖZET.....	xv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xii
EKLER DİZİNİ.....	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Problem Cümlesi.....	7
1.3. Alt Problemler.....	7
1.4. Araştırmanın Amacı.....	7
1.5. Araştırmanın Önemi.....	8
1.6. Sayıtlar ve Varsayımlar	9
1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar	10
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	11
2.1. Sanat Eğitimi.....	11
2.1.1. Görsel Sanatlar Eğitimi.....	14
2.1.2. Ergenlik Öncesi Evre: (9-11 Yaş).....	16
2.2. Perspektif	17
2.2.1. Perspektifin Keşfi.....	18
2.2.2. Perspektif Çeşitleri ve Hava Perspektifi	26
2.3. Renk Bilgisi	32
3. YÖNTEM	39
3.1. Araştırma Modeli	39
3.2. Araştırma Ortamı	40
3.3. Araştırma Sürecinde Yer Alan Öğrenciler.....	40
3.4. Veri Toplama Teknikleri.....	41
3.5. Verilerin Çözümlemesi	41
4. BULGULAR.....	42
4.1. 1.Hafta Uygulaması	42
4.2. 2.Hafta Uygulaması	43
4.3. 3.Hafta Uygulaması	55

4.4. 4.Hafta Uygulaması	62
4.5. 5.Hafta Uygulaması	75
4.6. 6.Hafta Uygulaması	77
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	93
5.1. Tartışma	93
5.2. Sonuç	94
5.3. Öneriler	98
KAYNAKÇA.....	99
EKLER	102

SİMGELER VE KISALTMALAR

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1 İmgelerin İhaneti, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 128-1929, 3,5cmx93,988 cm, Rene Magritte, Lyon angels Güzel Sanatlar Galerisi	1
Şekil 2.2 Çarmıhtan İndiriliş, 1435-1438, Ahşap üzerine yağlıboya,220,0 cm;262,0 cm, Roger van der Weyden, Prado Müzesi, Madrid	19
Şekil 2.3 Brunnelleschi'nin perspektifi buluşu canlandırması	21
Şekil 2.4 Kutsal Üçlü, 1425-28,fresk, 667x37 cm, Yeni Santa Maria Bassilikası, Floransa	22
Şekil 2.5 Leonardo'nun "Meryem'e Müjde", Floransa, Uffizi, 1473-4	23
Şekil 2.6 Leonardo'nun "Müneccim Kralların Tapınması"nın Arka Planı İçin Yaptığı Çalışma, Uffizi	24
Şekil 2.7 "The Fighting Temeraire", 91x122cm,1838, Tuval Üzerine Yağlıboya, Ulusal Galeri, Londra	26
Şekil 2.8 Middelhamis Yolu, 1689, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 104x141 cm, Meindert Hobbema, National gallery, Londra,İngiltere	27
Şekil 2.9 Tek Kaçış Noktalı Perspektif	29
Şekil 2.10 Üç Kaçış Noktalı Perspektif	30
Şekil 2.11 Hava Perspektifi	30
Şekil 2.12 "Magi'nin Hayranlığı", Berlin,Gemalde Galerie Domenico Veneziano ...	32
Şekil 2.13 Göz Yapısı ve Bölümleri	33
Şekil 2.14 Newton'un Prizma Deneyi	34
Şekil 2.15 Munsel'in Renk Dizgesi	37
Şekil 4.16 2. Hafta Uygulama Çalışması no:1	46
Şekil 4.17 2.Hafta Uygulama Çalışması no:2	47
Şekil 4.18 2. Hafta Uygulama Çalışması no:3	48
Şekil 4.19 2. Hafta Uygulama Çalışması no:4	49
Şekil 4.20 2. Hafta Uygulama Çalışması no:5	50
Şekil 4.21 2. Hafta Uygulama Çalışması no:6	51
Şekil 4.22 2. Hafta Uygulama Çalışması no:7	52
Şekil 4.23 2. Hafta Uygulama Çalışması no:8	53
Şekil 4.24 2. Hafta Uygulama Çalışması no:9	54
Şekil 4.25 2.Hafta Uygulama Çalışması no:10	55
Şekil 4.26 3. Hafta Uygulama Çalışması no:1	58
Şekil 4.27 3. Hafta Uygulama Çalışması no:2	58
Şekil 4.28 3. Hafta Uygulama Çalışması no:3	59
Şekil 4.29 3. Hafta Uygulama Çalışması no:4	59
Şekil 4.30 3. Hafta Uygulama Çalışması no:5	60
Şekil 4.31 3. Hafta Uygulama Çalışması no:6	60
Şekil 4.32 3. Hafta Uygulama Çalışması no:7	61
Şekil 4.33 3. Hafta Uygulama Çalışması no:8	61
Şekil 4.34 3. Hafya Uygulama Çalışması no:9	62
Şekil 4.35 3. Hafta Uygulama Çalışması no:10	62
Şekil 4.36 4. Hafta Uygulama Çalışması no:1	65
Şekil 4.37 4. Hafta Uygulama Çalışması no:2	66
Şekil 4.38 4. Hafta Uygulama Çalışması no:3	67
Şekil 4.39 4. Hafta Uygulama Çalışması no:4	68
Şekil 4.40 4. Hafta Uygulama Çalışması no:5	69
Şekil 4.41 4. Hafta Uygulama Çalışması no:6	70

Şekil 4.42	4. Hafta Uygulama Çalışması no:7	71
Şekil 4.43	4. Hafta Uygulama Çalışması no:8	72
Şekil 4.44	4. Hafta Uygulama Çalışması no:9	73
Şekil 4.45	4. Hafta Uygulama Çalışması no:10	74
Şekil 4.46	1. Hafta Uygulaması Çalışma no:1	79
Şekil 4.47	6. Hafta Uygulaması Çalışma no:1	79
Şekil 4.48	1. Hafta Uygulaması Çalışma no:2	80
Şekil 4.49	6. Hafta Uygulama Çalışması no:6	80
Şekil 4.50	1. Hafta Uygulaması Çalışma no:3	81
Şekil 4.51	6. Hafta Uygulaması Çalışma no:3	81
Şekil 4.52	1. Hafta Uygulaması Çalışma no:4	82
Şekil 4.53	6. Hafta Uygulaması Çalışma no:4	82
Şekil 4.54	1. Hafta Uygulaması Çalışma no:5	83
Şekil 4.55	1. Hafta Uygulaması Çalışma no:5	83
Şekil 4.56	1. Hafta Uygulaması Çalışma no:6	84
Şekil 4.57	6. Hafta Uygulaması Çalışma no:6	84
Şekil 4.58	1. Hafta Uygulaması Çalışma no:7	85
Şekil 4.59	6. Hafta Uygulaması Çalışma no:7	85
Şekil 4.60	1. Hafta Uygulaması Çalışma no:8	86
Şekil 4.61	6. Hafta Uygulaması Çalışma no:8	86
Şekil 4.62	1. Hafta Uygulaması Çalışma no:9	87
Şekil 4.63	6. Hafta Uygulaması Çalışma no:9	87
Şekil 4.64	1. Hafta Uygulaması Çalışma no:10	88
Şekil 4.65	6. Hafta Uygulaması Çalışma no:10	88
Şekil 5.66	Son Uygulama Sırasında (Pandemi Şartlarında Sınıf).....	89

Bu kısımda problem durumu ve sırası ile problem cümlesi, alt problemler hakkında bilgiler verilmiş olup daha sonra araştırmanın amacı, önemi, sayıltıları, kapsamı ve sınırlılıkları eklenmiştir.

1. GİRİŞ

Birey yaşamına ilk başladığı andan itibaren çevresini izleyerek bunları anlamlandırarak çevresini tanır, sözcükler bu anlamlandırmayı takip eder. Görüntülerin gerçekliğe yakınlığını kabul etmiş olmamıza rağmen güvenilmez olan, bizler için bir kesinlik belirtmeyen sözcüklere itimadımız daha çoktur. Yine de sözcükler, görüntü gibi gerçek kabul ettiklerimize karşı etkisizdir. Bizler çevremizi sözcüklerle tanımlarken görüntülerle tanırız (Berger:2017, Lynton:2004).

Şekil 1 İmgelerin İhaneti, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 128-1929, 3,5cmx93,988 cm, Rene Magritte, Lyon angels Güzel Sanatlar Galerisi

Hemen hemen her toplumun sanat eserlerini, eserlerdeki görüşlerini anlattığı kendi dilleri vardır. Bireyleri ve toplumları ayırıştırıcı noktadır bir anlamda dili oluşturan sözcükler. Bunun aksine tanıdık görüntüler sebebiyle eser her alıcısına kendini

sunmaya kendinden bir şeyler vermeye hazırdır ve bu yönüyle sanat bütüncüdür. Sanatın 'güzel' arayışı dışında üstlendiği görevinin başında eğitici ve öğretici yanı gelir. Kişilere kendi yaşantısı dışındaki olası durumları anlatmasıyla, bireylerin bu farklı yaşanmışlıklar karşısında tecrübeleri yolu ile bağ kurmasını da sağlar. Sanat kişiye deneyimlemediği ve tanımadıkları ile yeni bir yaşantı sunar. Zamansal, toplumsal ve kimliksel sınırları kaldırır. Birey eserle yüzleştiği sırada aldığı hazzın yanında yeni deneyimlere sahiptir artık (Akalin, 2008:11). Bunlar için diyebiliriz ki sanat evrensel, kişi için duyuları ile tanıdığı ilk biçimdir. Hatta denebilir ki tarihin başında da bizlerle olacak kadar eskidir. Bunu ilk mağara resimlerinde rahatlıkla görmekteyiz. Mağara adamının toplu yaşama geçiş döneminde de, göçerlikten yerleşikliğe karar vermesinden sonra da durum pek değişmiş gözükmemektedir. Kilimine, çorabına, tasına, çanağına, duvarına, kapısına koyuverdiği desenler, motifler, adeta 'şerh düşürme' gibi, duygusal ya da bilgisel bir bildirim görevi üstlenmişlerdir (Erinç,2009,s. 7). Sanat görme kadar doğal süreçtir bizler için. Görür, görme ile doyum sağlar ve biricik olan ifademizin anlatımı için yine duyularımızda öncelikli bu yolu kullanırız.

1.1. Problem Durumu

Sanat, sezgilerimizle kavradığımız yeniden yaratım süreci ve düzenleme olayıdır. Yaşadığımız koşulların içsel ve dışsal sebepleri kaynaklı baskıların, iyi bir şekilde ortaya ürün olarak konabildiği estetik beğenide içeren bir anlatım biçimidir sanat. Özgünlük değeri taşımasının yanında gerek toplum kaynaklı, gerek değerler kavramını, yine ruhsal ve ideal etkileri de içine alan bir yapısı vardır(Artut,2009:20). Aynı zamanda tarihsel nitelik taşıyan dönemin insanının ruh halinin belgeleri olarak toplumda pek çok önemli işlevi yerine getirmektedirler. Yalnızca bize geçmişe dönük kanıtlar sunmakla kalmaz, bulunduğu zamana ve sonrasına da yön verir özelliktedir. Bu süreçte ister anlama ister biçime yönelik olsun, oluşturulan çalışmanın üretim ve tüketiminde belli bir farkındalık ve bilinçlilik şarttır.

Öğrenci ise sanat eğitiminin temel ögesidir. Sanatsal yaratma öğrencinin kişilik yapısına bağlıdır. Dolayısıyla sanat eğitiminde grup eğitiminden çok, bireysel eğitim ağırlıklıdır. Çağdaş sanat eğitimi; kişinin yaratıcı, araştırmacı, sorgulayıcı, bildiklerini uygulayabilen ve yeni nitelikler kazanmasını sağlayan eğitim olmalıdır. Sanat eğitimi; küçük yaşlardan itibaren sistemli eğitim gerektirmektedir (Erbay,2013;70).

Resim; insanlığın, kuşaklar sonrasına da seslenebildiği evrensel dildir.

Oluşturulan ilk mağara resimleri insanlığın kendini ifade edişinin de ilk belgeleri sayılır. Görsel dili çözümleyebilecek her insana seslenebilmesi yönü ile de evrensel olan bu alan herkesçe mühimdir. Bu dili oluşturan daha ideal olanı anlatımlarına katmak isteyenlerin; inandırıcılık ihtiyacı ile ya da yalnızca doğa görünümelerini doğru aktarma istekleri, perspektif aracılığıyla sağlanabilmiştir. Yani tanıdığımız dünyanın görüntülerini resim yüzeyine doğru aktarmak perspektif bilgisi ve deneyimleriyle gerçekleşmektedir. Perspektif için denebilir ki; bir fark edilme ve keşif süreci yaşamış, ressamlar tarafından çeşitli denemeler ve çabalar sonucunda günümüzdeki halini almıştır.

Bu çalışma da ise çocuğun sanatsal gelişimine katkıda bulunmak amacı ile hava perspektifinin eğitim sürecinde fark edilir bir öge haline getirilmesi planlanmaktadır. Okul müfredatında üstünde çok durulamayan hava perspektifi konusunun öğrenci öğrenmeleri arasına katılarak ne gibi katkılar sağlayacağı hakkında bir çalışmadır. Çalışmada bireyin kendini daha kolay ifade etmesini sağlayacak bir perspektif eğitim süreci verilerek bu konu üzerinde yapılmış bir eylem araştırması sunulmuştur ve süreç önerisi niteliğindedir.

20. yüzyılın başı itibari ile kastedilen sanat eğitimi, tüm sanat biçimi ve türlerini içinde barındıran, oldukça genel ve kapsayıcı bir tanımla ifade etmektedir. Okul içi eğitiminde olduğu kadar ve okul dışı eğitiminde de var olan süreçlerdir. Ancak daha dar bir anlam çerçevesinden bakarsak okul veya sınıflarda alanla ilgili verilen eğitimi kastedebiliriz (San,2003:17) .San'ın bu tanımından yola çıkılarak eğitimde yer alan ve herkes için olması gereken sanat eğitimi sürecinde karşılaşılan pek çok zorluk mevcuttur.

Görsel sanatlar dersinin karşılaştığı "... Derse gereken önemin verilmemesi, yeteneğin ön plana çıkarılması ve öğrenimin yalnız yeteneklilere özgü olması gibi sanat eğitimini olumsuz yönde etkileyen ilkesel sorunlarla ilgilidir" (Kırıçoğlu,2005:3). Bu var olan sorunların çözümüne ve bakış açısının değişimine ilişkin bir çözüm önerisi olarak; öğrencilere verilecek olan hava perspektifi girdisinin artırılması ve bu konudaki farkındalığı yükseltilmesi ile öğrencilere katkıda bulunulabileceği düşünülmektedir. Resim unsurlarından biri olan hava perspektifinin bu eylem araştırması ile öğrenciye kazandıracağı renk, derinliği algılama ve bu süreçlerin çalışmalara yansımaları incelenmiştir. Bu konuda Gökaydın'ın sanat eğitimi için; süreçte yer alan materyal ve hedeflerin çeşitliliğinin çocuğun doğasına uygun olması ve onlara pek çok deneyim sunabilmesinden dolayı sanat eğitimi çağımız

için en geçerli eğitim sistemi olduğu üzerinde durması açısından da oldukça önemlidir.

Sanat önemli bir kültür dönüşüm dinamiği olarak da düşünülebileceği için toplumsal ilerleyiş ve sağlıklı kültür oluşumu ve oluşumun devamlılığı için üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu anlamda hayata sorgulayıcı ve özgür gözlerle bakan kişilerin kazandırılmasında Görsel Sanatlar dersinin önemi büyüktür. Bireyin hayatı anlamlandırmasını ve kültürel bir kimlik kazanmasını sağlar (Kılıç, Duman ve Ersoy, 2019,s. 51).

Sanatın önem boyutunu bir başka şekilde ele alırsak Buyurganlara katılmamız mümkün değildir. Sanat ve yaratıcılığın birbirinden ayrılmadığını göz önünde bulundurarak bunu beynimiz ile ilişkilendirirsek sanatın önemi konusunda daha çok bilgimiz olur. Beynimizin her iki yarım küresi de farklı işlevlere sahip olması bakımından farklı ihtiyaçlara sahiptir. Bunun yanında onu ayrı ayrı parçalar olarak değil bir bütün olarak görmemiz gerekir. Bireylerde daha fazla başarı yakalayabilmemizin yolu daha çok sayısal ve mantıkçı olan sol yarım kürenin ihtiyaçları olan fenni eğitimin yanında, daha çok duygusal ve sezgisel düşünme biçimiyle sağ yarım kürenin de ihtiyaçlarını karşılayacak eğitimlerde bulunmalıyız. Bu amaçla hangi alan olduğuna bakılmaksızın sanat eğitiminin verilmesi birey gelişimine büyük katkılar sağlayacaktır (Buyurgan ve Buyurgan,2012, s.4). Sanat eğitimi alan birey, bakmayı değil görmeyi, duymayı değil de dinlemeyi öğrenerek hareketlerinde daha bilinçli davranır. Çevresini daha iyi gözlemlemeyi, objeler arasındaki farklılıkları ayırt ederek o objeler için daha önceden belirlenmiş kendisine sunulan anlamları değiştirmeyi, onlara yeniden biçim vermeyi ve farklı amaçlarda kullanmayı öğrenir. Kendini özgürce ifade edebilen, yaratıcı, estetik beğeni kazanmış, düşünen, sorgulayan, eleştiren, çevresinde olup bitenlere duyarlı, milli ve manevi değerlere sahip bireyler olmalarına katkı sağlar.

Görsel sanat derslerinde bireylerin sanat tasarım eleman ve ilkelerinin de kullanımıyla meydana getirdikleri ürünler aracılığıyla yaratıcılıklarını geliştirmeleri, teknolojiye de geliştirmeleri de çalışmalarına katarak günceli yakalamaları, disiplinler arası çalışmalar ortaya koyabilmeleri amaçlanmaktadır. Problemler karşısında çok yönlü bakış açısına sahip olabilmeleri, günceli de yanlarına alarak görsel ifadeleri güçlendirilmiş estetik duyarlılığa sahip ürünler üretmeleri hedeflenmektedir (Ayaydın ve diğerleri, 2019:13). Ancak tüm bunlarla sanatı evrensel değerler doğrultusunda benimsemiş ciddi sanat alıcıları ve tüketicileri yaratılabilme

durumumuz vardır.

Çalışma çocuğun yaratıcılığını geliştirmek amacıyla teknik anlamda birikim oluşturmak ve doyum sağlayacağı bir öğrenme ortamı sağlayabilmek için eyleme dayalı deneysel-müdahaleli bir süreç oluşturulmuş bununla birlikte eğitim sürecinin temel ögesi olan çocukta gözlenen olumlu-olumsuz değişimleri yansıtarak veri oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu çalışma yönteminin belirlenmesinde Büyüköztürk'ün kitabında bu yöntemi eğitim ve öğretim faaliyetleri içerisinde durum ve şartları iyileştirmeye yönelik doğru ve yerel bir yöntem olarak belirtmesi dikkate alınmıştır. Niteliği arttıran bu yöntem yerel sorunları çözmeye odaklı olması, veri toplama araçları konusunda araştırmacıya duruma uygun olacak şekilde esneklik sunması bu yöntemin çalışma süresince araştırmanın geliştirilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmüştür (Büyüköztürk ve diğerleri,2016, s:20-268). 6. Sınıflar peyzaj (manzara resmi) çalışması etrafında bu konu ile gerekli resimsel bilgiyi ve yaşantıları oluşturmasıyla önemlidir.

Kişi bulunduğu gerçeklik içinde kendi üretim ve algılamalarıyla oluşturduğu bir kurgunun içinde yaşar. Öz düzenlemeleri ile yaşamı şekillendirir sürekli olarak. Bu yaratım sürecinde bilgi girdisinin tatmin ediciliği, öğrenme yaşantılarının önemi oldukça belirleyicidir. Bu çalışmada çocuğun eğitim gelişim döneminde kritik bir yaş aralığında bulunan bir grup seçilmiştir.

Çalışmada sırasında grup hedeften haberdar edilmiştir. Bu alanda yapılmış örnek çalışmalar sunuş yoluyla öğrenciye girdi olarak verilip teorik anlatımlar ve perspektifin oluşum süreci de verilip ilerleyen anlatımlarda gösterip yaptırma ile devam edilmiştir. Çocuklar çevrelerinde gördükleri ve içselleştirdikleri dünyayı ya da kafalarındaki dünya tasarımının en ideal biçimde aktarımını sağlamaları için gerekli resim bilgisinin oluşturulması ve bu alanda eksiklik olarak gördüğüm hava perspektifi bilgisinin kazandırılması ile bu tasarımın daha iyi aktarılması sağlar. Renk bilgisini verilmesi ve dış mekân çizimlerinin ağırlıklı olması konunun içeriği ile alakalı olarak karar verilmiş konular arasındadır.

Yeterli bilgi ve yaşantılar oluşturulması sonunda daha tatmin edici sonuçlar elde eden öğrenciler görsel sanatlar dersi alanın da sahip olduğu ön yargılardan kurtulmuş ellerini ve zihinlerini gelişime açık hale getirmiş olacaktırlar. Çevrelerini araştırmacı keşif edici gözlerle inceleme şansına sahip olacaklar gözlemlerini başta resim dersi olmak üzere pek çok alanda kullanmayı öğreneceklerdir.

Doğum anından itibaren çevresindeki görsel süreçlere katılmış her birey

gelişim basamağına uygun olacak şekilde algı ve becerisinde sürekli değişiklikler gösterir. Bu alandaki pek çok araştırma göstermiştir ki sürekli ilerleyiş halinde olan bireyler zaman içinde çizmeyi amaçladıkları şeylerde gerçeğe en yakın biçimi arama yoluna gitmektedirler (Artut,2009:235).

Perspektif doğada ki bakış yerimizdir. İki boyutlu yüzey üzerine kişi olarak bakış açımızı yerleştirdiğimizde ve görsel iletişim dilini alıcı-üretici olarak her tercih edişimizde kullandığımız önemli fark attırıcı bir unsur olagelmıştır. Keşfi ile sihir etkisi yaratmış perspektif, insanların bu keşifle daha çok ilgisini yönelttiği, sınırlarının neler olabileceği üzerine ciddi araştırmaların yapıldığı temel yapılardan biri olmuştur. Bugün verilen cüzi bir miktar sanatsal bilginin içerisine perspektif hemencecik sıkıştırılarak anlatılmakta var olan yahut oluşturulmaya çalışılan bir resim temelinin içerisine çok küçük bir yer verilerek dâhil edilmeye çalışılmaktadır. Perspektif ve bu alanı tamamlayıcı bir alt unsuru ve çalışmamda özellikle üstünde durduğum araştırma konum olan hava perspektifi üzerine yapılacak bu araştırmanın alandaki eksikliği gidermesi hususunda yardım edeceğine inanmaktayım. Öncelikle var olan bilgiyi zenginleştirerek veri olarak kaynak oluşturması hedeflenmiş ve yapılacak olan çalışma ile önem addeden bir konuyu ciddiyetle açıp incelemesi ile bir ilk uygulama örneği olması tarafımda dilenmiştir.

Bu konunun önemli görülmesi hususunda bir diğer husus iki yıllık eğitimciliğim sırasındaki deneyimlerimde fark ettiğim sorunlardır. Bunlar için denilebilir ki: Çocuklar renk seçiminde derinlik ve mesafe algısını önemsemeyerek çalışmalar oluşturmaya yönelmektedir. Yalnız farkındalığı yeterli düzeyde olmayan bu yaş grubu öğrencileri bilgi girdisinin de gerekli uygulamaların eksikliği ile de istedikleri sonuçlara ulaşamamakta ve başarısız olmaktadır. Sanat eğitiminin kültürel dönüşüm dinamiği ve önemi konusundaki diğer pek çok durumu sayarsak önemi gereği aktarılması ve bu alanda yaşantılar sunması gerekli olmalı. Bu konuda öğrencilere renk kullanımı, atmosferik renk olayları hakkında bilgiler verilerek, perspektif ve hava perspektifinin geçirdiği süreç hakkında genel bir çerçeve sunumu ile olumlu-olumsuz sonuçları ile yön gösterici nitelikte olacaktır. Çocukların renk seçiminde, derinlik ve mekân algısında farkındalık oluşturmuş bir çalışmadır. Uygulama yaparak-yaşayarak öğrenme kuramı doğrultusunda bir çalışma olması ile sonuçların daha gerçekçi olacağı fikrine varılmıştır.

Duygu, düşünce ve deneyimlerini özgün ürünlere meydana getirerek bireyin kendini daha anlam bulacağı estetik bir yolla ifade etmesi ve kendini

gerçekleştirebilme yetisi kazandırılması hedeflenmiştir verilecek olan bilgi ve pratikle. Bu sebeple alanda çalışma eksiklik hali fark edilip bu araştırma ile eksikliğin bir parça giderilmesi düşünülmüştür. Tezin oluşturulma süreci içinde yaşantılarla öğrencilerin görsel iletişim dili de güçlendirilmeye çalışmıştır. Özellikle grubun gelişim dönemi olarak kritik bir yaş aralığındaki bireylerden oluşturulmuş olmasının daha öğrencilere daha yararlı olacağına inanılmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Görsel Sanatlar 6. Sınıf dersi eğitim sürecinde öğrencilerin ders planında yer alan perspektif uygulamaları kazanımında hava perspektifi konusunun detaylandırılarak eğitim sürecinde yer verilmesiyle elde edilecek kazanımların öğrenci çalışmasına katkıları nelerdir?

1.3. Alt Problemler

“6. Sınıf görsel sanatlar dersi öğrencilerine yönelik hava perspektifi bilgisinin kazandırılmasına yönelik uygulamalar” konulu tez araştırmasında probleme çözüm sağlamak amacıyla şu alt problemler sıralanmıştır.

- Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinde görsel sanatlarda hava perspektifinin önemini kavrama, sanat tarihinde hava perspektifi ile ilgili bilgi edinme ve açık mekân çalışmalarında dikkat edilmesi gereken kuralların öğrenilmesinin daha sonraki çalışmalarında motive edici etkisi olmuş mudur?
- Hava perspektifine özgü unsurlar öğretime katkısı nelerdir? Öğrenilenlerin öğrencinin çizim, renk seçim ve olanı algılama kalitesi arasında fark var mıdır? Çizim öğelerin içselleştirilmesini sağlayabilmiş mi?
- Kuralların öğrenilmesinin öğrencinin çevresel gözlemlerini arttırmasına ve yeni gözlemlerini çalışmalarına aktarmada ki başarısına katkısı olmuş mudur? Olmuş ise çalışma sürecinde var olan motivasyonu korumuş ve motivasyon eksikliği olan öğrenciler için motivasyonu arttırıcı işlev görmüş müdür?
- Öğrencilerde renk bilgisi kullanımında ön çalışma ve son çalışmada zenginlik ve değer unsuru olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu gözlenmiş midir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Okul yaşına geldikten kısa bir süre sonra çocuklar kültürlerindeki imkânlar karşısında oldukça farklı bir duruş sergilemeye başlar. Bu eğilim okul tarafından

teşvik edilsin veya edilmesin, alan kurallarını ve ait oldukları kültürün geleneklerini bilmek istedikleri ve bunları mümkün olduğunca hızlı bir şekilde öğrenmeye çalıştıkları aşikârdır. Güzel sanatlarda bir gerçekçilik dönemiyle karşılaşılır öğrenciler mecazi anlatımdan kaçınır ve aslına mümkün olduğunca sadık sanat yapıtları üretmeye uğraşırlar (Gardner,2013:63). Bu gerçeğe benzetme arayışında öğrenci yeterli desteği bulamazsa bir süre sonra başarısızlığı kabul edecek bu alan bir kesim arasında kalacaktır. Bu araştırma da amaç kritik bir yaş dönemi olarak belirtilen öğrenci gurubu 6. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersi içinde mevcut olan Perspektif konusunun ‘hava perspektifi’ alt başlığına yönelik bir çalışma uygulamasını gerçekleştirmek. Çocuk gelişim sürecinde önemli bir zaman diliminde bu alana yönelik kapsamlı bir çalışma oluşturmak öğrencileri bu bilgi alım ve uygulama sürecinde takip ederek oluşacak kazanımlar ve deneyimleri ortaya koyma amaçlanmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma sürecinde çalışmanın uygulanacağı bölgenin imkânlarının kısıtlı olması göz önünde bulundurularak çalışmalar sürdürülmüş. Bölge bulunan - maalesef – imkânsızlık durumu ve dış kaynaklardan konusu ile ilgili sifra yakın eğitim girdisi olan çocuklarda daha faydalı sonuçlar elde edileceği düşünülüp bu durumdaki bir bölgede çocuğun tek bilgi kaynağının öğretmeni ve dolayısıyla okulu olduğu gözlemlenmiştir. Bunun için bilgide teklik söz konusudur. Eşit bilgi girdisi ile edinilecek sonuçların bu alanda da daha faydalı olacağı düşünülmüştür. Çalışmanın araştırma konusu edilmeyen bu tür bölgelerde olmamış olması açısından önemli bir çalışmadır.

Görsel sanatlar dersinin sorunları ”... Derse gereken önemin verilmemesi, sanat alanının yetenekli bireylere ait özel bir bölge oluşunun ön plana çıkarılması, sanat eğitimini olumsuz yönde etkileyen başlıca durumlarla ilgilidir(Kırıçoğlu,2005:3).” Bu sorunların çözümüne ve bakış açısının değişimine ilişkin bir çözüm önerisi olarak öğrencilere verilecek olan hava perspektifi girdisinin bu konudaki farkındalığı yükseltmenin öğrencilere katkıda bulunulabileceği düşünülmektedir. Resim unsurlarından biri olan hava perspektifinin bu eylem araştırması ile öğrenciye kazandıracığı resim renk-derinliği algılama ve bu süreçlerin çalışmalarına yansımaları incelenerek yapılmış bir uygulamadır. Öğrenciye verilen kazanımlarla resim bilgisi ve uygulamaları ile öğrenciyi kendini daha iyi ifade eder düzeye getirerek ön yargısının önüne geçmesine yardımcı olunulması amaçlanmıştır.

Hayal ve yaratıcılığının öğrenciye katılan bu donanım süreci ile önü açılarak öğrenciye daha iyi ve daha etkin bir kendini gerçekleştirme imkânı sunması önemlidir. Resim bilgisi gerekim hali yalnızca birkaç yetenek sahibi varsayılan kimsenin, çizimlerini daha iyi sunması olmayacaktır yalnızca. Resim kişinin hayatında gördüğü tüm görsel durumları kapsamıyla sürekli dir. Amaç ya da araç olarak sürekli kullanılan bu yapının daha iyi anlaşılması gereklidir. Resimde de önemli olan iki boyutlu yüzey üzerine üçüncü boyutu yaratımın hem gerçeğe yaklaşması hem de kendini ifade edişi güçlendirmesi ile önemsenmesi gereken bir konudur. Bu amaçla verilen Ortaokul 6. Sınıf: “G.6.1.5 “Görsel sanat eser oluşturma sürecinde perspektif yöntemlerini kullanır. Peyzaj ve iç mekân çalışmalarında çizgi perspektifini kullanır.” Kodlu ders ile yalnızca bir hafta süren bu kazanımın daha geniş ve kapsamlı hali ile sunulması durumunda bireyleri resim becerisi anlamında yapabilirlik düzeyi artmış kişiler olmasını sağlaması bakımından önemli bir çalışma olacaktır.

Erken yaşlarda edinilecek bu becerinin öğretime katkısı üzerine yapılmış bu çalışmada erken çocukluk döneminde olan öğrenci grubu seçilerek çalışma planlanmıştır. Yaş grubu bakımından çalışmanın önemi artmaktadır. Sanat üreticisi olduğu kadar öğrencilerin geleceğin değer yargıları yüksek sanat alıcıları olmaları da uygulamanın amacı olması ile de önem arz eder.

Öğrenci grubu bu çalışma sonucunda mekân içinde derinlik etkisinin yanında peyzaj resimlerinde var olan perspektifsel etkileri fark edip anlamlandırmasına ve kullanmasına yardım etmesi bakımından önemlidir. Öğrenci grubu uygulama sırasında perspektif ve renk bilgisi girdisinden sonra hava perspektifi bilgisini vermesi bakımından etkili, renklerin kullanımı üzerine deneyim sahibi olması bakımında önemlidir.

1.6. Sayıtlar ve Varsayımlar

- Çalışmada görsel materyallerin yeterli olduğu varsayılmıştır.
- Öğrencilerin çalışma sırasında samimi ve gönüllü oldukları varsayılmıştır.
- Uygulamaya katılan tüm öğrencilerin en az ortalama gelişim düzeyine sahip olduğu varsayılmıştır.
- Veri toplama araçlarının, araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan kaynakların, konuyu açıklayacak nitelikte olduğu

varsayılmaktadır.

- Fiziksel şartların, uygulama yapılan bütün öğrenciler için aynı olduğu varsayılmaktadır.
- Bu araştırmada öğrenci grubuna konunun sade ve anlaşılır bir şekilde anlatılması öngörülmüştür.

1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar

- Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin Görsel Sanatlar derslerinde görmekte oldukları sanat eğitimini kapsamaktadır.
- Çalışma grubu açısından, 2019–2020 eğitim öğretim yılı, Atatürk Ortaokulu 6/B Sınıfından 15 öğrenci ile sınırlı olacaktır.
- Bu çalışmada elde edilen veriler; öğrencilerle yapılan görüşmelerin içeriği, öğrenci ön çalışma ve son çalışması üzerinden ve çalışma sonunda süreç boyunca tutulan araştırmacı günlüklerinden faydalanılarak yapılacaktır.
- Çalışmada kullanılmak üzere hazırlanan eğitim programı, perspektif türleri ve tanımı, renk bilgisi ile hava perspektifi çalışmalarında uygulatılmak üzere sınıfta gösterilecek olan sunu, konuyu destekleyen görseller, öğrencilerin şahsi çevre gözlemleri ve bu alanda çalışmış birkaç sanatçı ile sınırlıdır. Çalışma, 2019-2020 yılında ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır.

2. KURAMSAL ÇERCEVE

2.1. Sanat Eğitimi

Sanat; “İnsan bilincinin yapısının, sınırlarının ve gelişiminin doğrudan yansıdığı sanat: normal ve olabildiğince özgür koşullarda en derin gerçeğini bulabilen; insanoğlunun fiziki-sosyal çevresini ve kendisini anlamasına hizmet eden; zengin bir hayal gücünden beslenen yaratıcılığa dayalı, hayatî bir etkileşim ve iletişim aracıdır” (Akkaya, 2014, s.15). Ciddi bir bilgi birikiminin yanında ustalık becerisi de isteyen sanat aynı zamanda büyük bir entelektüel kapasiteye de ihtiyaç duyar (Pooke, Whitham, 2012, s.4).

İnsan çok yönlü eğitim gereksinimi olan bir varlıktır. Bunun içindir ki sanat bireylerin eğitiminde bir köşe taşı niteliğindedir. Bilimin, teknik ve diğer pek çok alanın birey ve toplumun ihtiyacı olması konusunda doğan zorunluluk kadar, sanatta toplum ve bireyin ihtiyaçlarını karşılama noktasında bir zorunluluk doğurur. Bu yönü ile vazgeçilmezdir. (Mercin, Alakuş,2007,s. 2).

“Sanat doğaya eklenmiş insandır. Evet, doğayı, gerçeği, hakikati dile getirmektir sanat ama sanatçının doğaya kattığı, ayırıp belirttiği, özgürleştirdiği, aydınlatıp renklendirdiği bir anlam, bir görüş ve bir özellik dile getirmektir” (Van Gogh,2018,s. 17).

“Resmin en önemli ögesi olan güzellik sadece doğada bulunabilir: Başka yerde değil, sadece doğada aramak gerekir. İnsanın altıncı duyu denileni tasarlaması nasıl olanaksızsa, doğanın sunduğundan daha yüce bir güzellik düşüncesi oluşturması da olanaksızdır.”(Ingers,2016,s. 55). Bu görüşler ışığında sanat alanında verilecek bir eğitimde doğaya yer vermek, onu düzlem üzerinde çözümleyebilmenin önemli olduğunu görürüz. Bunun için bu alanda bir eylem araştırmasının önemli olduğu sonucuna varabiliriz.

Sanat Eğitiminde Görsel Sanatlar

Var olagelmış tüm toplumlar da kültür ve medeniyetin devamının sağlanması amacıyla sanat ve teknolojide muhakkak bir ilerleme göstermeleri kaçınılmaz olmuştur. Günümüz için de aynı ölçüde bir koşul olan sanat eğitimi ve bu alanda gelişmişlik bünyesinde uygarlaşmanın yanı sıra dengeli sağlıklı ve duyarlı bireyler

barındırır (Artut,2009,s. 120). Usta elden çıkmış her ciddi sanat ürünü, toplumsal normlara bağlı olmayı sürdürür ondan doğarken, bir yandan da onu yok sayıp yeniden inşa eder. Bir anlamda tarihsel olurken, bir anlamda da benzersiz olmasıyla hem toplumsala hem bireysele hitap eder (Cömert, 2014, s.7). İnsan doğumundan ölümüne kadar sürekli bir gelişim ve dönüşüm içerisinde. Hem bedenen hem zihnen sürekli değişen ihtiyaçları vardır.

Büyüme ve gelişme aynı şeylermiş gibi görünse de aslında çok farklı anlamları karşılamaktadırlar. Boy ve kilo gibi nicelik yönünde artışı anlatan büyüme yalnızca sayısal farklılıkları anlatılmaktadır. Ancak yetişmekte olan bir bireyi anlatmakta sayısal veriler yetersiz kalır. Gelişme kavramına bireyde karşılık gelen ise beyinsel gelişimin beraberinde getirdiği sürekli artan bir kavrama, tecrübe ve muhakeme becerileridir (Yavuzer, 1984,s. 31). Büyüyen ve aynı zaman da gelişen birey için her iki ilerleyişi de destekleyen eğitici faaliyetler yönlendirmeler yapılması gerekmektedir.

Bu noktada gelişimi destekleyici yönüyle sanat eğitimi, bireylerde kişisel girişim duygusunu artırarak, gözlemlerde bulunmayı, durumlar karşısında analiz ve sentez basamaklarını kullanmayı ve düşüncede pratikliği destekler. Bu kavrayıcı öğrenme süreci ve olayların zihninde canlandırabilmesi ile öğrenci öngörü ve vizyon sahibi bir birey olma yolunda ilerler. Olaylar karşısında öznel yaklaşımlar ortaya koyma yetisine sahip olması ile özgüven sahibi olma şansı edinir. Sanat kişiye gerektiğinde bir dönüşüm fırsatı verir (Erbay, 2013,s. 79).

Bireyde öğrenme duyularla gelişen çevresel faktörlerle birey arasındaki deneyimler toplamıdır. Sanatsal öğrenme ise birey ve ürünü arasında gerçekleşen bir yeniden yaratım sürecidir (Artut,2009,s. 98). Yaratım-yaratıcılık sürecini tanımlarsak eğer denebilir ki “edinilen gözlem ve tecrübelerden yola çıkarak problemler karşısında farklı çözüm yolları üretebilme, ürün ortaya koymada ise bilinenen bilinmeyen tamamen yeni bir ürüne varabilmektir” denebilir (San, 2008,s. 15).

Bireylerin sanat çalışmalarında bulunması için sanatçı yahut üstün yetenekli olması gerekli değildir. Bireysel farklılıkları olduğunu bildiğimiz her biricik olan birey ve her yaş gurubundan olan kimseler için yaşamı anlamlandırması ve toplumsal anlamda iyi ilişkiler içinde bulunmasına yardımcı olur (Ayaydın ve diğerleri,2009, s.2).

Tüm bireyler istemsizce yaşamın her anında fakat farklı yoğunluklarda sanat ve

sanat ürünlerine maruz kalırlar. Sürekli bir doğrudan ve dolaylı yoldan olmak üzere etkileşim mevcuttur. Sanat insanın olduğu her yerde onu sürekli üreten bireyden dolayı var olmaya devam edecektir (Ayaydın ve diğerleri, 2009, s.1). Bu maruz kalışın yoğunluğunu ifade etmek için şu örnekleri vermemiz mümkündür. Sabah kalkan bir kişi gün içinde kullanacağı kıyafetlere sahip olduğu renk, uyum bilgisi ile karar verir. Kahvaltıda kullandığı özenle seçtiği sadece ihtiyacını karşılayan değil estetik beğenisi hakkında bize fikir veren tasarımlardır. Sokağa çıktığımızda çok çeşitli yerlerden farklı amaç ve beğenilere hitap eden afişler, logolar, bir çevre düzenlemesi. Çeşitli araçlardan izlediğimiz filmler yine duyumuza hitap eden çok çeşitli tınılardaki müzikler var olan etkileşimi anlatmak için verebileceğimiz örneklerin sadece bir kısmı.

Okullarda verilmekte olan Çağdaş Sanat Eğitiminde bu yoğun; sanat ürünü-birey etkileşiminde kişinin yaşantısını daha anlamlı kılabilmesine imkân vermek, gelişmesi ve toplumu geliştirici süreçlerde yer almasına yardım etmek, estetik taleplerini karşılayabilmek için sanatsal etkinlik sürecinde yer almasını sağlar (Buyurgan ve Buyurgan,2012,s. 9).

Gombrich, sanatta bilmenin keşfetmenin sonu olmadığını bunun için bireyler için hep bir yeni olanın söz konusu olabileceğini vurgular. Tek başına bir sanat eseri bile onu yeniden inceleyen bir göz için farklı daha önce keşfetmediği hazlar sunar. Sanatı insanla özdeşleştirdiği içindir ki tahmin edilemezliğinden bahsetmiştir. Bazen de sanat ürününü tek başına ele alıp kendi içinde benzersiz bir bütünlük, tek başına öyküsü olan bir yapı gözüyle bakmıştır (Gombrich, 2002, s. 34). Gündelik hayatta sanata sürekli maruz kalıyor olmamızın yanında, içerisinde keşfetmenin bitmeyeceği, tek bir eserle olsa dahi her zaman bize yeni şeyler verebilecek bir sistem anlatmakta olduğumuz.

Sanat Eğitiminde Öğretim Alanları

Uygulama Boyutunda Yaratıcı Çalışmalar; Resim, heykel, baskı resim, dokuma gibi çalışmalardır. Bunlarda direkt boya ve malzeme ile yapılabilen süreçlerdir.

Sanat Eleştirisi; sanat ürünlerinin çeşitli yönlerden ele alınması ve tanınmasını sağlayan alandır.

Sanat Tarihi; sanatın hangi zamansal şart ve koşullarda ortaya konduğunu gelişim yahut ilerleyişini inceleyen kültürel alan.

Estetik; Sanatta ne? Nedir? Ne için? sorularını soran felsefi alandır.

(Kırışoğlu,2005, s.121). Öğrencilerin öğrenilenlerden üst düzey faydalanılması için verilen sanat eğitimi tüm öğretim alanlarına seslenmelidir. Farklı zekâ özelliklerine sahip öğrencilere hitap etmesi ve öğrencilere eğitimi bir bütün olarak sunması bakımından önemlidir. Öğrencileri iyi bir sanat üreticisi olmanın yanında iyi bir sanat tüketicisi haline getirir. Öğrencilerde sanatın farklı boyutlarında yaratıcılığı geliştirir, onlara çok yönlü bakış açısı sunar.

2.1.1. Görsel Sanatlar Eğitimi

Sanatsal etkinlikler alanında gerçekleşen her türlü faaliyetin eğitiminin verilmesidir. Resim sanatı, en genel anlamda, iki boyut, yani yüzey üzerinde, renk ve çizgilerle görüntü elde etme yönteminin ustalaşması demektir. Malzeme ve tekniği ne olursa olsun, resimde fiziki bakımdan üçüncü boyut gerçekleştirilemez. Özel tekniklerle yaratılan derinlik görseldir. Bu tür biçimlendirme resim sanatının amacına uygundur. Çünkü resim, yapısı gereği mekânı değil, alanı yani yüzeyi biçimlendirecektir. Her şeyin iki boyut içinde ifade edilmesi gerekir (Akalin,2008, s.26).

Eğitimdeki Yeri

Beynimizin iki farklı parçadan oluştuğunu düşünmemiz ve bunların yalnızca biri üzerinde durmamız onu dolayısı ile kendimizi geliştirmemiz önünde ki engellerden biridir. Bireylerin yetişme süreci boyunca sadece tek bir lobunu destekleyecek şekilde eğitim almaları oldukça yetersiz kalacaktır. Okullarda verilen matematik ve fen ağırlıklı dersler beynin sadece sol lobunu harekete geçirirken bizlere bütüncül bakmayıp yanılırlar. Bunun aksine sanat derslerinin diğer dersler gibi yoğun ve zorunlu dersler arasından sayılması gerekir. Sezgisel düşünme gibi farklı düşünme biçimlerinin gelişmesi yaratıcı bireyler yetiştirmenin ön koşuludur (Buyurgan ve Buyurgan,2012, s.3).

Eğitiminin Gerekliliği

Bireylerin ilk zihinsel gelişim dönemlerinden itibaren yazılı ifadelerdense oluşturulmuş karalamalar ve biçimlerin daha anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yine çocuk için resim çizmek ilk kendini anlatma ifade biçimi olarak da önemlidir. Bunun içindir ki çocuklar için oluşturulmuş eserlerde fazlası ile görsel ifadelerden yararlanılmıştır(Erbay, 2013;31).

Okul öncesi ve ilköğretim çağındaki bireyler duygusal açıdan dışadönük olmaları, aktif ve coşkun yapıda olmaları nedeniyle kendilerini en iyi ifade edebilecekleri derslerden biri görsel sanatlardır. Bir birey olarak çocuk kendisini ve

çevresini bir keşif sürecine girer, bulunduğu ortamı kendi bakış açısıyla inceleyip yeniden oluşturur. Görsel sanatlar dersleri bu anlamda duygusal doygunluk ve kişiye ona hitap eden bir tonda farkındalık kazandırır. Bunun yanında birey çevre ilişkisini düzenlemesi açısından önemlidir (Artut, 2009,s.225).

Görsel sanatlar dersi etkinlik ve uygulamaları aynı zaman da sözsüz bir iletişim aracı olması ile de herhangi bir nedenden dolayı sözlü iletişimden kaçınan bireyleri tanımak için alternatif bir yoldur. Büyük bir doğrulukla çocukların iç dünyalarının yansımaları oluşturur resimler (Ayaydın ve diğerleri,2009, s.140).

Yarının dünyasında birer birey olarak hayatlarını sürdürecektir çocuklar için bu günden yaratıcılıklarının desteklenmesi sağlayıcı ortamlar meydana getirmeli, düşüncelerinde özgürlük ve esneklik oluşturacak eğitim alanları oluşturmamızdır. Tüm bunlarla birey alışla geldik fikirlerden kurtulur, sıradan olmanın yerini özgün olma alır ve yeniliğin peşinde olması ile sürekli bir değişim hali içinde olur. Bunun için yaratıcılığı temel alan sanat eğitimi oldukça önemlidir (Gökaydın, 1990,s. 11).

Her şeyin endüstrileşmesi ve bir makineler çağının başlamasıyla artık hızlı ve monoton bir yaşama sahip olan, her an yerini makinenin alabileceği bir toplum yaşantısında duygusal anlamda da rahatlama imkânı bulamayan bireylerin sanata ihtiyacı gün geçtikçe artmıştır. Bu anlamda da sanat eğitiminin olan ihtiyaç geçmişe nispeten fazladır (Ayaydın ve diğerleri,2009, s.36).

Kendini bir ifade ediş şekli olan sanat; üretimi-tüketimi şeklinde devam eden süreci ile dinamik bir yapıya karşılık gelmekte duygu birliği oluşturabilmektedir. Kişiye (alıcısı ve yaratıcısına) tatmin olmuşluk duygusu da kazandırmaktadır.

6. Sınıflarda Görsel Sanatlar Eğitimi

Bilim ve sanat-bilinçsizlikten bilince geçtiğimiz yerde başlar!.. Çocukların anlatım ve sezgilerindeki coşkuda arıların peteği yapışlarındaki, kuşların ötüşlerindeki doğallık ve özgürlük vardır. Anlatım biçimleri ve hedefleri, büyüklerin anlatım biçimlerinden ve hedeflerinden çok farklıdır(Gökaydın,1990, s.2). Daha sonraki yaşamlarını etkileyecek pek çok değişim ve dönüşüm bu zaman dilimine rastlar. Oldukça kritik bir dönem olan bu yaş grubu öğrencileri için denebilir ki özgün anlatım tercih etmelerinin yanı sıra gerçek biçimsel problemlere karşı çizimlerinde bir arayış bir öğrenme süreci içine girerler.

Bireye resimde karşılaştığı teknik sorunlar için, gerekli ortam ve şartlar oluşturarak, ihtiyaç duyacağı malzeme ile gerekli motivasyonun da sağlanmasıyla bu evrede karşılaşılan resimsel problemler öğrenilerek çözüme ulaştırılabilir. Bütünlük

ve renk zenginliği bu dönemde kazanılır. Çalışmalarda soyutlamaya yer verilmeye başlanır. (Buyurgan ve Buyurgan,2012, s.58).

Çocuğun gelişiminin, ocuk-ergen problemlerinin nedenlerinin, pratik çözüm yollarının, okul motivasyon problemlerinin esas nedenlerinin ve çocuğa nasıl davranılması gerektiğinin bilinmesi gerekiyor (şenol,2018,s. 33). Çocuğun çevresini biçimsel olarak tanıma ve resimlerinde aktarma arayışı içinde olduğu bu zaman diliminde becerisini geliştirmeye yönelik ders etkinlikleri ihtiyaçlarına uygun olacak şekilde desteklenmeli. İhtiyaç doğru şekilde fark edilirse buna uygun müdahale edilirse öğrenci tarafından da bilgi alış-veriş süreci daha rahat özömsenmiş ve daha sağlıklı ilerlemiş olacaktır.

2.1.2. Ergenlik Öncesi Evre: (9-11 Yaş)

Bu dönem bireylerinde gelişimi devam etmesine rağmen diğer dönemlere kıyasla bu gelişim hızı azalmıştır. Bu dönemde kızların gelişimi daha hızlıdır. Kasların gelişim hızı bu dönemde fazladır. Bu sebeple ince motor becerilerin öğrenilmesinde bu dönemde daha başarılı olurlar. Daha iyi görmeye başlarlar. Çocuklar akranları ile bu dönemde çokça vakit geçirmek ister. (DOĞAN, 2007). Bu yaş grubu öğrenci çalışmalarında cinsiyet ayrımı daha belirgin hale gelmiştir. Çocuklar için gruplaşmalarını arttığı bu dönem Piaget tarafından çete ağı olarak adlandırılır. Bu dönem de kız çocukları daha çok sevgi, evlilik ve kraliçe benzeri konularını tercih ederken erkek çocukları savaş ve futbol benzeri konuları resimlerinde bolca işler. Akranları ile yarış halindedirler. Oyunlarda erkek çocukları gücünü karşısındakine daha çok göstermeye çalıştığı için kızlara göre daha saldırganca tutum gösterirler. Bu dönemde birey nicelik olarak artış nitelik olarak ince motor becerilerinde gelişmesi ve teknikleri öğrenip uygulayabilmesi ile gelişme gösterir. Yine bireylerde dikkat süresi artar ve renk tercihleri zenginleşir (Buyurgan, Buyurgan,2012;55).

7 ila 15 yaş aralığındaki bireylerde duygular ön planda olduğu için hemen heyecanlanıyor olabilmesi öğrenmeye istekli olmaları, dikkat çekici nesnelere ilgi duyabilmeleri ve özgürlükçü çalışmaları ile canlı bir dönemdir. Aynı şekilde kolay sıkılabirler (Erbay,2013;31).

Bireyin bulunduğu toplumda ki değerlere ilgisi artmıştır bu dönemde. evresinde olup bitenlerin farkındadır. Sadece somut değil soyut kavramları da tanımaya başlamıştır. Kendi ve çevresindeki bireylerin çalışmaları karşısında eleştirel bir tutum takınmaya başlayan birey bu sebeple çalışmalarını çevresindekilerle

paylaşmaya yanaşmaz. Israrla gerçeği yansıtmaya çalışmış olan birey bu dönemde artık yavaş yavaş sanatsal kaygı taşıyarak eser oluşturur ve bireyselliğini keşfe başlaması ile çalışmalarında da öznel anlatıma yönelir (Kırıçoğlu, 2005:96). Resimlerde teknik ile alakalı sorunlar ele alınmaya başlanır. Oran-orantının fark edilmeye başlaması ile çizimlerdeki nesnelere gerçek ebatlarında verilmeye çalışılır. Mekânın kavranmasının yanında uzak yakın ilişkisini fark etmesine bağlı olarak perspektif anlayışı fark edilmeye ve çalışmalarda çözümlenmeye başlanır (Ayaydın ve diğerleri,2009,133).

Şu da vurgulanmalıdır ki, sanat eğitimi, yetişkinler eğitimi programlarında da yer alır, fakat daha çok yetişmekte olanların genel eğitim süreci içinde etkililik ve önem kazanır. Özellikle çocuk ve ergenin eğitimi sürecinde düşünüldüğünde sanat pedagojisi adını alarak ayrımlaşır, kişilik oluşmasında sanatların yapıcı etkililiğine dayanarak didaktik yöntemler geliştirir; ancak kendi kendini sık sık yenileyerek sürekli bir gelişim içinde bulunur(San, 1983, s.).

2.2. Perspektif

Sanat eserinde her zaman biçim endişesi konusu olmuştur. Öyle ki eserde, tema veya konu mevcut değilse dahi biçim ele alınmış bir öğe olarak vardır. Bir mermer blok, cansız olmasına rağmen, mimarın veya heykeltıraşın elinde canlı bir şekil olabilir. Sanat eserinin yaşayan bir nesne olabilmesi için; şeklin canı, her canlılığın da bir şekli olması gerekir. Bu ilişkinin dengelendiği anda sanat eseri doğar. Biçimin Öz'le ilişkisi bazen zayıflar sadece biçim öne çıkar. Sanat eserlerinde, biçimleri geliştirme veya onlara yaklaşım tarzı, ele alış özellikleri sanatçının form anlayışını verir(Akalın,2008:26).

Resim yüzeyindeki uzaktakilerle yakındakilerin ilişkisini belirginleştirme çabaları, belli düzlemlerle ifade etme yerine, tasviri derinliklerde anlatmayı ortaya çıkarmıştır. Bir yâda çok figürlü kompozisyonlarda, figürlerin çapraz yâda önlü-arkalı karışık diziliş şekilleri ile düzlemlerle ifade etme sınırlamasından uzaklaşmıştır. Perspektifin kullanımı, ışığın bu kullanımda yardımcı eleman olarak yerini alması, güçlü derinlik etkisi uyandırmıştır. Hareket eden biçimlerin uygulanmasıyla derinlik etkileri arttırılmıştır(Şişman,2011:196).

Mimarlar, Mühendisler, teknik kişiler, sanatçılar çalışmalarında perspektif çizimleri ile düşüncelerini geliştirirler. Fikirlerinin daha açıklık kazanabilmesi için bu yöntemi yardımcı olarak kullanabilir, teknik artistik çalışmaların etüt aşamasında perspektif taslaklarından yararlanabilirler. Bu krokiler bir mekânın değişik düzey ve

yatay planları arasında uyumluluk, devamlılık ve bütünlüğün sağlanmasında açıklayıcı, uyarıcı ve bütünleştirici görevini yerine getirir. Ayrıca bir konunun üç boyutlu son sunuş çizimlerinde inandırıcı nitelikleriyle ve artistik anlatım olanaklarıyla, etkili bir şekilde kullanılabilirler(Şahinler, 1982:3).

Perspektif: Cisimlerin; yükseklik, genişlik ve derinlik olmak üzere üç boyutu vardır. Çizim yapılırken iki boyutlu bir yüzeye, üç boyutluluk hissi verilir. İki boyutlu yüzeyde, üç boyutun kapsadığı mekânın, boşluğun ve uzamsal değişimlerin görsel olarak anlatılması, perspektifin alanıdır(Taşören ve diğerleri, 2018, s.156).

Çizgi noktaların bir düzlem üzerinde yan yana yer almasıyla oluşturduğu basit biçimdir denilebilir(Ayaydın ve diğerleri,2009, s.112).Perspektif yasalarına göre çizilmiş bir resim, genellikle anında ve çaba gerektirmeyen bir tanıma yol açacaktır. (Gombrich,2015, s.19). İzleyiciye düşünme, anlamlandırma fırsatı vermeden hazır olarak kendini sunmuştur genelde ya da direkt olarak doğadan edinilen gözlemleri anlatması sebebiyle bu tanınırlık sağlanır.

2.2.1. Perspektifin Keşfi

“Sanatçılar uzak nesnelere küçük; yakın ve önemli nesnelere büyük çiziyorlardı; ama nesnelere uzaklaştıkça düzenli olarak küçüldükleri yasanın, bizim bir görünümü betimlerken resimlerimizin dayandığı bu değişmez yasadaki klasik dünyanın haberi yoktu. Bu yasanın bulunup uygulanması için bin yıldan çok zamanın geçmesi gerekiyordu” (Gombrich,2002,s. 114).

Rönesans, Platon üzerine kurulu bir sanat kuramı ortaya koyar. Bu kurama göre ressam filozof doğanın matematikselleştirilmesiyle, bilimsel nesnelleşme süreci ve uzamsal bir uyum istenci yaratmıştır. Bu uyum istenci, Rönesans'ta figüratif anlamda rasyonalist, mimaride uzlaşım sal işaretler ve perspektif yasaları gereksinimde yaratılmıştır. Rönesans'la ortaya çıkan kuramlarda, kuramsallaştırma gibi modern sorunsalları içerir. Başlangıçta, doğanın taklit edilmesi daha sonrada, perspektif, anatomi, geometri gibi rasyonel yasalarla doğada aranan kusursuz form çabaları epistemik bir süreci yansıtmaktadır (Karkın, 2016:16).

Kilisenin egemenliğinin baskın olduğu Ortaçağda dikey Gotik biçim ve sanat eserlerinde kullanılan öbür dünya temsilleri ya da tanrısal bakışı açısını gösteren mekân anlatımlarda perspektifi bakış açısına ihtiyaç duyulmamıştı. Yeniçağda ise artık kilise baskınlığını yitirmeye başlamış ve ortaya koymuş olduğu değer, öğretisi ve anlayışta sarsılmaktaydı (Artut,2009, s. 68). İnsani bakış açısının değer kazanmaya başlaması ile eserlerde tek noktalı bakış açısına, yeni gözlemler ile perspektifi

yapılara ihtiyaç duyulmaya başlanmıştı. Sonsuz ve çok parçalı eserler yerine yatay, oldukça sakin ve doğadan elde edilmiş görüntüler kullanılarak eserler oluşturulma sürecine girmişlerdir. Bu bakış açısına bilimde de karşılık bulunmaya başlamıştır (Turani,1997,s.344). Rönesans ile birlikte ilk defa resim diğer sanat dalları arasında yükselmiş ve zirvededir. Oran-orantının ve perspektif uygulamalarının keşfedildiği bu dönemde portre sanatçıları modellerine sadık kalıp benzetme gayesi taşırken resimde ilk peyzaj örnekleri verilmeye başlanmıştır (Wundram,2008:6). Mekân ifadesi ve bilimsel perspektifin kullanıldığı eserlerde insan mekân içerisinde yerleştirilmeye başlanmıştır (Turani, 1997,s. 16). Artık resim kendine has ve gizli teknikleri olan bir sanat alanıydı (Gombrich,2002,s.21).

Şekil 2 Çarmıhtan İndiriliş, 1435-1438, Ahşap üzerine yağlıboya,220,0 cm;262,0 cm, Roger van der Weyden, Prado Müzesi, Madrid

Roger van Weyden tarafından yapılmış olan “Çarmıhtan İndiriliş” adlı bu eser Lowen kasabası için yapılmış ancak daha sonra İspanya’ya götürülmüştür. Mavi ve kırmızının yanında gotik döneme ait altın yıldızının kullanıldığı bu eserde kompozisyon anlaşılır durumda ve açıktır. Resim arka planında geriye doğru bir gidiş, perspektifi bir yapı hissedilse de dönemi içinde bu yalnızca sanatçıya ait bir özellik olarak gözlenmektedir (Turani,1997,s. 363).

Perspektifin Tarihi Süreci

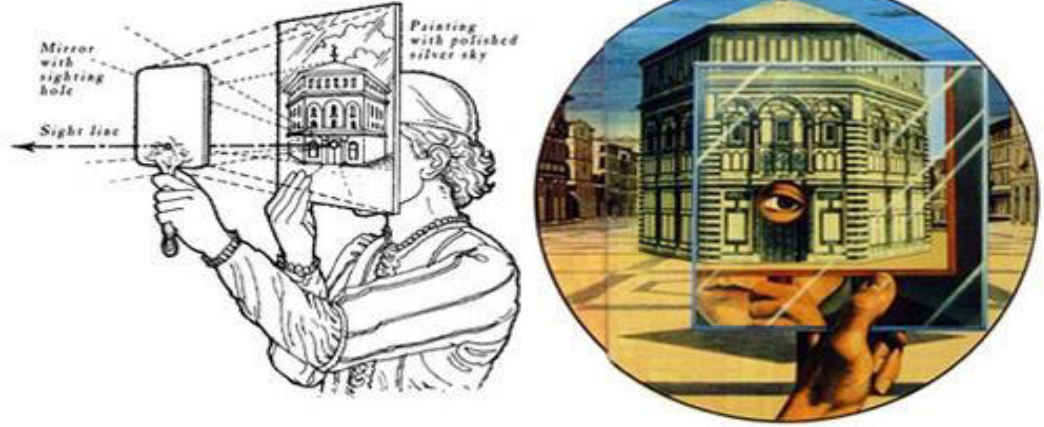
Geçmiş uygarlıklarda perspektifle ilgili farklı çalışmalara rastlanmaktadır. Örneğin; Mısır Sonat’ında insan çizimlerinde farklı görüş açıları bir arada bir figür üzerinde gösterilmiştir. Bilimsel çalışmalar ilerledikçe perspektif üzerine yapılan

araştırmaların sonuçları sanat eserlerine yansımıştır. Çeşitli kaynaklarda Renesans döneminde yaşayan Brunelleschi'nin (1377-1446) bilimsel perspektifi mimariye uygulayan ilk kişi olduğu belirtilir(Ayaydın ve diğerleri,2009, s. 262). Hiç kuşkusuz perspektifin Antikçağda da hissedildiği ve bu alanda kimi çalışmaların yapıldığını bilmiyor değiliz. Ancak bunlar, bizim Pompei'de gördüğümüz gibi “paralel perspektif” idi. Ayrıca Romalı Mimar Vitruvius ile Lucretius Carus'un “kaçış noktasını bildiklerini de saptıyoruz. Ancak bu buluşun resimde kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle o sıralardaki mekân tespitinin, diğer gözlemlerde olduğu gibi, duyuusal alanda kaldığı görülmektedir (Turani,1997,s. 344).

Filippo Brunelleschi(1377-1446) dönemine kadar üzerinde yeterli çalışma ve araştırma yapılmamış ve çizimlerdeki hatalı aktarım yüzünden sanatçı bu perspektifi aktarım konusunda özenli çalışmalarda bulunmuştur. alışmalarının nihayetinde derinlik ve geriye gidişi doğru verecek perspektif tekniğini keşfetti. Mimar olan Brunelleschi'nin bu keşfi resimde desen sanatına da çok katkısı sağladı. Sanatçı tatmin duygusuyla bölgede gördüğü *cialdone*¹ yerleri ve diğer pek çok Őeyi çiziminin içine dâhil ederek Piazza San Giovanni'yi çizmiştir. Brunelleschi ağdaşi olan pek çok sanatçıyı bu yolla etkilemiş, alanda yapılan çalışmalar konusunda gdlemiştir. Filippo, yakın arkadaşi Masaccio'ya da tekniği öğretmek için olduğa çaba göstermiştir. (Vasari,2013:118).

Brunelleschi'nin keşfi; doğada zaten sezilmekte olan uzaktaki nesnelerin kk yakındakilerin büyük olması durumunun çalışmalarda aktarımda teknik pek çok hatayı düzeltebilecek olan ve basitçe doğaya dikkatle bakıldığında fark edilebilecek paralel çizgilerin ufka doğru her zaman birleştiğidir. 15.y.y da ilk kez sanatçı bu çizgi perspektifini bulan kişi olmuştur (Taşören, Szer, Talas,2018,165). Bunu sürekli doğruluğundan emin olamadığı yapı çizimleri sırasında en doğrusu biçimiyle göstermek için yaptığı deneyde fark etmiştir. iziminin ortasına açtığı bir delikten karşıda kendisine ayna tutarak geriye doğru paralellerin tek noktada keşiştiğini fark etmesi ve bunun üzerinde çalışmasıyla olmuştur.

¹ **Cialdone**: ıtır ıtır bir yufka mamuldür.

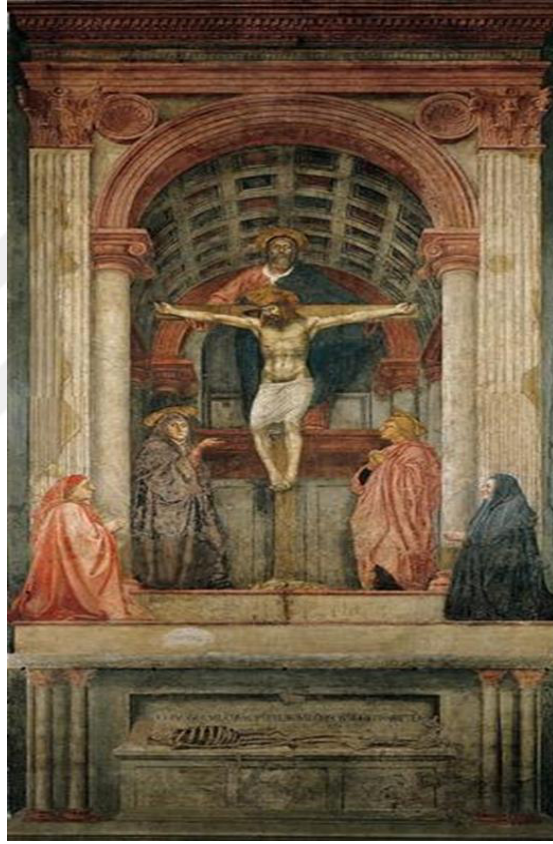
Şekil 3 Brunelleschi'nin perspektifi buluşu canlandırması

Leon Battista Alberti (1404-72): Hem bir ressam, hem mimar, geometrici, mühendis, oyun yazarı, ozan, Latin yazını uzmanı, Tanrıbilimciydi (Faure,2007:42).Kendisini Latince öğrenmeye, mimarlık, perspektif ve resim pratiğine adanmış olan bu sanatçı, sonraki kuşaklara birkaç kitap da bırakmıştır (Vasari,2013:117). 1457'de, Alman Johann Gutenberg'in kitap basmak için o pek yararlı yöntemi icat ettiği yıl, Alberti de doğal perspektifleri çizmenin ve perspektif içinde figürlerin küçülmesini kâğıda geçirmenin, ayrıca küçük nesnelere daha büyük boyutlarda temsil etmenin yöntemlerini bulmuştur (Vasari,2013:117).

Alberti 1435 yılında ilk kez Latince olarak basılan *De Pictura* (Resim Üzerine) kitabında, ideal olarak bakan kişinin göz seviyesine göre düzenlenmiş tek bir kaçış noktasında birleşen çizgilere dayanarak hem resimlerin hem de mimari uzamların dizgesel olarak bakan kişinin göz seviyesine göre düzenlenmiş tek kaçış noktasında birleşen çizgilere dayanarak hem nesnelere hem de mimari uzamların dizgesel olarak ve inandırıcı biçimde resmedilmiş yâda oyulmuş düz bir yüzey üzerinde betimlenmesine olanak tanıyan bir teknik olan lineer perspektifin ilkelerini matematiksel olarak tanımlamaya çalışmıştır. Alberti, kendi yaptığı resimlerde ve heykellerde tarif ettiği bu tekniği kullanmamış, kitabı yazarken diğerlerinin deneyimlerine dayanmıştır (Johnson, 2013:75).

Masaccio (1401-28?): Sadece 27 yaşına kadar yaşayabilmiş olmasına rağmen Avrupa sanatında sürece yön veren önemli isimlerden biriydi. Floransa'da dönemdaşı olan mimar Filippo Brunelleschi ile tanıştı ve sanatçısının yardımıyla merkezi perspektife hâkim oldu ve bunu resimlerinde bütünüyle yeni bir uzamsal etki katmak üzere kullandı (Buchholz, Bühler, Hille, Kaeppele, Stotland,2015,s. 126).

Sanatçı Santa Maria Novella’da koro yerinin altında Telis’i anlatan bir fresk yaptı. Aziz Ignatius altarnının üstündeki bu freskte, çarmıha gerilmiş İsa’nın bir yanında Meryem Ana diğer yanında ise Yuhanna bulunmaktadır ve peygamberi izlemektedirler. Resmin biraz dışında kalan iki figür ise eseri sanatçıya sipariş verenler olduğu tahmin edilmektedir. Ancak resimde görüldüğü üzere figürlerin arka planın da geriye doğru perspektifi bir illüzyon ile derinlik algısı yaratıldığı fark edilebilir. Tavanda bulunan beşik tonozlardan geriye tek bir noktaya doğru giden paralelleri rahatlıkla görmekteyiz. Sanatçı burada tek kaçış noktalı perspektifi büyük bir beceri ile kullanmıştır (Vasari,2013:110).

Şekil 4 Kutsal Üçlü, 1425-28,fresk, 667x37 cm, Yeni Santa Maria Bassilikası, Floransa

“Beceriksiz Tomasso” olarak bilinen ressam bu eserde tam bir devrim gerçekleştirmişti. Resim halka sunulduğunda perspektifin kullanımıyla sanki duvar içinde bir delik varmış gibi bir illüzyon yaratmıştır (1401-1428) (Gombrich,2002,s. 150). Masaccio bu eserinde tonozu boyarken yapıyı ayrıntılı olarak hesaplamış çiziminin biçimine karar vermiş geometrik yapısına uygun olarak çalışmasını tamamlamıştır (Kemp, 2004;132). Tabloda dingin bir anlatım ve nesnelere temsillerinde kararlı ve belirgin bir tutum ve düz boya alanları yer almaktadır

(Prooke, Whitham, 2012, s. 178). Sanatçı eserinde tek kaçış noktalı perspektifi kullanarak neler yapabileceğini ortaya koymuş ve perspektifi eserlerinde ilk kullanan ressamdandır. Perspektifin mekâna kattığı etki o kadar belirgindir ki başka bir odaya bakıyormuşuz yanılsaması verir. Sanatçı yine eser bağışçılarını gerçeğe yakın vererek resmin geri kalanındaki geride etkisini güçlendirmiştir (Buchholz, Bühler, Hille, Kaeppele, Stotland, 2015, s. 127).

Sanatçının öğrencileri de perspektifi resimlerinde kullanmış ve üstüne çalışmaya devam etmiştir. Leonardo da Vinci kuramsal anlamda ve pratikte perspektif temelli sorunlarla ilgili çalışmaya başlayınca ve Michalengelo Buonarotti (1475-1564) ile Raffaello Santi (1483-1520) tekniği bir sonuca ulaştırıncaya dek (Florenski, 2013;85).

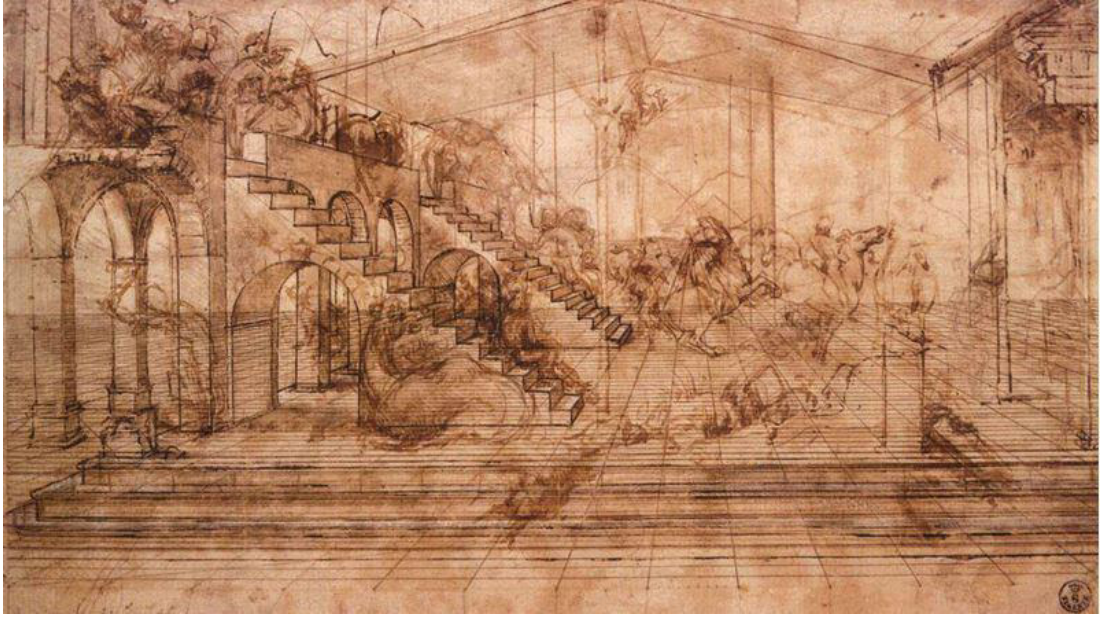
Leonardo; Arazi etüdü, ortaçağ optiği ve Öklid geometrisi üzerine temellendirilmiş olan doğrusal perspektif, ressamın entelektüel şöhretinin en görünür sebebiydi. Doğrusal perspektifin temel ilkelerini Verrocchio'nun atölyesinde hiç şüphesiz öğrenmiş, kendi yapıtlarının ilklerinden olan *Meryem'e Müjde*'de bu bilgiyi uygulamaya geçirmek için belirgin bir gayret göstermişti. *'Tapınma'* da, döşeme taşlarını resmin tabanına yakın bir yatay çizgi boyunca sıralar, hatta döşeme taşlarından birini kendi içinde dokuza bölen bir ölçek sunar. Sonra taban çizgisi üzerine dizilmiş döşeme taşlarından Alberti'nin "merkez noktası" diye adlandırdığı (bizim "kaçma noktası" dediğimiz) şeye çok ince çizgiler ("dikgen doğrular") çizer. Aynı noktada birleşen bu çizgiler, uzakta kaybolan tren rayları gibi düşünülebilir.

Şekil 5 Leonardo'nun "Meryem'e Müjde", Floransa, Uffizi, 1473-4

Döşemenin daha uzak bölümlerindeki dikey çizgiler, kompozisyonun yanıl sınırları tarafından kesilmiştir, dolayısıyla taban çizgisine kadar inemezler. Bu kesik

çizgiler, dikey konumların yanal sınırları belirleyen çizgiler boyunca işaretlenebilmesi için, ayrı bir konstrüksiyonda tanımlanmış olsa gerek. Sıradaki iş, Leonardo geriye doğru çalıştıkça birbirine giderek yaklaşan yatay çizgilerin ardılığını tanımlamaktır. Burada da, yatay çizgilerin dikey konumlarının çizim yüzeyinde işaretlenebilmesi için biraz ön-hesap yapılmış olmalı. Sol alt köşeden başlayan bir çizgi, dikey ve yatay çizgilerin kesişim noktalarından geçerek yukarıya doğru çapraz doğrultuda ilerler. Bu köşegen tüm yatay çizgileri konumlandırmak için kullanılmış olamaz, çünkü yalnızca on ikinci yatay çizgiye (üst basamağın tepesi hizasına) kadar ulaşır. Daha ziyade Alberti'nin savunduğu gibi, konstrüksiyonun doğru ilerlemesini sağlayan bir "kontrol" ya da yardımcı rehber vazifesi görür. Yatay çizgilerin çekilmesi tamamlandığı zaman, iki dikey ve iki yatay çizgi tarafından çevrelenen her alan, orantılı olarak küçültülmüş bir döşeme karesini gösterir (Kemp, 2004:130).

Şekil 6 Leonardo'nun "Müneccim Kralların Tapınması"nın Arka Planı İçin Yaptığı Çalışma, Uffizi

Leonardo için öncelik her zaman *relievo*'dadır –yani, biçimlere plastisite bağışlayan ve onları arka planlarından ayıran algısal hilelerin net sonucu olarak ortaya çıkan üç boyutluluk yanılsaması. Kaçınılmaz olarak, yassı bir yüzeye boya uygulamanın sınırlı çerçevesi içinde mümkün olan maksimum *relievo* düzeyine ulaşmak için biraz rötuş yapmak –farklı düzlemleri işgal eden nesnelere arasındaki tonal ve renksel kontrastları vurgulamak, hava perspektifinden kuvvetle yararlanmak,

ışık ve gölgede biçimler oluşturmak gerekir (Kemp,2004:139).

Sanatçının eski çalışmalarından biri olan bu eserde ustası Verrocchio'nun etkileri görülmekle birlikte ciddi bir perspektife bağlı oluşturulmuş tasarım söz konusudur. (Kemp,2004:171). Eser Milano'da Sta. Maria delle Grazie kilisesine 1495-1498 tarihlerinde yatay bir pano üzerine yapılmıştır.

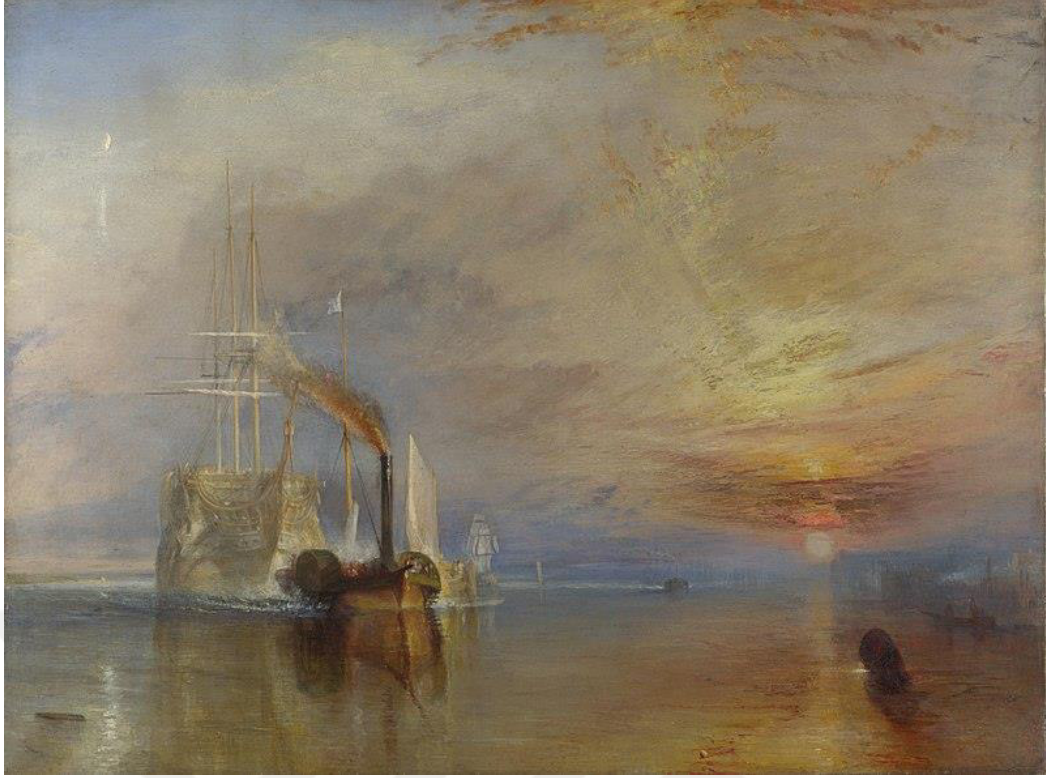
Uzaklık yoluyla belirginliğin yitimi, en az geometrik yasalar kadar Leonardo'nun zihnini meşgul ediyordu. Leonardo'nun anlamlı bir nitelemeye bu olguyu "prospettiva dei perdimenti," yani "yokoluş perspektifi" şeklinde betimler; bununla birlikte, daha genel olarak "hava perspektifi" inden söz eder (Gombrich, 2015, s.262).

Turner; "23 Nisan 1775 de doğmuş, 19 Aralık 1851 de ölmüştür. İngiltere'nin en büyük manzara ressamıdır. İngiliz okulunun özelliklerinden biri, sulu boyaya olan düşkünlüğüdür. Turner bu teknik ile göz kamaştıran, akıcı ve taze eserler vermiştir" (Yetkin, 2007:89). Bu eserleri ile Empresyonistler üzerinde de etkili olmuştur.

Sanatçı ile eserleri olan suluboyalarını babasının berber dükkânında satmasıyla yola çıkan Turner bu tekniği daha sonra öğrenim hayatı sırasında edindiği suluboya bilgisi ile harmanlamış bu teknikte yakaladığı gelişmişliği ve ışık renk ilişkileri üzerine olan çalışmalarını tüm sanat yaşamı süresince kullandığını görmekteyiz. Ayrıca ışık-renk ilişkisi ile büyülenen sanatçının zaman içerisinde nesnelere daha çok vazgeçip geri plana itiyor olduğunu eserlerinde görmekteyiz (Harmancı,2019:742).

Fotoğrafın ortaya çıkması sanatçıyı etkileyerek onu yeni bir üslup yaratmaya yönlendirmiş ve döneminde takip ettiği bilim faaliyetlerine de Goethe'nin renk kuramı ve ışık-renk dünyası gibi bilgileri de Turner'in sanat yaşamına yön vermiş faktörlerdendir (Karavit,2006:96). Harmancı'nın makalesine göre; Goethe'nin renk kuramları ve Isaac Newton'un "Optik" çalışmasının İngilizceye çevrisi ve sanatçının Kraliyet Sanat Akademisinde bilim ve sanat adamlarının aynı çatı altında yer alması onun bilimsel gelişmeleri yakından takip etmesine ve bu etkide eserler üretmesine olanak sağlamıştır.

Turner, perspektif konusundaki yetkinliğine ve eğiticiliğine rağmen perspektif kurallarını tuvallerinde hiçe saymıştır. Ancak perspektif bilgisini ışık elemanının

Şekil 7 "The Fighting Temeraire", 91x122cm,1838, Tuval Üzerine Yağlıboya, Ulusal Galeri, Londra

hizmetine sunmuştur.

Özellikle geç dönem resimlerinde resmin zemininde derinlik ve atmosferik etkisini verebilecek perspektif duyumuna sadece ışık ve renk ile ulaşmak istemiştir(Karavit,2006:97). Harmancının ifadesi ile sanatçımız nesnelere ve onların biçimleri ile ilgilenmemiş, vermek istediklerini silüetler halinde ortaya koymakla yetinmiştir ve desene dair bütün kuralları ışığı verme amacıyla yıkmıştır. Doğaya karşı insan acziyetini sık sık dile getirdiği eserlerinde yine konu ön planda tutulmamıştır.

2.2.2. Perspektif Çeşitleri ve Hava Perspektifi

İki boyutlu yüzey üzerine üçüncü boyut etkisi verilerek resim üzerinde derinlik yanılması oluşturularak mekân ve hacim kavramlarını işlemek sanatçıları uğraştıran en derin meselelerdi. Eserlerde sanatçıları amaçlarına ulaştıracak olan ışık-gölge elemanlarının yanı sıra perspektif bilgisinin gerekliliği (Karavit, 2006:42). Bir eseri oluşturan görsel unsurlar sanat tasarım elemanları olan nokta, çizgi, biçim, renk ve ton ve ilkeleri olan ritim, denge, hacim, oran-orantı gibi yapılarıdır. Bir eser karşısında durduğumuzda gözlemediğimiz aslında bunlardan ibarettir (Pooke, Whitham, 2012, s.32). Perspektif ise bunları uygun biçimde düzene sokan şey ve bir

ehlileştirir (Florenski, 2013:7).

Kısaca derinlik oluşturmak istenen iki boyutlu yüzey üzerine gerekli yanlısamayı vermek için kullanılan tekniktir perspektif. Çalışmada uzak-yakın, ön-arka ve büyük-küçük arasındaki ilişkiyi organize eder. Derinlik ve hacim konularında eser üreticisine kolaylık sağlar (Taşören, Sözer, Talas, 2018,157). Aynı zamanda eseri estetik kurallar çerçevesinde yerleştirerek sanat elemanları kullanımında bir armoni oluşturur (Artut, 2009:165). Bu durum yalnızca resim sanatında değil grup heykellerinde de daha gerçeğe uygun çalışmalar yapılmasına olanak sağlamıştır (Şahin, 2006:301).

Perspektifin bir anlamda yaptığı çevremizde gördüğümüz yapıların göz ile buldukları mesafe arasındaki ilişkiyi aslına uygun olarak eser üzerinde gerçekleştirme bilgisidir. Bu bilgi ile düzenlenmiş eserler de doğa görünümüne planlar ve ölçüler de dâhil edilerek oran-orantıya uygun biçimde kurgulanması iledir ve görünüm tanıdık (Çağlarca, 2000:11). Matematiksel olarak denebilir ki bir nesnenin iki boyutlu düzlem üzerine aksettirilmiş izdüşümüdür. Ancak burada kullanılan doğrular izdüşümün diğer bilinen hallerinde olduğu gibi paralel özellik göstermezler ve gözün görebileceği son noktada birleşirler ve buna merkezi izdüşüm de denilebilir (Onat, 1975:7). Perspektif kendi içinde çizgi ve hava perspektifi olmak üzere ikiye ayrılır.

Şekil 8 Middelharnis Yolu, 1689, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 104x141 cm, Meindert Hobbema, National gallery, Londra, İngiltere

Perspektif Unsurları

Ufuk çizgisi: Bireyin bakış açısı esasıyla oluşturulan, gökyüzü ile zemin arasındaki birleşim noktasından geçen yatay doğrudur.

Görme noktası: Gözlemcinin odaklandığı noktadır. Ufuk çizgisinin üzerinde ve resim yapan kişinin tam karşısında yer alır. Resim yapan ile birlikte konumu değişkenlik gösterebilir.

Kaçış Noktası ve Noktaları: Ufuk çizgisi üzerinde yer alır. Gözden sonsuza doğru uzaklaşan çizgiler bu noktada birleşirler. Bir diğer tanımla da kaçan çizgilerin odaklandığı noktalardır.

Kaçan çizgiler: Kaçış ve görüş noktalarından başlayıp gittikçe genişleyen aralıklarla sonsuza giden çizgilerdir (Artut, 2009:167).

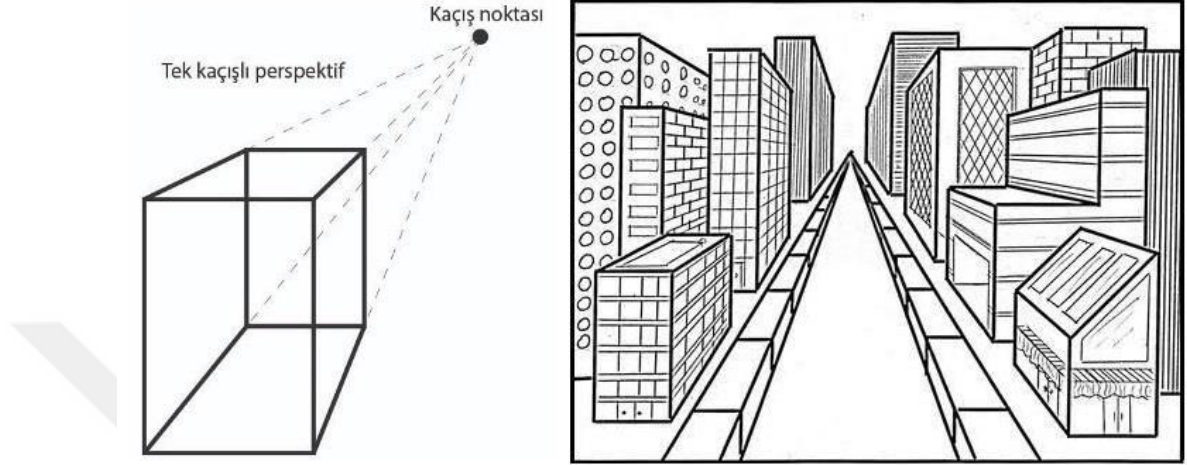
Perspektif Türleri

Desende mekânın, derinliğin, yakın uzak planların oluşturulması perspektifin doğru uygulanması ile elde edilir. Perspektif, formların resimsel mekân içerisinde bir sistemle yerleştirilmesini sağlar. İki boyutlu yüzey üzerinde üç boyutlu formların algılanması bu şekilde mümkün olur.(Karasu,2007:69). Yine Karasu'nun bahsetmesiyle bu derinlik desen de izleyiciye gözün sadece ön planda dolaşmasına izin vermez; arka planlara da kaymasını zorunlu kılar. Sadece üç boyutlu mekânsal derinliği değil aynı zamanda, formlar arasında ki mesafeleri de algılamamızı sağlar. Çizgisel perspektif görsel algımızla ilgili üç önemli kurala dayanır: formların uzaklaştıkça giderek daha küçük görünüyor olmaları, yakınlık derecesi arttıkça formların bir anda algılanması güç hale gelebildikleri ve daha uzaktaki formların görüntüsünü kapatabildikleri. Bir diğeri ise: birbirine paralel olan çizgilerin uzaklaştıkça ufuk çizgisi üzerinde kaçış noktası olarak adlandırılan bir noktada birleşmek zorunda olduklarıdır.

Çizimi yapılacak nesne ile resim düzlemi arasındaki geometrik ilişki nesneyi görüş açısına göre yerleştirme şekline bağlı olmaktadır. Bu yerleştirme özelliğine göre farklı perspektif tipleri oluşturulmuştur. Bunlar üç farklı kurala göre yapılabilirler: Bir noktalı (paralel) perspektif (tek kaçır noktalı perspektif); iki noktalı (açısal, açık) perspektif (iki kaçır noktalı perspektif); üç noktalı (eğik) perspektif (üç kaçır noktalı, dikey perspektif) (Ayaydın ve diğerleri,2009, s.265). Ancak konunun çok fazla dağılmaması ve öğrenci yaş grubu beceri seviyesinin yetersiz olabileceği düşüncesi ile eğik perspektife yer verilmemiştir.

Çizgi Perspektifi

- Tek Kaçış Noktalı Perspektif
- İki Kaçış Noktalı Perspektif
- Üç Kaçış Noktalı Perspektif (Ayaydın ve diğerleri, 2009, s.267).

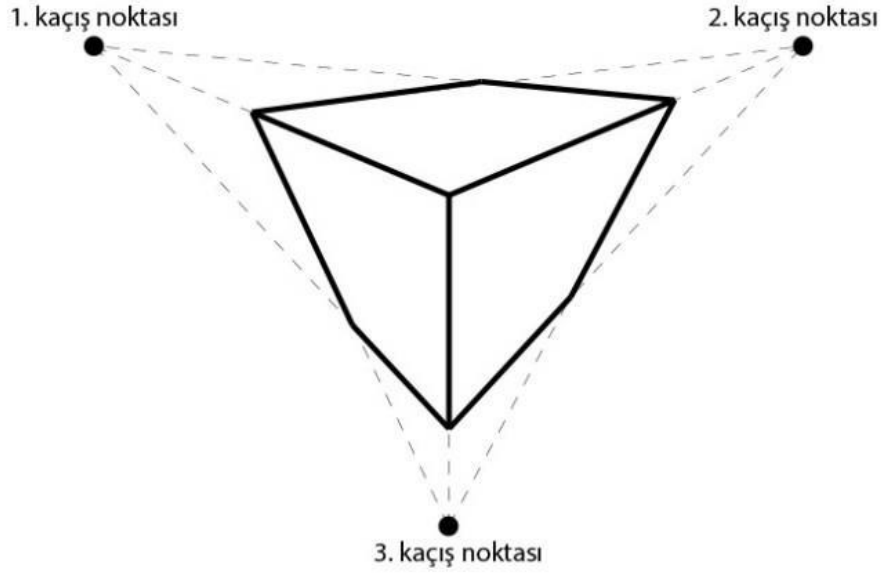
Şekil 9 Tek Kaçış Noktalı Perspektif

Tek Kaçış Noktalı Perspektif: Bir tek kaçma noktasından hareketle resim düzleminde yalnızca dik kenarlara ait kaçış noktasının verildiği çizimlerdir. Bize nesnelere tam karşıdan bakıyor etkisini vermede yardımcı olur (Onat,1975,s.18).

İki Kaçış Noktalı Perspektif: Ufuk düzlemi üzerinde bulunan iki farklı kaçış noktasında çizilen ve paralel olmayan doğruların kesişimi ile oluşturulan yapılardır. Bakış açısı çizilecek nesnenin köşesinden ise bu teknikten yararlanırız. Çizim yatay zemin düzlemine de paralel değildir (Onat,1975,s.18).

Üç Kaçış Noktalı Perspektif: Ufuk çizgisi üzerinde belirlenen iki kaçış noktası ve bakış açısına göre ufuk çizgisinin çok altında ve üstünde yer alan nesnelere için ufuk çizgisi dışında belirlenen üçüncü bir kaçma noktasından çıkan ışınların açısal olarak kesişmesinden faydalanılarak oluşturulan çizimlerdir. Bu çizimlerle dramatik anlatımlar yakalanabilmektedir (Ayaydın ve diğerleri, 2009, s.267).

Üç kaçışlı perspektif

Şekil 10 Üç Kaçış Noktalı Perspektif

Hava Perspektifi

Resim yüzeyinde kullanılan renkler, öncelikle duyulara seslenir. Her rengin insan üzerinde psikolojik etkileri vardır. Sıcak renklerin ruhsal etkisi, neşe, canlılık ve harekettir. Soğuk renklerin etkisi, hüznün, rahatlık ve durgunluktur. Resim yüzeyindeki uyumda sıcak ve soğuk renklerin kullanımının dengelenmesi gerekir. Renk değerleri ile resim içerisinde perspektif yaratılabilir. Şiddetli yâda yumuşak tonların kullanımı, resmin etkisini değişik boyutlara götürebilir (Şişman, 2011:193).

Şekil 11 Hava Perspektifi

Yüksek ya da açısı geniş bir noktadan etrafı izleme şansınız olduysa hepiniz

deneyimlemişsinizdir ki bulunduğunuz noktadan ileriye doğru baktığımız da renkler bakış noktanızdan geriye doğru daha soluk görünmeye başlar ve aslında kahverengi ve yeşil olduğunu bildiğiniz dağlar sizden uzaklaştıkça mavi veya mor tonlarında seyreder ve buna Hava perspektifi deriz. Göz ve cisim arasına giren ve içinde su damlacıklar, duman vs. gibi maddelerde içermesi ile bir ışık filtresi gören hava tabakası buna sebep olur. Sıcak renkler bu filtreden geçemeyerek uzaktaki yapıların daha soluk görünmesine sebep olurlar (Metzger, 2012;13).

Leonardo'nun izahına göre, nesneden çıkan yayılımlar –o bunları, ortaçağ optik bilim geleneğine uygun olarak, “türler” (species) diye adlandırıyor-du-nesneden uzaklaştıkça, orantılı olarak güç de kaybediyordu. Bu optik kuramı, nesnelere ki sistematik küçülmeyi doğrusal perspektif kurallarına uygun bir şekilde açıklamakla kalmaz, uzaklık arttıkça nesnelere oluşan şekil ve renk kaybını da açıklar. Leonardo'nun manzara çizim ve resimlerindeki sihirli “hava perspektifi” etkilerinin altında, nemli havanın peçeleyici özellikleriyle birlikte bu tanım renk kaybını da açıklar. Leonardo'nun manzara çizim ve resimlerindeki sihirli “hava perspektifi” etkilerinin altında, nemli havanın peçeleyici özellikleriyle birlikte bu tanım ve renk kaybı yatar (Kemp, 2004:56). ...ön planlarda değer karşılığı daha fazladır ve havanın kalınlığı arttıkça karşıtlık azalır ve değerler birbirine yaklaşır. Buna en güzel örnek olarak, sabahın erken saatlerinde kapalı bir günde limandaki atmosfer etkisini gösterebiliriz. Burada bize formlar arasında asılı duran tül perde gibi, bir şeyle diğer şey arasında asılı duran tül perde gibi, bir şeyle diğer şey arasındaki uzaklığı anlatan biraz sis vardır. Böyle havalar, atmosferin görünür varlığı nedeniyle, açık havalarda olduğundan çok daha fazla, nesnelere derinlik kavramı ile algılamamızı sağlar (Karavit, 2006:38).

Temelde tüm “türler” (species) –varlıkların yüzeylerinden iletilen optik imgeler –mekânda yol aldıkça zayıflardı. Açılar, doğrusal perspektifin öğrettiği gibi küçülmekle kalmaz, keskinliğini de kaybederdi. Parlak imgeler donuklaşır, güçlü renkler solar, şekiller daha genelleşir, detaylar görüntüden silinirdi. Bu genel zayıflamanın üstüne bir de, araya giren atmosferin etkisi, havada ki buharın ya da bazen, savaşlarda ve tufanlarda olduğu gibi –aşağı kısımları yukarı kısımlarından daha yoğun olan– toz bulutlarının peçeleyici özelliği eklenirdi. Hava yer yüzeyine yakın bölgelerde daha yoğun olduğundan ki sabah sisinin vadilerde birikmesinin sebebi budur, peçelenme dağlar gibi uzak yer biçimlerinin aşağı bölgelerinde daha vurgulanmış olabilirdi. Leonardo atmosferik peçelenmenin olağın neticesinin –

seyrek beyazın yoğun siyah üzerindeki optik etkisinden dolayı– mavi olduğunu biliyordu ve nesnelerin uzaklaştıkça mavileşme derecesini belirlemek için epey uğraş verdi (Kemp, 2004:138).

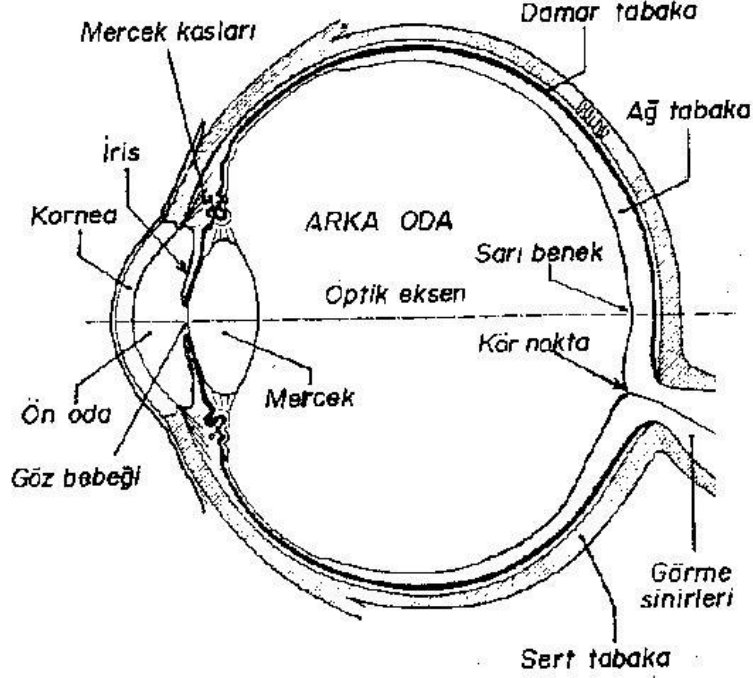
Şekil 12 "Magi'nin Hayranlığı",Berlin,Gemalde Galerie Domenico Veneziano

Lippi'nin (Fra Filippo Lippi) dışında Domenico Veneziano'da renkçi bir anlatım dikkat çeker ve Florensalı ressamlar arasında ilk renkçi olarak belirlenir. Soyadından dolayı Venedikli olduğu kabul edilmektedir. Veneziano'nun eserlerindeki atmosfer ve ışık, başlıca özellik olarak belirlenir. Ayrıca kişinin karakterini olduğu gibi yakalamayı o, kendine görev edinmiştir. (Turani, 1997, s.361). Resme detaylı bakıldığında sanatçının perspektif ve hava perspektifine uygun olacak şekilde çalışmış olduğu görülür.

2.3. Renk Bilgisi

Gözün, ışıksal uyarılara duyarlı olan ve ağtabaka adı verilen dip çeperi, koni ve sopacık denen ışık alıcılardan ve bu alıcıların uyarılarını beyne ileten sinir iletkenlerinden oluşmuştur. Koniler gündüz görmesi durumunda, sopacıklar ise gece görmesi durumunda çalışan ışık alıcılarıdır (Sirel, 1974, s.40).Işığın dalga boyuna duyarlılığı olmayan sopacıkların görmesi yalnızca ışığın azlığı ve çokluğu ile alakalıdır. Bunun aksine konilerin duyarlılığı dalga boyu ile ilgilidir dolayısı ile renkleri görme işlevini yerine getirir (Ünver, 1985, s.17). Koniler, farklı iletkenlerle

kendi duyarlılığına göre analiz yaparak göze giren ışığı farklı uyarılarla beyne yollar. Bu uyarıları gönderen üç tür koni vardır: (x) kırmızı alıcıları, (y) yeşil alıcılar ve (z) mavi alıcılar (Karavit, 2006, s.10).

Şekil 13 Göz Yapısı ve Bölümleri

Renk, ışığın değişik dalga boyutlarının tesiriyle zihinde oluşan histir. Bizim bir nesneyi renkli olarak algılamamızdaki en büyük etken, tabii ve suni ışıktır. Kısacası renk, ışığın olduğu ortamda ortaya çıkar. Rengin kuvvetini, parlaklığını ve sağlamlığını ışığın kuvveti belirler. Bu ışık dalgaları, beyaz ışığı yaratır. Renk olgusu ışıkta var olur. Ancak ışığın kendisi, insan gözüne renksiz görünür. Renge sahip olan tüm objeler, sadece rengin yansıtıcıları ya da ileticileridir.

Doğal ya da yapay fark etmeksizin ışığın bulunduğu her ortamda renkten söz edebiliriz. Işığın farklı dalga boyları ile gözümüzde yarattığı histir renk ve kalitesinde ışık belirleyicidir. (Ayaydın ve diğerleri, 2009, s.113). Tüm ışık renklerinin bileşimi beyaz ışığı oluştururken tek başına ışık gözümüze renksiz gelir. Çevremizde çeşitli renklere sahip olan objeler sadece onların yansıtıcılarıdır (Öztuna, 2007:121).

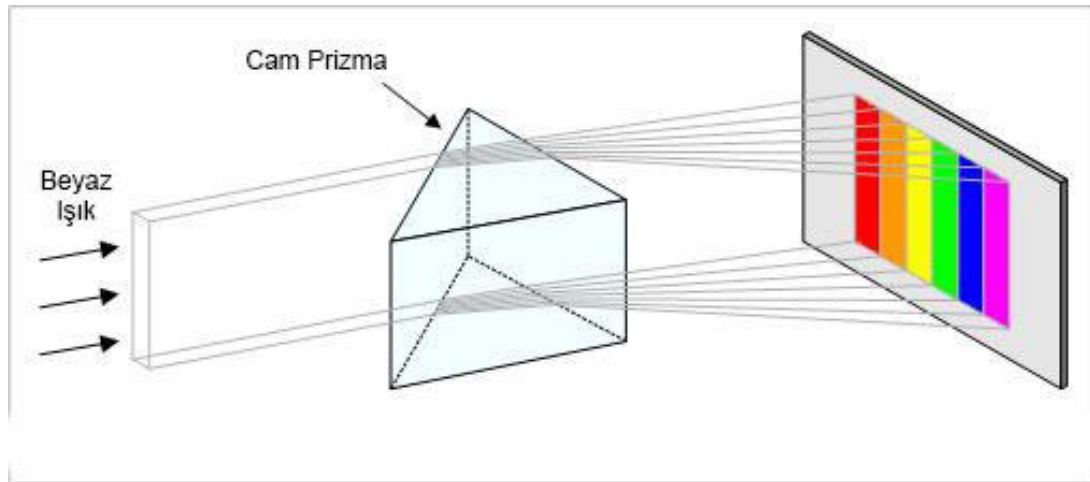
Fiziksel olarak beyaz ışık, kristal bir prizmadan geçirildiğinde kırılmaya uğrayarak tayf diye adlandırılan yedi değişik rengi oluşturur. Kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, lacivert ve mor olan renk tayfı aynı zamanda gök kuşağı renkleri

olarak da isimlendirilir Renk ışıkla oluştuğu için ışığa bağlıdır.

Tüm renkleri içinde barındıran beyaz ışık, kristal bir prizma yardımıyla tayf adını verdiğimiz yedi farklı renge ayrılabilir. Gök kuşağı renkleri olarak da bildiğimiz sarı, kırmızı, turuncu, yeşil, mavi, mor ve lacivertten oluşan renklerdir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.138). Özde renk ışıktan meydana geldiği için ışığa bağlıdır(Özsoy ve Alakuş, 2009.s.81).

Işık, Görmek için ışığa ve bir ışık kaynağına ihtiyacımız vardır, tek bir kaynaktan gelen ışık formun tanımlanmasında önemli bir elemandır. Işık, üç boyutu vermesinin, form ve mekânı ortaya çıkarmasının yanında aynı zamanda, çalışmalarımızda çok çeşitli görsel fenomenler oluşturma imkânı sunar (Karasu, 2007:9). Yine Karasu'nun kitabında bahis ettiği gibi; İnsanın ışık ve gölgeyi keşfi uzun bir zaman almıştır. Rönesans ile birlikte ışık ve gölge resim sanatı için formlar ortaya çıkarılmasında, derinliğin verilmesinde ve üç boyutun algılanmasında önemli bir unsur haline gelmiştir. Daha öncesi ışık ve gölge kavramları sembolik olarak kullanılmışsa da iki boyutlu yüzeylerde üçüncü boyutun yaratılmasında artık ele alınmaya başlanmıştır. Nesnelerin görülebilir olmaları ışık etkileşiminin sonucudur. Pürüzsüz beyaz bir yüzey, üzerine düşen bütün ışığı yansıtırken, mat siyah bir yüzey bütün ışığı soğurarak içine alır. Beyaz ve siyah, açık-koyu zıtlığı açısından en kuvvetli değerlerdir. Bu en beyaz ve en siyah arasında açıktan koyuya değişen bir dizi ton değeri vardır.

Güneş ışığı incelendiği zaman yedi renkten meydana geldiği görülür.

Şekil 14 Newton'un Prizma Deneyi

17. yüzyılın sonlarında Fizikçi Isaac Newton gün ışığını inceleyerek yüzyıllardır merak edilen gök kuşağının renklerinin nasıl oluştuğu sorusuna cevap

bulmuştur. Bilim adamı, karartılmış bir odada pencereye açılmış bir delikten gelen ışığı süzüp daha sonra prizma ile kırarak perdeye yedi farklı rengi gökkuşağında gördüğümüz şekliyle görmüş oldu. Bu şekilde Newton deneyi ile renk biliminde ciddi çalışmalar gerçekleşmiş oldu (Artut, 2009,s. 156).

Newton bu deneyiyle aynı zamanda renklerin farklı hızlarda prizmadan geçtiğini bu şekilde farklı dalga boylarına sahip olduğunu gözlemlemiştir. En uzun kırmızıdan en kısa dalga boyuna sahip mora kadar değişiklikler göstermiştir (Öztuna, 2007:120).

Bu alanda yapılmış bir başka deney de ise Newton tayf renklerinden oluşturduğu renk çarkını bir kol yardımıyla hızla döndürerek ortaya çıkan rengi gözlemlemiştir. Bütün renklerin toplamından yine beyaza ulaşmış ve bu şekilde gökkuşağı renklerinin beyazda mevcut olduğunu kanıtlamıştır (Taşören ve diğerleri, 2018, s.120).

Çevremizde gördüğümüz nesnelerin yapılarına göre farklı renkler taşıması ise yine nesne yüzeyine ışığın teması ile nesnenin gelen ışığın bir kısmını soğurup bir kısmını yansıtması ile gerçekleşir. Işık yüzey tarafından tamamen yansıtılırsa beyaz ortaya çıkacak ancak tamamen emilirse siyah renk ortaya çıkacaktır. Yine rengin oluşumunda gelen ışığın yönü ve yüzey dokusu gibi farklı değişkenler etkinlik göstermektedir (Öztuna, 2007:122).

İnsan, içinde yaşadığı çevreyi, belli duyulanmaların fizyolojisiyle ilgili değişimlerin beyinde değerlendirilmesiyle algılar. Bu algılama bize gelen duyuşal uyarımların beyin tarafından daha önceki tecrübeleriyle karar alması sonucudur ve izlenimin gerçekleşmesi için zihin karşıtlıklara ihtiyaç duyar. Görmede ki karşıtlık sağlayıcılar ise renk türü, doymuşluk ve tonudur(Karavit, 2006, s.9). Renk konusunda bir başka bilmemiz gereken ise yan yana yerleştirilen renklerin yahut noktaların yeşil-sarı ya da yeşil-mavi denkleminde olduğu gibi yerleştirilmesi durumunda zihinde renkler çok canlı bir etki yaşayacaktır ve burada ortaya çok canlı bir yeşil çıkacaktır. Bu optik renk karışımıdır (Öztuna, 2007:122). Bu bilgi yakın yüzyıldaki sanat akımlarında kullanılmıştır.

Görsel sanatlar alanında var olan eserlerde ışık-gölge ve değerlerini kullanım konusu oldukça önemlidir. Başlı başına sanat eserinin konusu dahi olabilmektedir. Bunu çalışmalarında önemli bir konu olarak ele alan Mehmet Aksoy'un söyleşisinde şu kısım gösterilebilir;

Bu organik bir bütünlük. Ondan bir kütle oluşuyor. Şuraya ışık düşüyor,

buraya gölge düşüyor, bir takım açıları ayarlıyorsun. Bu her heykelin konusuna, durumuna göre değişen bir kompozisyon. Ama her seferinde ışığı organize ediyoruz aslında. Böyle düşünürsün, evet, ışığı organize ediyoruz. Şuraya şu ışık, şu şiddette düşecek, şöyle bir gölge yapacak, şöyle gri olacak. Bunu hesaplıyorsan ki çok önemli bir şey, iyi sonuç alırsın heykelde (Engin, 2002, s.376).

Ekleme renk karışımı: Newton'un deneylerinde görüldüğü gibi renkli ışınlar beyaz ışığın çözülmesi ile beyaz ışık ise renkli ışıkların birbirine eklenmesi ile doğduğu kanıtlanmıştır. İşte bu denkleme 'ekleme renk karışımı' denir; çünkü eklenecek her bir renk için başka ışıkta eklenmesi gerekmektedir.

Eklenen temel renkler: renkli ışıktan beyaz ışık üretmek için sadece 3 rengin yeterli olduğu görülmüştür. Bunlar temel ışık renkleridir;

*Mavi (mavi / mor)kısa dalga boyları için,

*Yeşil orta seviyede dalga boyları için,

*Kırmızı (oranı/kırmızı) daha uzun dalga boyları için.

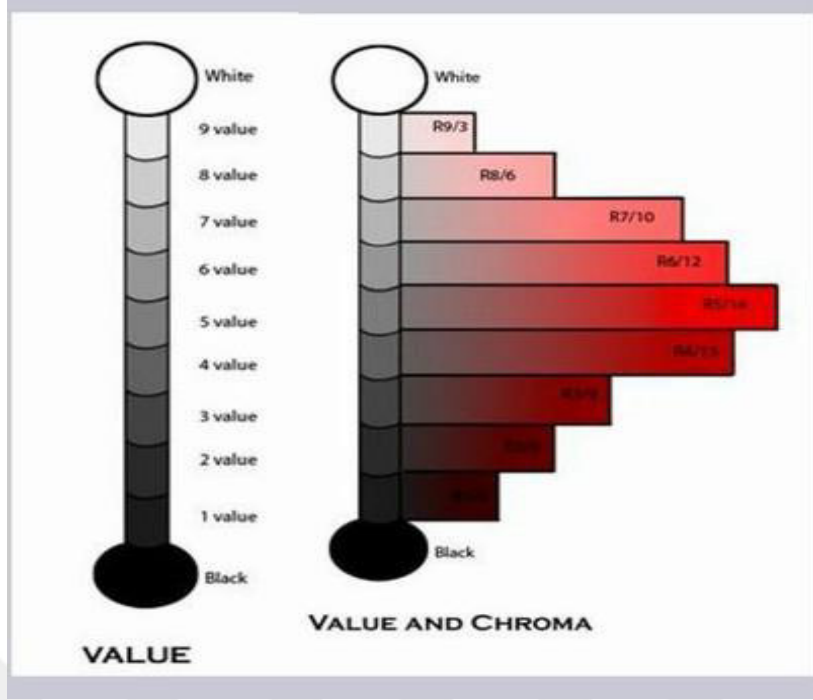
Eklenen temel renkler insan gözü retinası gibi ışığa duyarlı yüzeylere uyumludur; bu üç renk anılan sıraya göre mavi, yeşil ve kırmızı olarak algılanırlar

Eğer üç beyaz ışıklı lamba kırmızı, yeşil ve mavi filtrelerle sıralanışlarına göre kaplanırsa ve direkt olarak beyaz panel üzerine yerleştirilirse kaplamalar ne olursa olsun lambalar yakıldığında hepsi beyaz görünür.

Çıkarılmayla oluşan renk karışımları: bu tek bir ışık kaynağı altında pigmentler, boylar ve tabakların değerlendirildiğinden boya uzmanları için önemli bir işlemdir. Burada ana fikir; eklenen her bir rengin izleyiciye aktarılan ışık miktarını azalttığıdır. Bu, örneğin, şeffaf bir filtre beyaz ışık üzerine kaplandığında görülür. Kırmızı filtre mavi ve yeşil ışığı emerek sadece kırmızının görünmesine izin verecektir. Daha renkli filtreler daha çok ışığı devre dışı bırakır. Bu renkler arasında kırmızı (mor pembe), mavi (camgöbeği) ve sarı sayılmalıdır (Smith, 2010,s: 345).

Ton, renkler arasındaki geçişlerdir (Ayaydın ve diğerleri, 2009, s.114). Bir rengin başka renkten etkilenerek saflığını yitirmesidir. Kırmızının sarıyla karıştırılması ile elde edilen renk değeri tonunu ifade eder(Özsoy ve Alakuş, 2009.s.82).

Leke, yüzey üzerinde ışığın etkisiyle ortaya çıkan ton değerleridir. Bu değerler açık, orta ve koyu tonlardır (lekelerdir). Çeşitli tonlamalardan oluşan bu lekeler bir rengin kendi içerisindeki tonları olabileceği gibi, farklı renklerin birbirleriyle olan ton ilişkileri şeklinde de karşımıza çıkabilir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.134).

Şekil 15 Munsel'in Renk Dizgesi

Valör (Değer), Bir rengin, renge doygunluk derecesidir. Açıktan koyuya derecelendirmesidir. Değer açık ve koyuluğa işaret eder (Özsoy ve Alakuş, 2009.s.82). Seçilen bir rengin, siyah, beyaz gibi nötr renkler ve diğer birçok renkle karışımı ile ortaya çıkan ve çok değişik renk değerlerinden oluşan renk yelpazesidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.142).

Değer rengin göreceli açıklığı ya da koyuluğudur. Değer için kullanılan diğer terimler ise ton ve gölgedir. Beyaz, en açık ve en yüksek; siyah da en koyu ve en düşük değerdir (Metzger, 2012, s.17). Sirel kitabında Munsell dizgesinde ki on değer basamağından bahis etmiş ve renkleri bu numaralara karşılık olacak şekilde eşleştirmiştir. 1'i siyah ve 10'u beyaz ile kalan tüm renkleri aralığa gelecek şekilde eşleştirmiştir.

Renkler şöyle gruplandırılır:

- Ana renkler
- Ara renkler
- Komplementer renkler
- Komplementer Renklerin birbirine etkisi (Gökaydın, 1990; s. 29)

Ana Renkler

Ana renkler, doğada kendiliğinden var olan renklerdir (Taşören ve diğerleri, 2018;125).

Ara Renkler

İki rengin karışımı, ana rengi verir. Ana renklerin değişik oranlarda karıştırılmasıyla sonsuz sayıda renk elde edilebilir(Taşören ve diğerleri, 2018;125). Şöyle ki turuncu, sarı ve kırmızıdan; yeşil, sarı ve maviden ve mor, mavi ile kırmızıdan hâsıl olur. Bu renklerin arasında birçok orta renkler vardır ki her iki rengin arasındaki çeşitleridir (Ohannes Paşa;2005,99). Yine Sirel fark edilen rengin sonsuz biçimde üretilebileceğini vurgulamış ve çıplak insan gözünün sınırlı olmasına sebep tayfları anlayamadığını belirtmiştir.

Tamamlayıcı renk kontrastı, bir rengin kontrastı (zıttı) ve aynı zamanda tamamlayıcısı, kendisi dışındaki iki ana rengin karışımından oluşan renktir.

Sarının kontrastı, mor (kırmızı + mavi)

Kırmızının kontrastı, yeşil (sarı + mavi)

Beyaz ışık içinden bir rengin ışık demeti çıkartılırsa geriye kalanlar için renk oluşumu söz konusu olur. Ayrılan renk ve geriye kalan ışık demetiyle oluşan renk birbirinin tamamlayıcısı renklendir. Yeşil ışınların çıkarıldığı bir ışık demetiyle kendini ortaya koyan renk kırmızı olur. Kırmızı ve yeşil birbirinin tamamlayıcısı renklendir. Geri kalan renk durumları için de bu geçerlidir. (Etike, 2001, s.38).

Görme olayının yaşanabilmesi için üç temele ihtiyaç vardır. Bunlar göz, beyin ve ışık faktörleridir. Algıda tüm bunlarla bireyin nesnenin fon ve detayları ile anlaşılması ile sağlanır. Bunlar içinde yalnızca ışık faktörü değişkenlik gösterir ve çizilen görsellerde nesnenin sınırları belirlendikten sonra ortaya çıkan ışık faktörüne ve gölge miktarına göre nesneye hacim kazandırılır ve eser ışık-gölge denge özellikleriyle daha anlamlı olmuş olur(Artut, 2009,s. 160).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılında Hakkâri İli Merkez Bölgesindeki Atatürk Ortaokulu 6.B Şubesinde bulunan 15 öğrenciye Görsel Sanatlar Dersinde II. Yarıyılıda uygulanmıştır.

Uygulamaya dayalı çalışmalar; daha çok gerçek hayatta karşımıza çıkan problemleri çözmeye, sorunları iyileştirmeye veya şartları geliştirmeye dönük çalışmalardır. Eğitim faaliyetlerinde yaşanan sorunlar, program düzenlemeleri ile ilgili durumlarda çokça kullanılırlar. Nitel özellik gösteren bu çalışma da müdahaleli türe mensup bir eylem araştırmasıdır. Yerel sorunları çözmeye odaklı bu tür; benzerlik gösteren gruplar içinde genellenebilir özellik taşımakta, veri araçları konusunda araştırmacıya esneklik ve kolaylık sağlayabilmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri,2016,s. 13). Bu özellikleri ile bir eylem araştırması olan bu çalışma için seçilen yöntemlerin sürece uyumluluğunu arttırmaktadır.

“Araştırma günlüğü araştırmamızın tüm bölümleriyle ilişkili gözlemlerinizi ve düşüncelerinizi kaydetmek için kullandığımız bir defterdir. Araştırmanızın kronolojik olarak parçalarını bir araya getirmeye çalıştığınızda çok önemli bir kaynak olarak karşımıza çıkar. Gözlemler, analizler, şekiller, taslaklar, alıntılar, öğrenci yorumları, sınav sonuçları, düşünceler, hatta duygular ve izlenimler gibi çok çeşitli verilere yer vermeyi seçebilirsiniz”. Araştırmacı günlükleri, tüm araştırma boyunca sürecin tüm bölümleri hakkında düşünce ve gözlemlerimizi veriye dönüştürmek ve süreç değerlendirmesinde daha doğru yargılara varabilmek için kullanılır. Eylem sırasında gerçekleşenleri kronolojik bir sırayla verebilmesi ve parçaları birleştirebilmesi ile oldukça önemlidir. Bu türden günlüklerin içine analiz, şekil, alıntı, öğrenci gözlem ve yorumları, gerekli ölçüm sonuçları, gözlem ve hatta duygulara dahi yer verilebilir (Johnson,2014,s. 81) Buna göre veri sağlamak amacıyla araştırmacı günlüğü tutulacaktır uygulama süresince.

Tümevarım analiz biçiminde; elde bulunan, genele göre küçük bir grup içinde

elde edilen verilerin düzenlenmesi, tümü incelenememiş olmasına rağmen genel için bir yargılar bütününe varmaya, genellemeye denir (Johnson, 2014,s.112). Araştırma burada anlatıldığı üzere tümevarımsal biçimde tasarlanmıştır.

Nitel araştırma yönteminin bize sundukları içinde kesin bir bitmişlik söz konusu olmaz. Bilgi, araştırma sırasında oluşabilecek pek çok farklı değişikende farklı sonuçlar ortaya koyabilmektedir. Bundan yola çıkarak sonuçları bakımında bir evrensellik ve genel-geçerlilikte yoktur (Sönmez ve Alacapınar, 2013,s.71). Tekrar ele alınmış olan bir konu olsa dahi araştırmamızda yer alan bir eylem araştırması olmasıyla sonuç ve özellikleri bakımından özgün olacaktır.

Bu anlamda yapılacak olan araştırmanın çalışıldığı zaman dilimi, kişileri, yeri ve uygulama biçimiyle kendiliğinden bir özgünlük arz eder. Genel anlamda nitel bir çalışma yöntemi kullanılmıştır. Gerçeğe yakın olması ve uygulanabilirliği açısından nitel bir çalışma türü olan eylem araştırması modeli tercih edilmiştir. Çalışma sırasında nesnel veriler sağlaması amacıyla öntest-sontest yöntemi de kullanılmıştır.

Çalışma sırasında perspektifin tarihçesi ve gelişim sürecinden de anlatıldığı için bu alana yön veren büyük sanatçılar da ele alınmış ve bir gelişim süreci yaşayan perspektifin bu sanatçıların eserlerinde nasıl ortaya konduğu da ele alınmıştır. Çalışmaların değerlendirilmesinde beş görsel sanatlar öğretmenin görüşü alınmıştır. Sözlü olarak elde edilen düşünceler sonuç bölümünde bir araya getirilerek verilmiştir.

Altı haftalık bir çalışma sürdürülerek araştırma tamamlanmıştır. Çalışma sırasında kullanılacak olan günlük planlar ekteedir. Birinci ve altıncı haftalarda öntest-sontest yerine geçecek ön çalışma-son çalışma uygulaması yapılmıştır. Bu çalışmada araştırmacı ve araştırmanın uygulayıcı öğretmeni aynı kişidir.

3.2. Araştırma Ortamı

Araştırmanın gerçekleştirileceği okulda gerekli atölye ortamı bulunmadığı için uygulamalar sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Araştırma ortamında akıllı tahta ve internet erişimi bulunmaktadır. Çalışma sırasında EBA'dan (Eğitim Bilişim Ağı) faydalanılmıştır.

3.3. Araştırma Sürecinde Yer Alan Öğrenciler

Bu çalışmada yer alacak öğrenciler 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı, 6/B Sınıfı Görsel Sanatlar Dersi öğrencileri arasından seçilmiştir. Öğrenciler on beş kişiden oluşan bir gruptur ve grup için 'veli izin' belgeleri aracılığıyla izinleri alınmıştır. Öğrencilerin 01'den 15'e kadar çalışmaları sayı ile numaralandırılarak öğrenciler de

kodlanmaya çalışılmıştır. Öğrenciler uygulama süreci ile değerlendirilmişlerdir.

3.4. Veri Toplama Teknikleri

Tez yazım sürecinde araştırma için gerekli verileri sağlamak amacıyla eğitim, sanat eğitimi, sanat, gerekliliği ile ilgili konular, çocuğun gelişimi, gelişim dönemleri, perspektif ve tarihçesi, elemanları, çeşitleri, hava perspektifi ve tüm bu süreçlerde yer alan sanatçılar ve eserlerini konu alan tezler, makaleler, yayınlar, internet taraması bulguları dikkatlice taranmıştır. Eylem araştırması sırasında saha notları tutularak bu şekilde araştırmacı günlükleri ile araştırma sırasında daha nesnel veriler oluşturulması sağlanmıştır. Belirli sorulara düzenli aralıklarla veri akışı sağlamak, çalışma takibi ve süreç içinde öğrencinin nesnel değerlendirmesinde faydalı olması amacıyla sorulmuştur.

Sürecin başında öğrencilere uygulanacak öntest yerine geçecek bir ön çalışma ile öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri hakkında bilgi sahibi olunarak başlanmıştır. Bu bilgi ile hayatımızda nerelerde karşılaşıyoruz? Bunları bilmenin ne tür faydaları olur? üzerine yapılacak sohbet ve beyin fırtınası tekniği ile bilgiler açığa çıkarılmıştır. Öğrenciler hedeften haberdar edilir ve bu ve benzeri süreçte olanlar saha notları ile veri birikimi oluşturulmaya çalışılır. Uygulamalar ve öğrencilerin deneyimleri ile oluşturdukları bilgi süreçleri çalışmaları aracılığı ile elde edilir ve çalışmaları verilere kaynak olarak kullanılır. Altıncı hafta sonunda çalışma grubuna uygulanacak son çalışma ile süreç sonlandırılmıştır.

Sunuş yolu ile anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma, akran öğrenimi, öğrenme galerisi, beyin fırtınası teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmacı günlükleri- süreç değerlendirilmesinde kullanılmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Çalışma grubunda elde edilen veriler nitel araştırma yönteminde kullanılan bir analiz yöntemi olan betimsel-yorumlayıcı analiz yöntemi ile çözümlenmiştir.

4. BULGULAR

Bu kısımda eylem araştırması ile elde edilen veriler sunulmaktadır.

Veriler araştırmada yer alan öğrenci çalışmalarından, çalışma sürecinde elde edilen gözlem türü olan araştırmacı notları ve sürecin sonunda öğrenci ders değerlendirme formu verilerinden faydalanılarak elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. 1.Hafta Uygulaması

Bu hafta uygulamasında ‘piknik konulu’ ön test yerine geçecek ön çalışma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacı Günlüğü

İlk hafta çalışmasında öğrencilerden istekleri halinde teneffüs süresinin de dâhil edilmesi ile bir ders saati içerisinde; sokağı, çevresinde gördüğü bir yer ya da hayal gücü ile oluşturacağı bir mekânı çizmesi istenmiştir. Mekânın gerçeğe yakın olmasının yanında hayal güçlerini sınırlandırmamak için mekân içerisine konulacak nesnelere ile tam serbestlik verilmiştir. Malzeme olarak A4 kâğıdı, kuru boya veya pastel boya kullanımı ile çalışmalar sınırlandırılmıştır. Bu alışma son çalışma ile öğrencide ki gelişim farkını gözlemleyebilmek için ön hazırlıksız yapılmış çalışmadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun ders saatini yeterli bulmayarak teneffüse çıkmadıkları bu çalışmada gözlemler arasındadır.

Tablo 1 1. Hafta Ders Planı

6. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI

BÖLÜM I:

Süre	40 dakika (1 hafta) No: 01 Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	6.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Ön Uygulama Çalışması	
ALT ÖĞRENME ALANI	"Perspektif, Hava Perspektifi Hazır Bulunuşluk Düzeyi"	

BÖLÜM II:

KONUSU	<i>Görsel sanat çalışmasında ön bilgi düzeyi ölçme çalışması</i>	
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Uygulama	
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kağıt (ebat serbest) kalem, silgi cetvel, seçilen herhangi bir boya ve vb. araç ve gereçler.	
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Hava Perspektifi Uygulamaları,	
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci hakkında çalışma başlatılmak için ön bilgi düzeyi ölçme çalışması. Fotoğraf ve imgesel çalışmadan faydalanılarak ön çalışma oluşturulur.	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Ön çalışma için uygulama bireysel süreç gözlemi.	
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Bireyleri çalışma sürecinde gözlem ve ürünleri ile gözlem	

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	KAZANIMLAR
Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	
Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	G... <i>Hava perspektifi bilgi düzeyi nedir ve ön hazırlıksız eserler nasıl oluşturulur ?</i>
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri.

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.
--	---

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmeni

Serpil DONBALOĞLU

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

4.2. 2.Hafta Uygulaması

Bu uygulamada öğrencilere temel perspektif bilgisi verilerek, perspektif unsurları tanıtılmış ve çeşitlerine değinilmiştir. Gösterip yaptırma tekniği ile

perspektif çeşitleri uygulanmıştır. Konunun kavranması için içerisinde tren raylarının bulunduğu, lineer perspektif çalışması renkli olarak öğrencilerce çizilmiştir.

Araştırmacı Günlüğü

Bu hafta yapılan çalışmada öğrenciler hedeften kısaca haberdar edilerek bu alanda elde edilecek kazanımların onların ne tür işlerine yarayacağı dile getirilmiştir. Bu konu hakkında kısa bir soru alış-verişi yapılarak ön bilgiler yoklanmış ve derste değinilecek olan tanımlara karar verilmiştir. Öğrencileri pencereleere yönlendirerek dışarıda görünen evleri parmakları ile ölçmeleri, ne boyda gördüklerini birbiri ile kıyaslamaları istenmiştir. Gerçekte evlerin boyutlarının ne olduğu sorusu sorulmuştur. Alınan cevaptan sonra öğrenciden başka örnekler istenmiştir. Bu küçülmenin neden olduğu sorusu sorulduktan sonra perspektif kavramı açıklanmıştır. Gerekli motivasyon sağlanması ile çalışmaya başlanmıştır. “Perspektif çeşitleri nelerdir?” sorusuna cevap aranır bu süreçte. Uygulama elemanları olan ‘tek noktalı perspektif, çift noktalı perspektif yoğun bir şekilde anlatılmış ancak üç noktalı perspektif konusuna çok yoğunlaşmamıştır’. Öğrencinin konuyu anlamlandırma sürecini arttırmak için ders içerisinde gösterip yaptırma yöntemi kullanılıp, resim ve fotoğraflar ile gerçek yaşam arasındaki ilişkiyi anlamlandırmasına yardımcı olunmuştur. Öğrencilerin çevrelerindeki gözlemlerini dinledikten sonra geometrik bir yapı olan küp formu ile bakış açıları arasındaki farka değinilmiş daha sonra bu sürecin çizimi gösterip yaptırma yöntemi ile anlatılmış ve uygulanmıştır. Daha sonra bir tren yolu çizimi ile konunun öğrencilere kavratılması sağlanmıştır. Atölye ortamı mevcut olmadığı için sınıf içerisinde ve sıralarda bu etkinlik uygulanmıştır. Sıraların dar olması sebebi ve kâğıda hâkimiyetin sağlanması amacıyla A4 ebatlarında resim kâğıtları kullanılmıştır.

Derste öğrenmede teklik sağlamak amacıyla bu uygulamamızda akıllı tahtadan açılan görselden faydalanılarak çalışma yapılmış ve çalışma sırasında nesnelere yaklaştıkça büyüdüğü, uzaklaştıkça küçüldüğünün öğrencilerce anlaşılması sağlanmıştır.

Bir ders saati sürecinde yapılan bu uygulamada öğrenciler bu konuya ilk giriş yaptıkları için kavramları anlamakta zorlandılar. Ufuk çizgisini çizme ve kavrama noktasında yine bir zorluk yaşadılar ancak daha sonra konuya uygulama sürecinde başarıya ulaşmışlardır. Burada daha önce başarıya ulaşan öğrencilerin arkadaşlarına yardımcı olmasının sağlanması ile akran öğreniminden yararlanmış ve süreç

hızlandırılmıştır. Ancak genel anlamda sürecin gerçekleşmesinde 40 dakikalık ders zorlayıcı olmuş ve kısıtlamıştır.

Tablo 2 2. Hafta Ders Planı

6. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI

BÖLÜM I:

Süre	40 dakika (2 hafta) No: 02 Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	6.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Perspektif Çeşitleri Hakkında Çalışması	
ALT ÖĞRENME ALANI	"Perspektif Bilgisi Kazandırma "	

BÖLÜM II:

KONUSU	<i>Görsel sanat çalışmasında perspektif teknikleri kullanarak ve perspektif çeşitleri fark ettirilerek ve gerekli bilgiyi kazandırma</i> (&) Perspektif Çeşitlerini Tanıyalım (&) Perspektif Çeşitleri ve Uygulamaları	
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, Gösterip Yaptırma, Araştırma, Örnek Gösterim(sunu) ve Uygulama	
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kağıt(ebat serbest) kalem, silgi cetvel, pastel boya ve vb. araç ve gereçler. Ayrıca sunumun gösterileceği akıllı tahtadan ve fotoğraflardan faydalanılacaktır.	
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Perspektif Çeşitleri ve Uygulamaları, Fotoğraftan ya da Resimden Çalışma	
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci; "perspektif çeşitleri nelerdir?" sorusuna cevap aranır. Çalışmanın ana unsurları hakkında 'tek noktalı perspektif, çift noktalı perspektif ve üç noktalı perspektif' konuları uygulamalar ve anlamlandırmalarda bulunur. Öğrencinin ders içerisinde gösterip yaptırma, perspektif çeşitleri ve gerçek yaşam arasındaki ilişkiyi anlamlandırmasına müsaade edilir. Konu hakkında beyin fırtınası tekniği kullanılır. Öğrencinin bu süreçle görsel farkındalığı sağlanıp; anlama, çözümlenme, yordama ve yaratıcı düşünme basamakları kullanılarak sanatsal çalışmalarının uygulama kısmının oluşması için bilgi girdisi sağlanmıştır. Küplerle perspektif çiziminin nasıl yapıldığı üzerine bir gösterip yaptırma tekniği uygulanarak anlatım yapılır. Daha sonra tren yolunun uzak yakın arasındaki ilişkiyi anlattığı öge olarak kullanıldığı çalışma yapılmıştır.	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Perspektif çeşitleri ne olduğunu öğrenir hakkında uygulamalar yapar bu çalışma biçimini kavrar ve bu konuda farkındalığı oluşturur.	
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Perspektifin ne olduğunu anlamak ve çevresinde bu durumu gözlemleri ile araştırmak ve çeşitleri hakkında bilgi toplamak.	

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	KAZANIMLAR G... Gözleme dayalı çizimlerinde farklı teknikler kullanır. G... Sanat eserlerindeki biçimsel öğeleri fark eder. G... Sanat eserini değerlendirmek için sanat eleştirisi yöntemini kullanır. <i>Bakış açısına göre gördüklerimiz değişir diyebilir miyiz?</i>
Dersin Diğer Derlerle İlişkisi/Açıklamalar	Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri.

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.
--	---

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmeni

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

Serpil DONBALOĞLU

Şekil 16 2. Hafta Uygulama Çalışması no:1

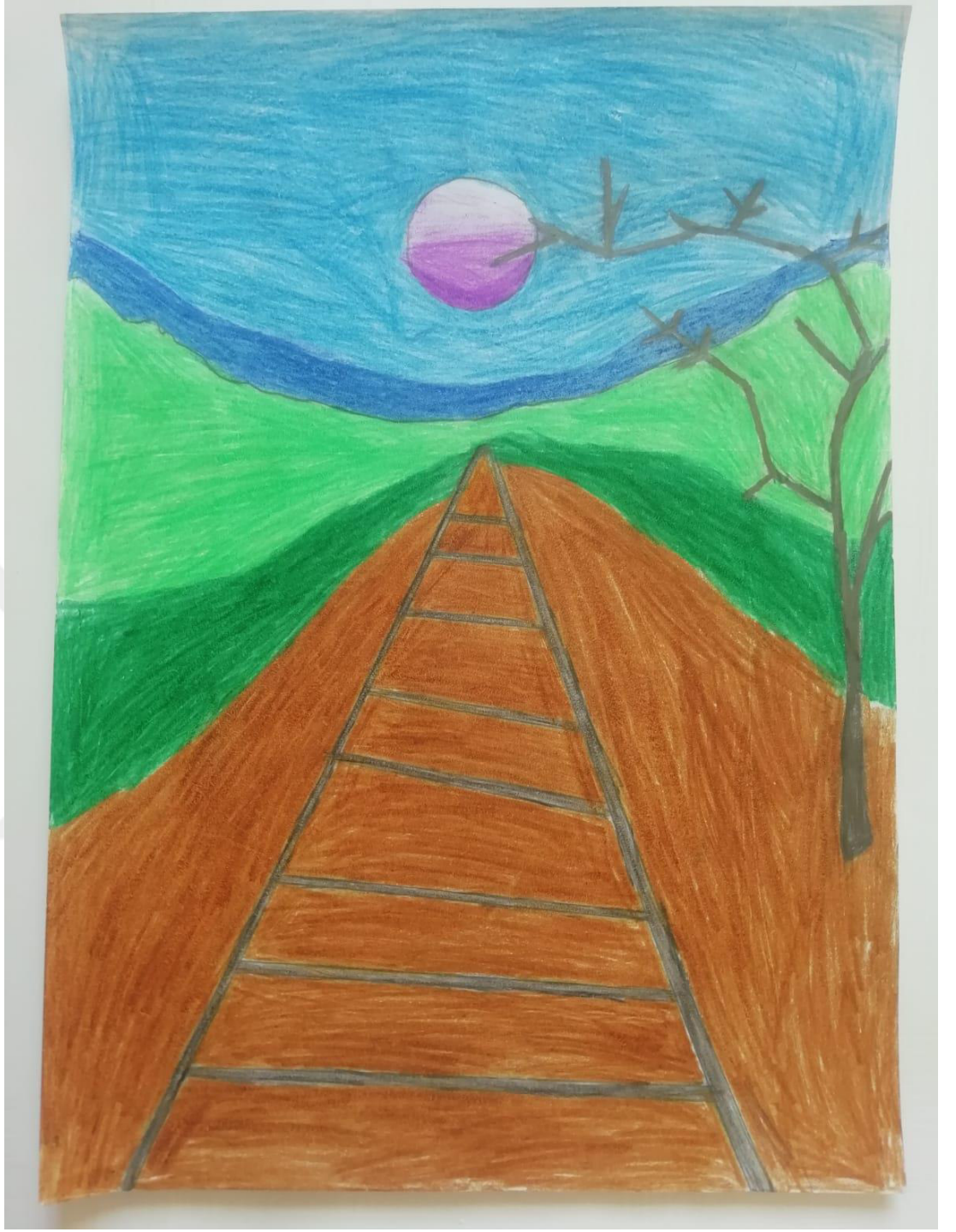
Şekil 17 2.Hafta Uygulama Çalışması no:2

Şekil 18 2. Hafta Uygulama Çalışması no:3

Şekil 19 2. Hafta Uygulama Çalışması no:4

Şekil 20 2. Hafta Uygulama Çalışması no:5

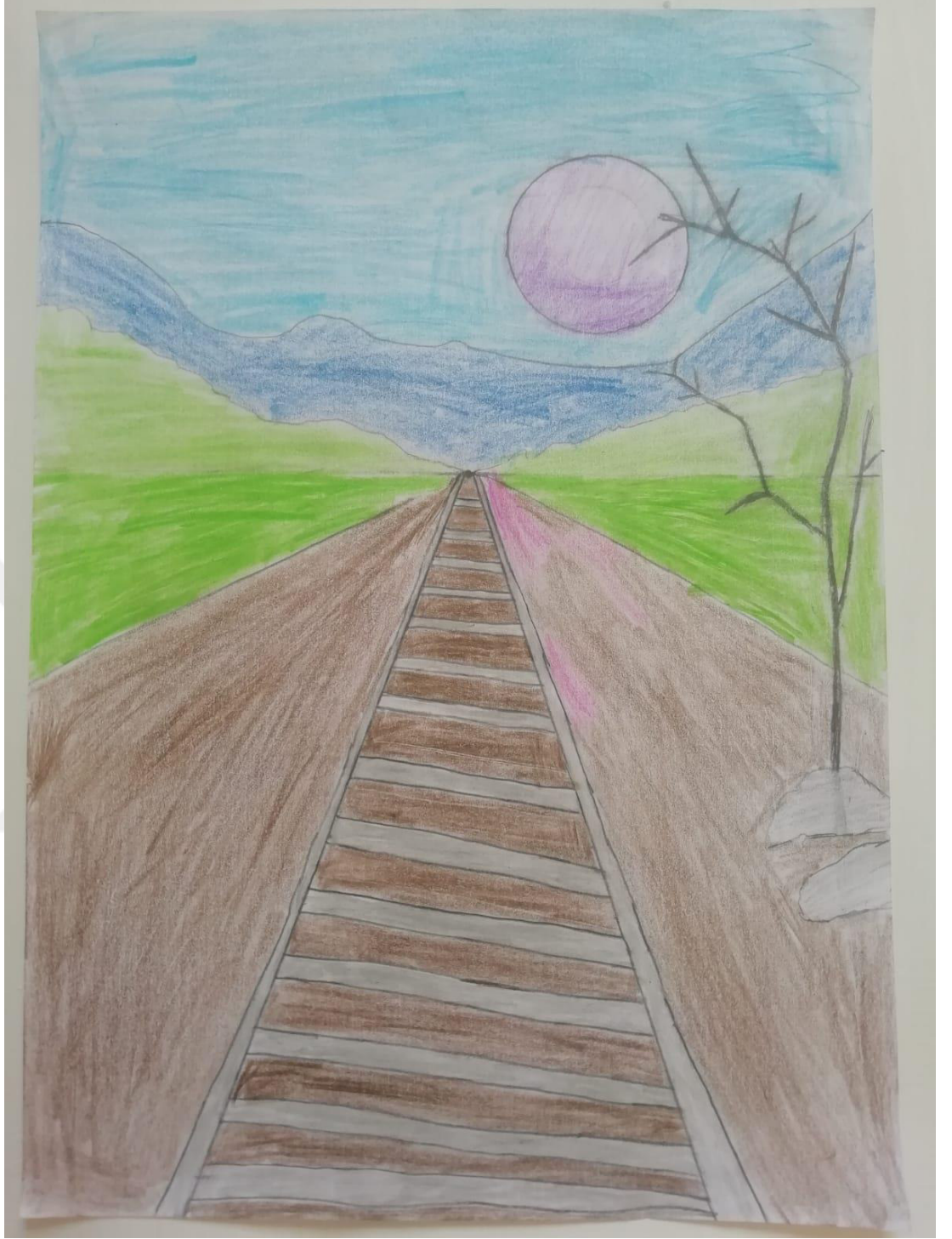
Şekil 21 2. Hafta Uygulama Çalışması no:6

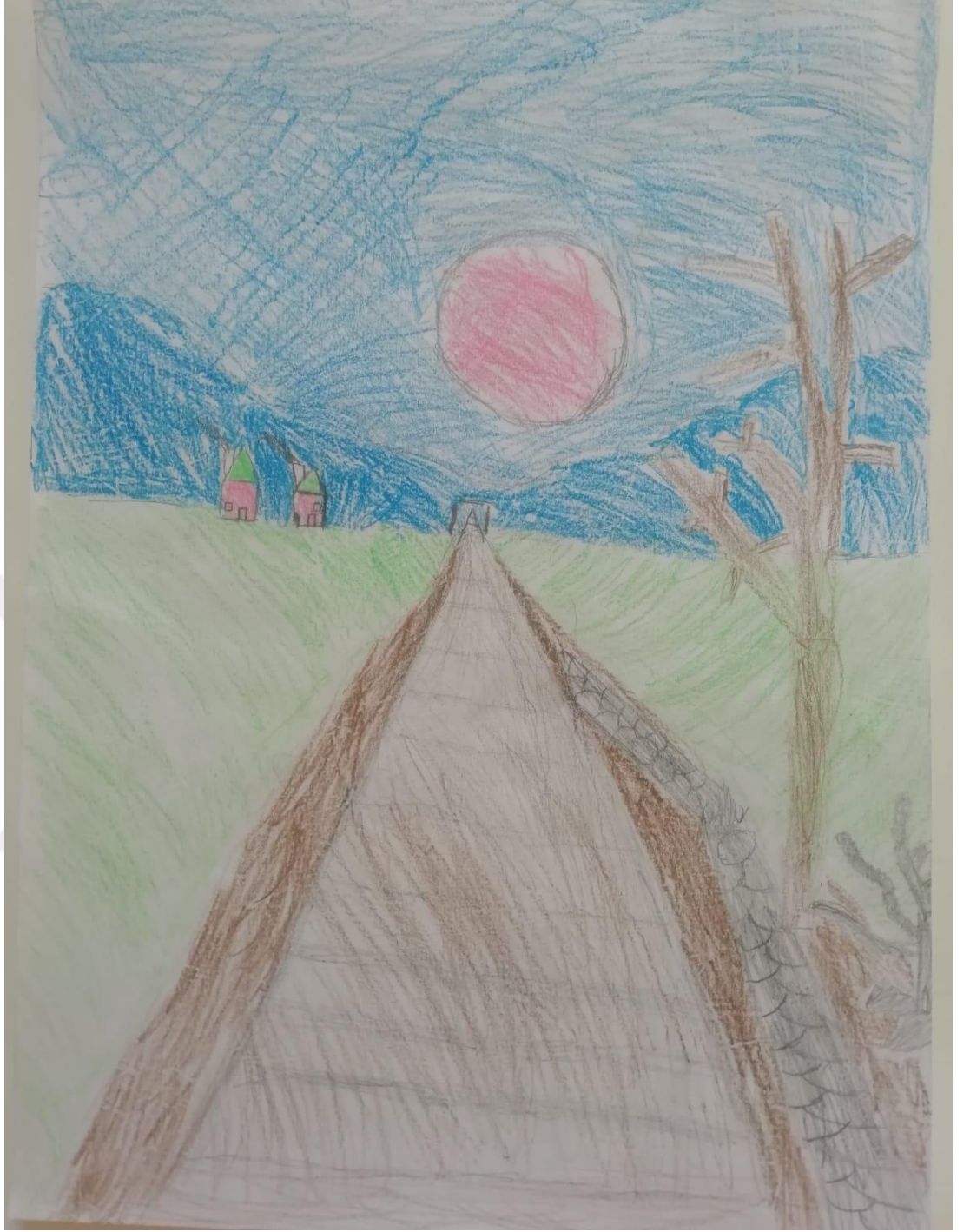
Şekil 22 2. Hafta Uygulama Çalışması no:7

Şekil 23 2. Hafta Uygulama Çalışması no:8

Şekil 24 2. Hafta Uygulama Çalışması no:9

Şekil 25 2.Hafta Uygulama Çalışması no:10

4.3. 3.Hafta Uygulaması

Bu hafta uygulamasında öğrencilerin perspektif kurallarını uygulayabilme becerilerini pekiştirmek ve hava perspektifi bilgisi ile yakın nesnelerin koyu, uzak nesnelerin açık tonda olduğunu uygulama ile gösterilmeye çalışılmıştır.

Tablo 3.3. Hafta Ders Planı

6. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI

BÖLÜM I:		
Süre	40 dakika (1 hafta) No: 03 Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	6.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Hava Perspektifi Çalışması	
ALT ÖĞRENME ALANI	“Hava Perspektifi Bilgisi ve Renk Bilgisi Kazandırma”	

BÖLÜM II:		
KONUSU	<i>Görsel sanat çalışmasında perspektif teknikleri kullanarak ve hava perspektif elemanları fark ettirilerek ve gerekli renk bilgisi kazandırma</i> (&) Hava Perspektif Çeşitlerini Elemanlarını Tanıyalım (&) Sanat Tarihinde Perspektif Uygulamaları Süreçlerinde Katkıda Bulunmuş Sanatçıları Tanıma ve Üzerine Söhbet.	
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, Gösterip Yaptırma, Araştırma, Örnek Gösterim(sunu) ve Uygulama	
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kağıt(ebat serbest) kalem, silgi cetvel, pastel boya ve vb araç ve gereçler. Ayrıca sunumun gösterileceği akıllı tahtadan ve fotoğraflardan faydalanılacaktır.	
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Perspektif ve Hava Perspektifi Uygulamaları, Renk Bilgisi ve Fotoğraftan ya da Resimden Peyzaj Çalışması	
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci; “Hava perspektifi nedir?” sorusuna cevap aranır. Çalışmanın ana unsurları hakkında “Hava perspektifi, Sfumato nedir ve hava perspektifi” konuları hakkında fikir alışverişinde bulunur. Öğrencinin ders içerisinde sunu yardımıyla fotoğraflardan, ressamın eserlerinden dersin hava perspektifi arasındaki ilişkiyi anlamlandırmasına müsaade edilir. Konu hakkında beyin fırtınası tekniği kullanılır. Örnekler çeşitlendirilir. Öğrencinin bu süreçle görsel farkındalığı sağlanıp; anlama, çözümleme, yordama ve yaratıcı düşünme basamakları kullanılarak sanatsal çalışmalarının uygulama kısmının oluşması için bilgi girdisi sağlanır. Leonardo ve süreçteki sanatçılar hakkında sunu ve konuyla ilgili çalışmaları hakkında örnekler gösterilir ve çalışmada kullanılır. Çalışmada karakalem tekniği kullanılır.	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Perspektif tarihçesi ve keşfedilme süreci incelenir. Hava perspektifinin ne olduğunu öğrenir. Renk bilgisi hakkında ön bilgi verilir uygulamalar yapar bu çalışma biçimini kavrar ve bu konuda farkındalığı oluşturur.	
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Hava perspektifinin ne olduğunu anlamak ve çevresinde bu durumu gözlemleri ile araştırmak ve çeşitleri hakkında bilgi toplamak ve uygulamak	

BÖLÜM III		
Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	KAZANIMLAR	G... Gözleme dayalı çizimlerinde hava perspektifini kullanır.
Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme		G... Sanat eserlerindeki biçimsel öğeleri fark eder ve uygular.
Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri		G... Sanat eserini değerlendirmek için sanat eleştirisi yöntemini kullanır. Perspektifin gelişim süreci hakkında fikrin var mı? Resim çiziminde perspektif ve hava perspektifinin fark edilmesi faydalı olmuş diyebilir miyiz?
Dersin Diğer Derlerle İlişkisi/Açıklamalar		Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri.

BÖLÜM IV		
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.	

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmeni

Serpil DONBALOĞLU

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

Araştırmacı Günlüğü

Bu aşamada öğrenci süreçten haberdar olduğu için konuya daha hızlı girilebilmiş ve gerekli motivasyonun sağlanması ile işlem daha kolay hale getirmiştir. Bu süreçte yine öğrencilerin çevrelerinde gözlemledikleri, yakındaki ve

uzaktaki dağlar arasındaki büyük-küçük ilişkisinin yanı sıra uzak ve yakın nesnelere oluşan renk farklılıkları hakkında konuşulmuştur. Ön ve arka ilişkisi hakkında zaten bir fikir edinen öğrencilere bu çalışmada verilmek istenen yakındaki cisimlerin daha koyu renklerde uzakta olan cisimlerin daha açık renkle çizilmesi ile konumuz olan hava perspektifi bilgisinin verilebilmesi amacıyla hazırlık çalışması olarak yaptırılmıştır. Sade ve renk arayışı içinde olmayan daha çok açık-koyu olarak anlatabileceğimiz bu çalışma ile beraber öğrencilerin ön ve geride olma durumunu ton uygulamalarıyla anlamaları sağlanmıştır. Öğrencilerin bu çalışma ile verilmek istenen bilgiye odaklanmasını sağlamak amacıyla karakalem tekniği tercih edilmiştir. Çalışmalar da birlik oluşturma ve gelişimde kıyası kolaylaştırmak için sunu yoluyla seçilmiş olan tek resim kullanılmıştır. Kavratılmak istenenin dışına çıkmayacak şekilde öğrencilere serbestlik verilmiştir.

Başta tek renk fikri öğrencilere cazip gelmese de sonuçları bakımında olumlu bir çalışma olmuştur, öğrencilerce de sonuçları bakımından oldukça tatmin edici olmuştur. Öğrencilerin çalışmalarında genel anlamda uzak-yakın ilişkisinin (hava perspektifi kuralları ile) anlatılanların kavranmış olduğu görülmüştür. Öğrenciler arasında bireysel farklılıklar gözlemlenmiştir. Çalışma esnasında çözülmesi gereken resimsel sorunların, gelişimsel farklılıklardan dolayı çözümünün bazı öğrenciler için hızlı ve kolay olurken az bir kesimi için zorlayıcı olduğu görülmüştür. Çalışma sırasında sorunu kolayca halleden birkaç öğrencinin sorunla baş edebilmesi sınıf içerisinde motive edici yönde olup örnek teşkil etmiştir. Bunun genel başarıyı arttırdığı gözlemlenmiştir.

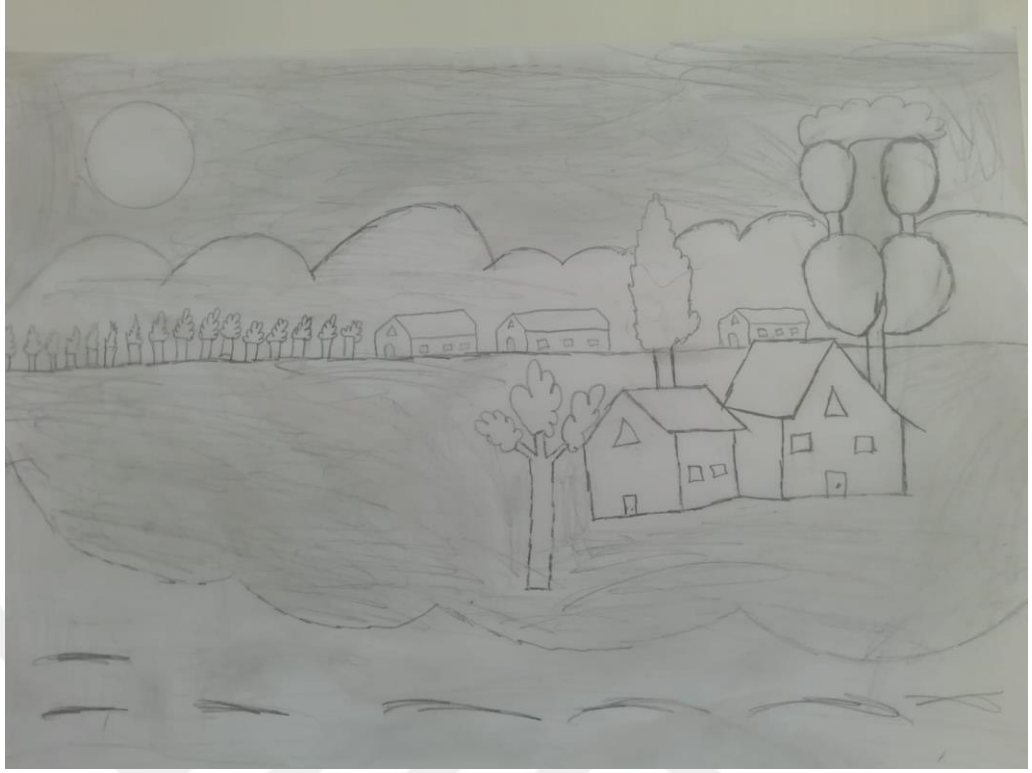
Öğrenci Çalışmaları

Şekil 26 3. Hafta Uygulama Çalışması no:1

Şekil 27 3. Hafta Uygulama Çalışması no:2

Şekil 28 3. Hafta Uygulama Çalışması no:3

Şekil 29 3. Hafta Uygulama Çalışması no:4

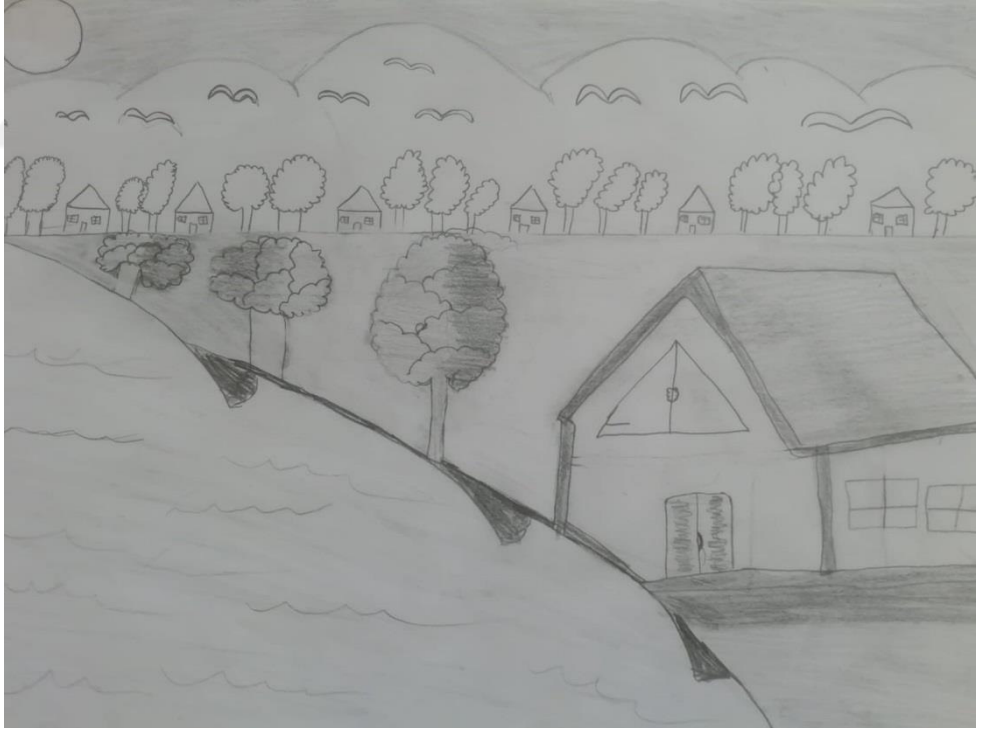
Şekil 30 3. Hafta Uygulama Çalışması no:5

Şekil 31 3. Hafta Uygulama Çalışması no:6

Şekil 32 3. Hafta Uygulama Çalışması no:7

Şekil 33 3. Hafta Uygulama Çalışması no:8

Şekil 34 3. Hafta Uygulama Çalışması no:9

Şekil 35 3. Hafta Uygulama Çalışması no:10

4.4. 4.Hafta Uygulaması

Bu hafta uygulamasında öğrencilere temel renk bilgisi verilmesi amaçlanmıştır. Bir yandan renk bilgisi verilirken perspektif ve hava perspektifi ile ilgili bilgilerin

pekiştirilmesi sağlanmıştır.

Tablo 3 4. Hafta Ders Planı

6. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI

BÖLÜM I:		
Süre	40 dakika (1 hafta) No: 04 Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	6.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Renk Bilgisi Hakkında Çalışması	
ALT ÖĞRENME ALANI	"Renk Bilgisi Kazandırma "	

BÖLÜM II:	
KONUSU	<i>Görsel sanat çalışmasında renk bilgisi verilerek çevresindeki durumları fark ettirme ve gerekli bilgi uygulamalarla kazandırma</i> (&) Renk, Değer ve Valör Kavramları hakkında Bilgi (&) Renk Uygulamaları
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, Gösterip Yaptırma, Araştırma, Örnek Gösterim(sunu) ve Uygulama
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kağıt(ebat serbest) kalem, silgi cetvel, pastel boya ve vb araç ve gereçler. Ayrıca sunumun gösterileceği akıllı tahtadan ve fotoğraflardan faydalanılacaktır.
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Renk Uygulamaları,
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci; "Renk nedir?" sorusuna cevap aranır. Renk, değer, valör , renkte; zıtlık, ana-ara renk bilgisi konuları uygulamalar ve anlamlandırmalarda bulunur. Öğrencinin ders içerisinde gösterip yaptırma, (doğadaki deneyimleri) ile gerçek yaşam arasındaki ilişkiyi anlamlandırmasına müsaade edilir. Konu hakkında beyin fırtınası tekniği kullanılır. Öğrencinin bu süreçle görsel farkındalığı sağlanıp; sanatsal çalışmalarının uygulama kısmının oluşmasında uygulama çalışmaları ile bilgi girdisi sağlanmıştır.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Renk kavramının ne olduğunu öğrenir hakkında uygulamalar yapar bu çalışma biçimini kavrar ve bu konuda farkındalığı oluşturur.
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Renk; ana-ara renk bilgisi zıtlık vb. konularının ne olduğunu anlamak ve çevresinde bu durumu gözlemleri ile araştırmak ve hakkında bilgi toplamak.

BÖLÜM III	
Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	KAZANIMLAR G... Gözleme dayalı çizimlerinde farklı teknikler kullanır. G... Sanat eserlerindeki biçimsel öğeleri fark eder. G... Sanat eserini değerlendirmek için sanat eleştirisi yöntemini kullanır. <i>Renk nedir hiç düşündünüz mü?</i> <i>Renk nasıl oluşur ?</i>
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri.

BÖLÜM IV	
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmeni
Serpil DONBALOĞLU

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

Araştırmacı Günlüğü

Bu ders uygulamasında önceki hafta bilgileri hatırlatılarak derse başlandı. Ders içerisinde ne tür bir uygulama gerçekleştiği soruldu. Renklerle ilgili ön bilgiler yoklandı. Renklerin nasıl oluştuğu açıklanarak, soğuk ve sıcak renklerin tanıtımına geçildi. Ana ve ara renklere çok hâkim olamayan öğrenciler aydınlatıldı. Ara renklerin elde edilmesi ile ilgili bilgiler verilip öğrencilerden asıl istenen çalışmaya başlandı.

Bu hafta uygulamasında öğrencilerden istenen çalışma için her birine A4 kâğıt dağıtılmış ve bu kğıdın üzerinde bulunan kutucuların ilkinde sıcak renklerle bir dış mekân konulu çalışma yapmaları istenmiştir. Elllerinde bulunan tüm renkleri kullanmak isteyen öğrenciler yalnızca sıcak renkleri kullanmakta zorlanmış ve bu durumu çok kısıtlayıcı bulduklarını dile getirmişlerdir. Soğuk renklerden de bir ya da iki tane kullanma konusunda ısrar etmeleri üzerine renkli kalemler soğuk ve sıcak olarak ikiye ayrıtılmıştır. Başta ğrenciler için farklı ve kısıtlayıcı olan bu durumun olumsuz sonuçlanacağı düşünülmüşse de oldukça yaratıcı eserler ortaya konmuştur. Bu tür aktivitelerin renk becerisi ve bakış açısı olarak oldukça verimli bir yol olduğu grlmştir. Daha sonra soğuk renklerle ikinci kutucuğun doldurulması işlemi öğrenciler için işlemin tecrübe edilmiş olması bakımından süreci kolay hale getirmiştir.

Genel anlamda başarılı bir uygulama süreci söz konusu olmuştur. Kısıtlı renklerle çalışma fikrinin aksine oldukça zengin ve tatmin edici sonuçlar ortaya konmuştur. Öğrencilerin eserleri hakkında görüşleri de olumlu yönde olmuştur. Oluşturdukları meknlar konusunda tam serbestliğe sahip olan öğrenciler yakında olana nesnelere daha koyu renkler kullanmaya çalışmışlardır. Öğrencilerin ellerinde olan boyaların ton konusunda kısıtlayıcı olduğu gözlemlenmiş ancak öğrenciler ellerindeki boya ile olabildiğince hava perspektifi kurallarını uygulamaya çalışmışlardır.

Çalışmalarda perspektif bilgisinin kullanımı ve hava perspektifinde öğrenilen bilgilerin uygulanmasında öğrencilerin oldukça başarılı oldukları gözlenmiştir. izimlerdeki meknlar da boyutlar ve renklere yapılan vurgu ile derinlik etkisi verilmiş ve başarılı bulunmuştur. Soğuk ve sıcak renkler bilgisi öğrencilerce kavranmıştır. Zemin olarak boyanan alanlarda hafifletilmiş bir renk geçişinin sağlanması öğrenciler için zorlayıcı olduğu fark edilip sorulduğuda geçişin onlarca ani değil aksine daha hafif bir geçiş olduğunu dile getirdikleri grlmştir.

Şekil 36 4. Hafta Uygulama Çalışması no:1

Şekil 37 4. Hafta Uygulama Çalışması no:2

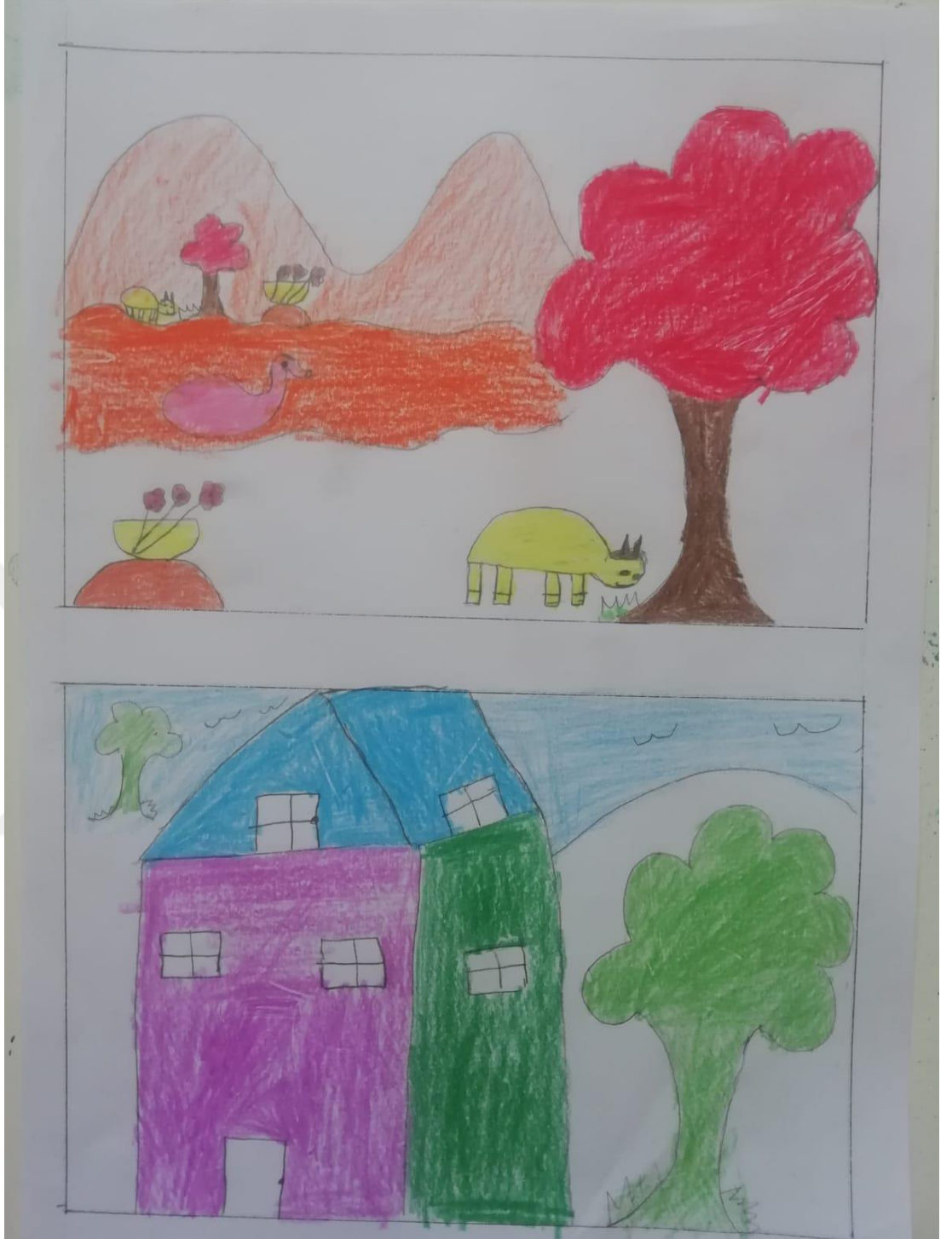
Şekil 38 4. Hafta Uygulama Çalışması no:3

Şekil 39 4. Hafta Uygulama Çalışması no:4

Şekil 40 4. Hafta Uygulama Çalışması no:5

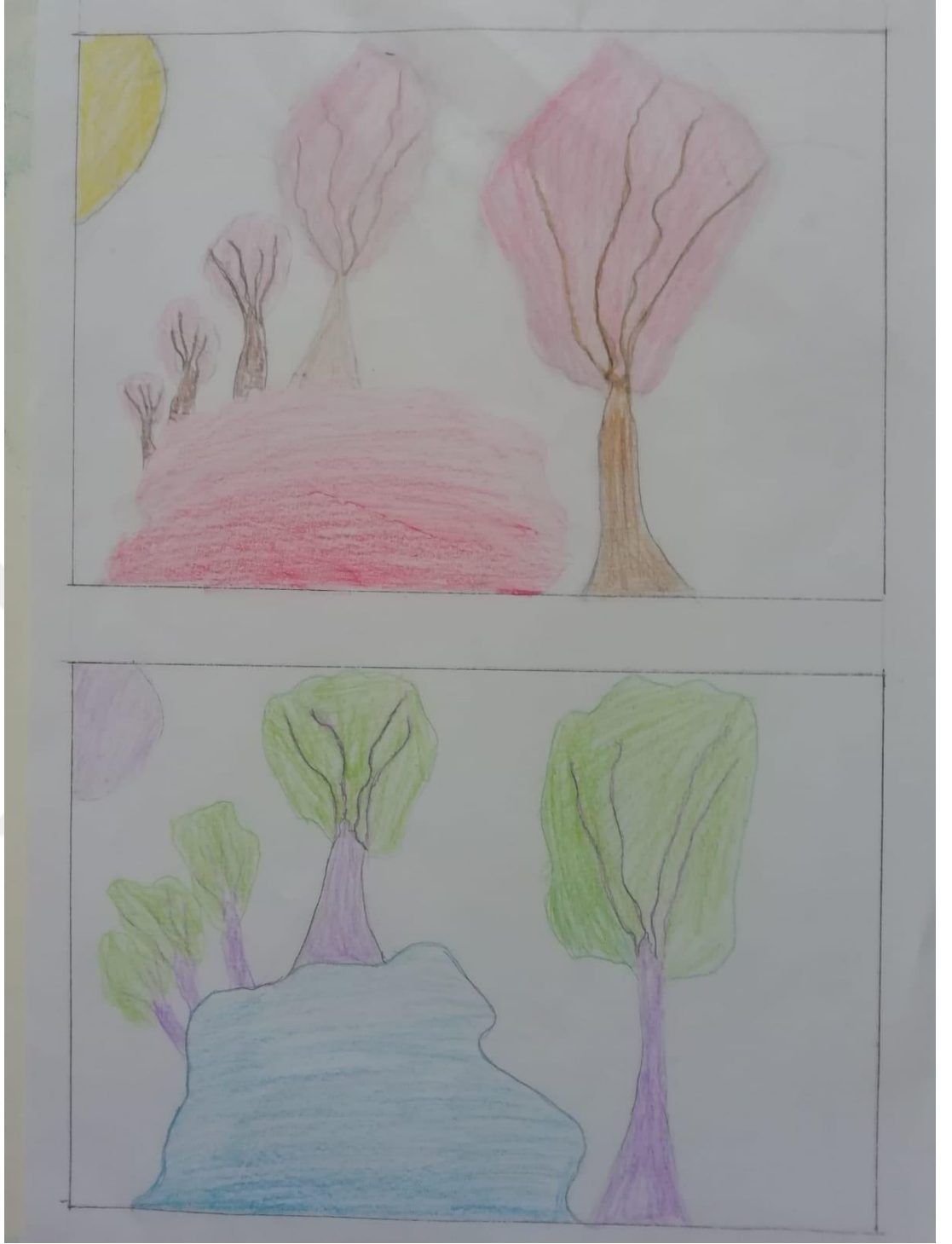
Şekil 41 4. Hafta Uygulama Çalışması no:6

Şekil 42 4. Hafta Uygulama Çalışması no:7

Şekil 43 4. Hafta Uygulama Çalışması no:8

Şekil 44 4. Hafta Uygulama Çalışması no:9

Şekil 45 4. Hafta Uygulama Çalışması no:10

4.5. 5.Hafta Uygulaması

Tablo 4 5. Hafta Ders Planı

6. SINIF GÖRSEL SANATLAR GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI

BÖLÜM I:

Süre	40 dakika (1hafta) Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	6.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Perspektif ve Hava Perspektifi Çalışması Gelişimi Tarihi	
ALT ÖĞRENME ALANI	“Perspektif Bilgisi ve Gelişim Sürecinde Rol Oynayan Sanatçılar”	

BÖLÜM II:

KONUSU	(&)Sanat Tarihinde Perspektif Uygulamaları Süreçlerinde Katkıda Bulunmuş Sanatçıları Tanıma ve Üzerine Sohbet.
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, Araştırma, Örnek Gösterim(sunu), Beyin Fırtınası ve Öğrenme Galerisi tekniği kullanılır
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kağıt(ebat serbest) kalem, silgi cetvel, pastel boya ve vb. araç ve gereçler. Ayrıca sunumun gösterileceği akıllı tahtadan ve fotoğraflardan faydalanılacaktır.
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Perspektif ve Hava Perspektifi Uygulamaları, Renk Bilgisi ve Fotoğraftan ya da Resimden Peyzaj Çalışması Türlerinde Ustaların Çalışmaları
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Bu alanda çalışmış ustaların eserleri incelenir sunu yolu ile gelişim süreci aktarılır. Öğrencilerden konu sonun da perspektifin gelişim süreci hakkında yorumlar alınır. Perspektifin gelişim süreçleri yaşanmasaydı şuan nasıl resim çizerdik sorusu da sorularak ders değerlendirme raporu tutturulur. Bu sırada beyin fırtınası tekniğinden yararlanılır. Öğrenilen bilgiler doğrultusunda sınıf içerisinde öğrenme galerisi oluşturulur. Eksik bilgilerin buradan öğrenciler tarafından öğrenilmesi beklenir.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Perspektif çeşitleri ve Hava perspektifinin ne olduğunu öğrenir. Renk bilgisi hakkında uygulamalar yapar bu çalışma biçimini kavrar ve bu konuda farkındalığı oluşturur.
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Perspektifin ne olduğunu anlamak ve çevresinde bu durumu gözlemleri ile araştırmak ve çeşitleri hakkında bilgi toplamak.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	KAZANIMLAR
Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	
Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	G... Gözleme dayalı çizimlerinde farklı teknikler kullanır. G... Sanat eserlerindeki biçimsel öğeleri fark eder. G... Sanat eserini değerlendirmek için sanat eleştirisi yöntemini kullanır. <i>Manzara resmi çizerken bir şey fark etmiş mi?</i> <i>Renklerde bir renk sıralaması var diyebilir miyiz?</i>
Dersin Diğer Derlerle İlişkisi/Açıklamalar	Teknoloji Tasarım, Tarih

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.
--	---

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmeni

Serpil DONBALOĞLU

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

Araştırımcı Günlüğü

Bu hafta uygulamasında akıllı tahtadan faydalanılarak hazırlanmış olan sunu ile perspektifin keşif süreci, hangi ressamlar tarafından nasıl ele alındığı, buna uygun olarak yine belirlenen ressamların eserlerinden seçme örneklerle eser üzerinde ne türde perspektif uygulamaları gerçekleştiğini hep birlikte çözümlenmeye çalıştık. Bu süreçte olabildiğince derse katılıma özen göstererek her öğrenciye söz hakkı verilip fikirleri alınmıştır. Gerçek doğadan fotoğraflar ile perspektif ve özellikle hava perspektifini ortaya koyan görüntülerle anlatım desteklenmeye çalışıldı. Buna benzer örnekler öğrencilerden istendi. Perspektif öncesi resimlerin nasıl görüldüğü üzerine yorumlar alındı. Öğrenciler perspektifin resimleri daha gerçekçi ve etkili ortaya koyduğunu, hava perspektifinin farkında olduklarını ancak tanımayamadıklarını dile getirdiler. Buna uzakta kalan dağların mesafe arttıkça renginin solması, uzakta kalan evlerin ve ağaçların renklerinin soluklaştığı gibi örnekler verdiler. Bunca sanatçının aşama aşama perspektif keşif sürecini ileri taşımaları ve tüm bu anlatılanları eserlerinde görmek öğrencilere büyüleyici geldi.

Öğrencilerle birlikte öğrenme galerisi oluşturuldu. Fon kâğıtları üzerinde hazırlanan sanatçılar hakkında bilgileri ve eserlerinin görselleri ile pano oluşturulmuş ve gerektiğinde bilgilerini yenilemeleri ve eksikliklerini gidermeleri için sınıf duvarına asılmıştır.

Bu derste edindikleri bilgilerin öğrencilerin daha sonraki öğrenmelerine olumlu yönde faydası olacağı düşünülmektedir.

4.6. 6.Hafta Uygulaması

Bu hafta uygulamasında son testin yerine geçecek son çalışma yer olacaktır. Pandemi kısıtlamaları içerisinde gerçekleştirilmiş bir uygulamadır.

Tablo 5 6. Hafta Ders Planı

6. SINIF GÖRSEL SANATLAR GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI

BÖLÜM I:

Süre	40 dakika (2 hafta) No: 06 Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	6.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Son Uygulama Çalışması	
ALT ÖĞRENME ALANI	"Perspektif, Hava Perspektifi Son Gelişim Düzeyi "	

BÖLÜM II:

KONUSU	<i>Görsel sanat çalışmasında son bilgi düzeyi ölçme çalışması</i>	
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Uygulama	
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kağıt(ebat serbest) kalem, silgi cetvel, pastel boya ve vb. araç ve gereçler. Ayrıca sunumun gösterileceği akıllı tahtadan ve fotoğraflardan faydalanılacaktır.	
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Hava Perspektifi Uygulamaları,	
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci hakkında çalışma başlatılmak için son düzey ölçme çalışması. Fotoğraf ve imgesel çalışmadan faydalanılarak son çalışma oluşturulur. Gerektiğinde son çalışma için ek bir ders süresi daha verilebilir.	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Son çalışma için uygulama bireysel ve grupça süreç ve gelişim düzeyi gözlemi.	
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Bireyleri ve tüm grubu çalışma sürecinde gözlem ve ürünleri ile gözlem son verilerin toplanması	

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	KAZANIMLAR G... <i>Hava perspektifi bilgisi ve uygulamalarla varılan düzey ve süreç gözlemi nedir? Ürün değerlendirme</i>
---	---

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.
--	---

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmeni

Serpil DONBALOĞLU

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

Araştırmacı Günlüğü

Bu çalışmanın oluşturulma süreci tez çalışmasının ilk uygulanış halinden farklı olarak küresel boyutta gerçekleşen pandemi sebebi ile daha farklı bir şekilde ve şartları daha farklı oluşturulmuş bir ortamda gerçekleşti. Öğrenciler arası oturma biçimi mesafeli ve maskeli olarak düzenlendi. Öğrenciler arasında malzeme alış-verişine ve yakın temaslı diyaloglara müsaade edilmedi. Ortam ve şartların öğrenciler üzerinde yarattığı etki sebebi ile verimlilik ve yaratıcılık üzerinde olumsuz anlamda bir etki söz konusu oldu.

Bu son derste hava perspektifi ve perspektif kurallarının uygulanmasında kuralların kavranıp kavranmadığını öğrenmek amacı ile son çalışmaya başlanmıştır. Öğrencilere sürecin başında verilen konunun tekrarı konu olarak verilerek kıyaslanmanın daha mümkün hale gelmesini sağlanmıştır.

İletişim pandemi sebebiyle kısıtlı hale geldiği için çalışmalar motivasyonu arttırmak için müzik eşliğinde gerçekleştirilmiştir. Piknik alanı konulu çalışma daha önce ön çalışmada çalışıldığı için tekrar aynı konunun ele alınması ile kolay bir uygulama oldu. Pandemi nedeni ile kısa sürede bitirilmesi planlanan bu çalışmada çizimler öğrencilerce hızla oluşturuldu ve boyamaya geçildi. Çalışmada malzemeler kuru boya ile sınırlandırıldı. Bu süreç sınıfların havalandırılması adına zorunlu bir mola ile ikiye bölündü.

Öğrenciler çalışmalarında yakında olan nesnelere büyük ve koyu arkadakileri küçük ve açık renklerde çizmeye zen göstermişlerdir. Resimsel problemleri çözümlenmek onları rahatlatmış ve çalışmalarını oluştururken bunun kolay olduğunu hissettirmişlerdir çalışmalarında. Konu genel anlamda öğrencilerce anlaşılmış ve çözümlenmiş olsa da gelişimleri öğrenciden öğrenciye farklılık göstermiştir. Anlamlı uzak yakın ilişkisi ve hava perspektifinin verilmesi ile yaşama daha yakın ve gerçekçi çalışmalar ortaya konulmuştur. Öğrencilerin genelinin başarılı olduğu gözlenmiştir. Gelişimlerinde bireysel farklılıklarına bağlı olarak farklı özellikte ilerleme göstermişlerdir. Ancak daha önceki çalışmalarda fark edilen ilerleme düzeyine bu son çalışmada pandeminin sebep olduğu şartların da bir sonucu olarak beklenen performansa ulaşılmadığı görülmüştür. Bu durum yalnızca son test sürecinde etkili olmuştur.

Şekil 46 1. Hafta Uygulaması Çalışma no:1

Şekil 47 6. Hafta Uygulaması Çalışma no:1

Şekil 48 1. Hafta Uygulaması Çalışma no:2

Şekil 49 6. Hafta Uygulama Çalışması no:6

Şekil 50 1. Hafta Uygulaması Çalışma no:3

Şekil 51 6. Hafta Uygulaması Çalışma no:3

Şekil 52 . Hafta Uygulaması Çalışma no:4

Şekil 53 6. Hafta Uygulaması Çalışma no:4

Şekil 56 1. Hafta Uygulaması Çalışma no:6

Şekil 57 6. Hafta Uygulaması Çalışma no:6

Şekil 58 1. Hafta Uygulaması Çalışma no:7

Şekil 59 6. Hafta Uygulaması Çalışma no:7

Şekil 60 1. Hafta Uygulaması Çalışma no:8

Şekil 61 6. Hafta Uygulaması Çalışma no:8

Şekil 62 1. Hafta Uygulaması Çalışma no:9

Şekil 63 6. Hafta Uygulaması Çalışma no:9

Şekil 66 Son Uygulama (Pandemi Şartlarında)

‘Ugulamanın pandemi şartlarında gerçekleşmiş olması süreci engellememiş ancak öğrenci resimlerindeki performansı düşürmüştür.’

Form:1 “Uzaktan bakınca tahta çok küçük ama yakına gidince büyük.-Evet-
Evet çok fark var.- Evet. Çok iyi hissettim o gün yaptığım çalışmada ve bugün
yaptığım çalışmada bazıları aynı çıktı mesela bugün ben bir ağaç yaptım o gün ki
çalışmamda da ağaç çıktı.”

Perspektif ve kurallarını öğrendiniz mi? Çevrenizden perspektifi anlatan birkaç örnek veriniz.	Uzaktan bakınca tahta çok küçük ama yakına gidince büyük.
Hava perspektifi bilgisini öğrenmenin resim tekniklerini ortaya koymada faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet.
İlk ve son çalışma arasında fark görüyor musunuz? Bunlar nelerdir?	Evet. çok fark var.
Hava perspektifi bilgisi ve renk bilgisinin son çalışmayı oluşturmada size faydası olduğunu düşünüyor musunuz? Son çalışmayı oluştururken nasıl hissettiniz?	Evet. Çok iyi hissettim o gün yaptığım çalışmada ve bugün yaptığım çalışmalardan bazıları aynı çıktı. mesela bugün ben bir tane ağaç yaptım diğer çalışmamda da ağaç çıktı.

Form:2 “Öğrendim.-Evet düşünüyorum.-Evet var. –Gerçekliği kavradı, daha
doğal bir görüntü elde etti.- Bana çok kolay geldi. Uzak-yakın ilişkisini ortadan
resimlerdekilerin ne boylarda olmasını anladım.”

Perspektif ve kurallarını öğrendiniz mi? Çevrenizden perspektifi anlatan birkaç örnek veriniz.	Öğrendim. Ö: Öndeki ağaç büyük, arkaadaki ağaçın küçük olması.
Hava perspektifi bilgisini öğrenmenin resim tekniklerini ortaya koymada faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet düşünüyorum.
İlk ve son çalışma arasında fark görüyor musunuz? Bunlar nelerdir?	Evet var. Gerçekliği kavradı, daha doğal bir görüntü elde etti.
Hava perspektifi bilgisi ve renk bilgisinin son çalışmayı oluşturmada size faydası olduğunu düşünüyor musunuz? Son çalışmayı oluştururken nasıl hissettiniz?	Bana çok kolay geldi. uzak-yakın ilişkisini ortadan resimlerdekilerin ne boylarda olmasını anladım.

Form:3 “Evet. Dağlar, ağaçlar, evler.-Evet.-İlk resmin doğal değilken, şimdi ise hem doğal hemde güzel görüyorum.- Evet. Son çalışmamı doğal ve gerçek hissettim.”

Perspektif ve kurallarını öğrendiniz mi? Çevrenizden perspektifi anlatan birkaç örnek veriniz.	Evet. Dağlar, ağaçlar, Evler.
Hava perspektifi bilgisini öğrenmenin resim tekniklerini ortaya koymada faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet.
İlk ve son çalışma arasında fark görüyor musunuz? Bunlar nelerdir?	İlk resmim doğal değilken, şimdi ise hem doğal hemde güzel görüyorum.
Hava perspektifi bilgisi ve renk bilgisinin son çalışmayı oluşturmada size faydası olduğunu düşünüyor musunuz? Son çalışmayı oluştururken nasıl hissettiniz?	Evet. Son çalışmamı doğal ve gerçek hissettim.

Form:4 “Yakındakiler koyu ve uzaktakiler daha açıktır.-Evet.-Daha gerçekçi oldu, evet.- Evet son çalışma kolay geldi.”

Perspektif ve kurallarını öğrendiniz mi? Çevrenizden perspektifi anlatan birkaç örnek veriniz.	yakındakiler koyu uzaktakiler daha açıktır
Hava perspektifi bilgisini öğrenmenin resim tekniklerini ortaya koymada faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	evet
İlk ve son çalışma arasında fark görüyor musunuz? Bunlar nelerdir?	da gerçekçi oldu evet
Hava perspektifi bilgisi ve renk bilgisinin son çalışmayı oluşturmada size faydası olduğunu düşünüyor musunuz? Son çalışmayı oluştururken nasıl hissettiniz?	evet son çalışma kolay geldi

Form:5 “Evet.-Evet gerçeğine çok benziyor.-Evet renk tonları güzel oluyor, uzak olup olmadığını ayırt edebiliyorum.- Evet çok güzel olduğunu hissettim.”

Perspektif ve kurallarını öğrendiniz mi? Çevrenizden perspektifi anlatan birkaç örnek veriniz.	Evet
Hava perspektifi bilgisini öğrenmenin resim tekniklerini ortaya koymada faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet gerçeğine çok benziyor
İlk ve son çalışma arasında fark görüyor musunuz? Bunlar nelerdir?	Evet renk tonları güzel oluyor uzak olup olmadığını ayırt edebiliyorum
Hava perspektifi bilgisi ve renk bilgisinin son çalışmayı oluşturmada size faydası olduğunu düşünüyor musunuz? Son çalışmayı oluştururken nasıl hissettiniz?	Evet çok güzel olduğunu hissettim

Form:6 “Evet, yakındaki evin büyük uzaktaki evin küçük.- Evet daha güzel oldu.-Evet.-Daha kolay olduğunu öğrendik.”

Perspektif ve kurallarını öğrendiniz mi? Çevrenizden perspektifi anlatan birkaç örnek veriniz.	evet yakındaki evin büyük uzaktaki evin küçük
Hava perspektifi bilgisini öğrenmenin resim tekniklerini ortaya koymada faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	evet daha güzel oldu
İlk ve son çalışma arasında fark görüyor musunuz? Bunlar nelerdir?	evet
Hava perspektifi bilgisi ve renk bilgisinin son çalışmayı oluşturmada size faydası olduğunu düşünüyor musunuz? Son çalışmayı oluştururken nasıl hissettiniz?	daha kolay olduğunu öğrendik

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Araştırma çerçevesinde elde edilen bulgular, öntest ve sontest niteliğinde olan ön ve son çalışmalar alanında uzmanlarca tartışılarak elde edilen sonuçlar tek metin olarak bir araya getirilmiştir.

Çalışma on beş gönüllü öğrenciyi kapsamına rağmen ders anındaki değişkenlerden bağılı olarak ve grubu temsilen onar çalışmanın konulması yeterli görülmüştür.

Uygulama sırasında öğrencilerin gözlemleri, soruları gibi durumların çeşitli biçimlerde (ses kaydı, sorularını not etme vs.) alınması öğrencinin doğal davranmasını engellemiş, kısıtlı olan ders saati içerisinde zamansal sıkıntı da yarattığı gözlemlendiği için veri oluşturulamamıştır bu sebeple edinilen gözlemler araştırmacı günlüklerinde ve sonuçlarda belirtilmiştir. Sonuç eserlerin değerlendirilmesi sırasında diğer görsel sanatlar öğretmenlerinden alınan eleştiriler değerlendirme süreci içerisine katılmıştır. Bu kişiler için çalışmalar hakkında olan yorumları dışında tez içerisinde ayrı bir bölüm ya da kişisel bilgi yoktur.

Öğrencilerin ön ve son çalışmaları incelenmiş, süreç içindeki ilerleyişleri de dikkate alınmıştır. Öğrencilerce hazırlanan ilk çalışma da hava perspektifi bilgisinin varlığı ile ilgili herhangi bir bulgu yoktur. Ön çalışmaların genelinde bir bitmişlik söz konusudur. Detaylar üzerinde vakit ayrılmış ancak genel kompozisyon üzerinde düzenleme ve yerleştirmede yetersizlikler olduğu görülmüştür.

Ön öğrenci çalışmasında perspektif ve hava perspektifi kurallarının öğrencilerce uygulanmadığı ve bilinmediği tespit edilmiştir. Öğrenciler genel anlamda perspektif kurallarının varlığını bilmesede peyzaj çalışmalarında varlığını hissettikleri geriye gidiş problemini farklı şekillerde ele aldıkları gözlenmiştir. Bireysel farklılıkların gözlemlendiği bu çalışmada yer yer öğrenciler malzeme çiziminde perspektif kullanmış ancak genel anlamda bu resimsel problemi çözememiş ve nesnelerin çiziminde sık sık yukarıdan aşağıya(kuşbakışı) bir açı kullanmışlardır. Resim içerisinde hava perspektifinin varlığını hissettirecek başka herhangi bir

çözümlemeye ise rastlanmamıştır.

İlkokul 6. Sınıf öğrencilerine aşamalar halinde verilen perspektif ve hava perspektifi bilgisinin kazandırılmasıyla öğrencilerin hayal güçlerinde mevcut olan yaratımların ortaya konulmasına yardımcı olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmalarında daha çok hiyerarşik perspektif kullanan bu yaş grubu öğrencileri için araştırma sürecinin sonunda perspektif kurallarını doğru bir şekilde öğrenip, günlük yaşamında karşılaştığı görüntüleri resimlerinde ortaya konmasında faydalı olduğu gözlenmiştir. İlk çalışmada problemlili duran ve çözülememiş biçim sorunları perspektif ve hava perspektifi bilgisinin edinilmesi ile öğrenciler için problemlerin sorun olmaktan çıkıp sonuçları bakımından daha doğru hale getirmiştir. Süreç aşamalılık ilkesiyle ilerlemiş olup bütün öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olarak üst düzey düşünme becerilerinde kazandırıldığı ve buna dayalı olarak çalışmalarını açığa çıkarttıkları görülmüştür. Çalışma süresince perspektif ve hava perspektifi konusunun öğretilmesinde sanatçı eserleri, tahta üzerinde uygulamalı olarak gösterilen çizimler, fotoğraflar ve gerçek hayatta karşılaşılan örneklerin kullanılması anlaşılabilirliği arttırmıştır. İkinci çalışmalarda çevremizde daha çok karşılaşılabildiğimiz alanlar eserlerde ortaya konulmuş daha başarılı kompozisyonların oluşturulduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin edinilen bilgilerle ortaya koymak istediklerini tanımlama ve ifade etme becerilerinin arttığı yine gözlemler arasındadır. Bu bakımdan somut işlemler döneminde olan ve gerçekçi çalışmalar ortaya koymak isteyen çevresinin farkında olan daha tatmin edici sonuçlar bekleyen öğrenciler için oldukça faydalı bir çalışma olmuştur. Düzenli aralıklarla gerçekleşen bu resim etkinliği öğrencinin motor becerilerine katkı sağladığı gibi el-göz koordinasyonunu da geliştirmiştir.

5.2. Sonuç

Bu bölümde; Görsel Sanatlar 6. Sınıf dersi eğitim sürecinde öğrencilerin ders planında yer alan perspektif uygulamaları kazanımında hava perspektifi konusunun detaylandırılarak eğitim sürecinde yer verilmesiyle elde edilecek kazanımların öğrenci çalışmasının katkıları nelerdir? sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla gerçekleşen eylem araştırması sonuçları analiz edilmiş soruna uygulama ile ne derece yanıt bulunduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Eylem araştırması son zamanlarda özellikle eğitim alanında kullanılmaya başlayan bir araştırma türüdür. Araştırmacı, araştırmanın süreç ve sonuçları hakkında

çalışma yapabilir bu türde. Bir eğitim faaliyeti; süreci ve uygulamalarını daha iyi anlamalarını bunlarla beraber sonucun da iyileştirilmesini sağlar (Yıldırım ve Şimşek,2016:74). Esnek bir çalışma imkânı sunan eylem araştırmasında araştırmacının görüşleri ve yorumları, önyargıdan uzak olması koşulu ile veri olarak kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek,2016:310). Bu sebepten ötürü ders içerisinde öğrencilerle yapılan sohbetler, onların kayda alamadığımız yorumları, uygulama sırasında çalışmadan hoşnut ya da rahatsız oldukları durumlar gözlenerek veri oluşturulmaya çalışıldı. Perspektif ve hava perspektifi konuları kurallarının gösterip-yaptırma tekniği ile öğrencilerce kavranması ve eser üretmesi, öğrencinin uygulama boyutunda yaratıcı çalışmalar ortaya koyduğunu göstermektedir. Sanatçılar ve eserlerinde bahsettiğimiz perspektif gelişim süreci uygulamanın tarihsel bölümünü oluşturarak sanatın gelişimi hakkında öğrencilerde bir fikir oluşturması sağlanmıştır. Yine bu konu içerisinde yer alan sanatçı eserlerinin gelişim aşamaları boyunca incelenmesi ve edindikleri bilgilerle bu konuda eleştirel bir tavır takınmaları sağlanmıştır. Kendi çalışmalarına ve arkadaşlarının çalışmalarına yönelik sorular sordurarak beğeni ölçülerine değer katılmaya çalışılmıştır. Bu özellikler ile öğrenciye çok yönlü bir eğitim girdisi sağlayarak öğrencinin bir bütün olarak hava perspektifi uygulamaları hakkında eğitim almaları sağlanmıştır. Bireysel farklılıklara sahip olan bireylere çok yönlü yaklaşılması sağlanmıştır.

- Aşağıdaki bulgular eylem araştırması sonucunda alt probleme verilen yanıtlardır; Yeni öğrenmelerle resimsel problemler karşısında daha başarılı olan öğrenciler yeni bilgilere ve çalışmalara karşı olumlu tutum göstermiş ve uygulama ilerledikçe konu hakkında daha farkındalığı yüksek çalışmalar ürettikleri gözlenmiştir. Sanatçı ve eserleri ile desteklenen konunun, öğrenciler üzerinde etkisi artmış, eserleri hakkında değerlendirme yaparken de bu ölçütlere dikkat etmişlerdir. Sanat tarihindeki ilerleme ve keşif sürecini bilmek onları konu hakkında heyecanlandırmıştır ve içselleştirmesini sağlamıştır. Bu durum sadece sanat üreticisi olarak değil aynı zamanda çevresini eleştirel gözlerle izleyebilen bir sanat tüketicisi olmalarını da sağlamıştır.
- Öğrenciler hava perspektifi bilgisi ile yaptıkları çalışmalarda perspektif kurallarını kullanarak derinlik vermenin yanı sıra renkle de derinlik vermeyi öğrenebilmişlerdir. İki boyutlu düzlem üzerinde ortaya konulmaya çalışılan gerçekçiliği arttırmaya yardımcı olmuştur ve çevresini de bu bilgiler

doğrultusunda algılamaya-çözümlemeye başlamıştır. Parlak renklerle çalışmalarını güzel göstermeye çalışmanın ötesinde renkleri yakından tanımış ve tonlara daha hâkim oldukları görülmüştür. Çevrelerinde yaptıkları gözlemlerde uzak-yakın ilişkisinin neden olduğu bu renk farklılıklarının oluşum nedenleri hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Arkadaşları ve kendi çalışmalarını eleştirirken güzel-çirkin ifadesinin ötesinde çalışmaları biçimsel olarak görebilmiş ve eleştirebilmişlerdir. Öğrencilere ders anlatımı sırasında gösterilen sanatçı eserlerini de bu bilgiler doğrultusunda tanımaya ve anlamaya başladıkları görülmüştür. Sanat eserlerini incelerken öğrencilerle yapılan sohbet doğrultusunda perspektif ve hava perspektifi unsurlarını bir ölçüt olarak değerlendirmelerine katıldığı gözlenmiştir.

- Konuyu öğrendikçe uygulama konusunda motivasyonu artan öğrencinin çevresel gözlemleri ve farkındalığı artmıştır öğrenci bakmanın ötesine geçerek görmeyi öğrenmiştir. Ders işlenişi sırasında algılama düzeyine göre aralarında bazı farklılıklar bulunan öğrenciler kendi ölçülerince çalışmalarında başarı göstermiştir. Çevrelerinde gözlemlediklerini altı haftalık süreç içerisinde geliştirmiş ve yeni gözlemlerle sınıf ortamına getirmişlerdir. Evlerin, arabaların mesafeye bağlı olarak küçülmesi ve renginin soluklaşması, uzak mesafedeki dağların mavi gibi görünmesi gibi örnekler kullanmışlardır..
- Ön çalışmada öğrencilerin resimlerinde canlı ve parlak renklerin tercih ettikleri ve bir rengin tek tonunun kullanıldığı görülmüştür. Perspektif kurallarının yetersiz olduğu çalışmalarında hava perspektifine bağlı olarak bulunması gereken mesafeye bağlı koyu-açık ilişkisine ise hiç rastlanmamıştır. Hava perspektifi kuralları ve renk bilgisinin verilmesi ile ara tonların resimde daha çok ortaya çıktığı görülmüştür. Son çalışmada görülmektedir ki tek ton ile ortaya konan eserler de renk zenginliğinin yanında artık bir ton zenginliği de mevcuttur. Mesafeye göre değişen bir ton sıralaması vardır. Canlı ve parlak renklere verilen önceliğin yerini doğru kullanım almıştır. Ancak hava perspektifi verilirken zeminde geriye doğru yavaş yavaş verilmesi gereken ton konusunda öğrencilerin sıkıntı yaşadığı görülmüş, birkaç öğrencinin çalışmalarını geçişli olacak şekilde ortaya koyduğu gözlenmiştir. Ancak nesnelere bu renkte ton kullanımı problem yaratmamıştır.

Öğrenci bu eğitim sürecinde aşamalar halinde, birden çok konuyu bir arada görmüştür. Perspektif, Hava Perspektifi ve Renk bilgisi konularını bütüncül bir yaklaşımla ders içerisinde ele alınmıştır. Asıl konumuz olan Hava Perspektifi ve onun yanında verdiğimiz diğer alt süreçler öğrencilerin çalışmalarında oran orantı bilgisinin doğru verilmesini sağlamıştır. Resimde bu süreçlerle derinliğin sağlanması çalışmalarda üçüncü boyutu vermiştir. İki boyutlu olan kâğıt düzleminde büyük çizilen nesnelere koyu renkte boyanarak önde bulunma durumu vurgulamıştır. Resimlerde bilinçli bir ön-arka ilişkisi vardır. Başta tek ton halinde kullanılan renklerin ilerleyen çalışmalarında koyu-orta ve açık değerlerin kullanıldığı görülmüştür. Ara tonların kullanımı artmıştır. Hava perspektifi içerisinde renk bilgisi konusu verilmesi ile öğrenilen renk bilgisi daha anlamlı hale gelmiş, doğrudan kullanımı ile renk bilgisini öğrenmesi kalıcı hale gelmiştir. Perspektif kuralları üstünde şekillenen ve her çalışmada bunu vurgulayan hava perspektifi bu konu için de kalıcılığı arttırmıştır. Yalnızca düzlem üzerinde bir takım çizimler ortaya koymak yerine kuralları olan, biçimsel olarak eleştirilebilen, belli oranda estetik kaygı taşıyan çalışmalar ortaya konmuştur. Öğrencilerin beğenisini olumlu yönde şekillendirmiştir. Bireylere çalışmalarını eleştirme noktasında ya da diğer sanat tüketicisi olma noktasında ileri taşıdığı görülmüştür. Bu yaş grubu bireyleri somut işlemler döneminde olan öğrencilerin gerçekçilik arayışına daha uygun çalışmalar ortaya koymasına yardımcı olmuştur.

Son çalışmanın pandemi koşulları altında olması ders atmosferini olumsuz yönde etkilemiş, dersin uygulayıcısı ve öğrenciler arasında sosyalleşmenin azalmasının yaratıcılık ve öğrendiklerini ortaya koyma yetilerini etkilediği görülmüştür. Süreç içerisinde her çalışma ile uzmanlarca oldukça başarılı görülen öğrenciler son çalışmada öğrendiklerini ortaya koymuş ancak daha önceki derslerde gösterdikleri performansın gerisinde kalmışlardır.

Ürün oluşturma sürecinde karşılaşılan problemlerin çözümünde öğrenciye faydalı olması, ona gözle görülür bir ilerleme sunması öğrenciye resim dersinin belli bir kesime has özel bir yetenek olmadığını, öğrenmelerle çözülebilecek yapıda olduğunu göstermiştir. Ders içerisinde verilen uygulama ile öğrencinin beğeni ölçütleri de değişmiş, esere biçimsel anlamda bakabilmişlerdir. Çalışma grubu sözlü olarak elde edilen sonuçlardan memnun olduklarını dile getirmiştir. Resim dersine yönelik tutum ve istekler olumlu yönde gelişme gösterdiği görülmüştür. Her aşama bir sonrakini cesaretlendirmiştir ve yeni yaratımlar oluşturma konusunda öğrencilerin

motive ettiği görülmüştür.

5.3. Öneriler

Araştırma kapsamında elde edilen bulguların sonuçları ve değerlendirmeleri doğrultusunda aşağıdaki önerilere yer verilebilir;

Hava perspektifi bilgisinin öğrencilere verilmesiyle öğrencilerin çalışmalarında derinlik kavramını çözümledikleri ve daha başarılı bir şekilde eserlerinde yansıttıkları görülmüştür. Yaş grubunun genel özelliği olan gerçekçi çizim arayışını desteklemek için Hava Perspektifi bilgisinin 6. sınıflar ders programında yerinin artırılması önerilmektedir.

Birkaç haftaya yayılacak olan bir Hava perspektifi bilgisi içerisinde Renk bilgisi verilmesinin, renk bilgisi öğrenmesini daha anlamlı hale getirdiği gözlenmiştir. Bu anlamda renk bilgisinin sonraki öğrenmeler açısından hava perspektifi bilgisi içerisinde verilmesi uygun olacaktır.

Sanat eğitiminde uygulamalı alanların yanı sıra; tarihsel ve eleştirel boyutlarının da ele alınması ve farklı zekâ alanlarına hitap etmesi bakımından önemlidir. Okullarda yapılacak olan uygulamalarda bunlara dikkat edilmesi ve yer verilmesi önerilmektedir.

Perspektif konusu Hava Perspektifi bilgisinin ön koşulu niteliğindedir. Bu iki konu birbirini takip edecek şekilde eğitim faaliyetleri içinde verilmesi uygundur.

KAYNAKÇA

Akalın, M.,B.(2008) Meslek Yüksek Okulları Programlarına Yönelik Güzel Sanatlar Ders Notları, Detay Yayıncılık –s .11-18-

Artut, K. (2009). Sanat Eğitimi Kuramları Ve Yöntemleri, Anı Yayıncılık, Ankara, s.20-68-98-120-156-160-165-167-225-

Ayaydın, A. Bilgin, K, F. Diksoy, İ. Gökay, M. Kartopu, S. Mercin, L. Toktaş, P.,(2019). Görsel Sanatlar Öğretmenler için Kılavuz Kitabı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları –s. 13

Ayaydın, A.,Vural,D.Ü., Tuna,S.,Yılmaz,M.G.,(2009).Sanat Eğitimi Ve Görsel Sanatlar Öğretimi –Pegem Akademi Yayınları –s. 1-2-36-114-120-133-140-262-265-267-

Berger, J. (2017). Görme Biçimleri –Metis Yayınları –s.7-

Buchholz, E. Bühler, G. Hille, K. Kaeppele, S. Stotland, İ.(2015). Sanat -Çev. Derya Nüket Özer –NTV Yayınları-s. 126- 127

Buyurgan, S. Buyurgan, U. (2012). Sanat Eğitimi ve Öğretimi –Pegem Akademi Yayınları. s. 3- 4- 9-55- 58- 134-142-

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün,Ö., Karadeniz,Ş., Demirel,F. (2016). Pegem Yayınları s.13-20 ve 25 arası-267 ve 274 arası

Cömert, B. (2014). Mitoloji ve İkonografi –De Ki Yayınları s. -

Çağlarca, S. (2000). Perspektif Resim ve Gölge Çizimi –İnkılap Kitabevi Yayın. s.7

Doğan,Y. (2007). İlköğretim Çağındaki 10-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri, Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilgiler Dergisi, sayı:13, sayfa:155-187

Engin, A. (2002). Heykel Oburu –Kültür Yayınları s. 377-

Erbay, M.(2013). Sanat Eğitimi Üzerine –Beta yayıncılık. s.31-79-

Erinç, S,M. (2009) Resim Eleştirisi Üzerine –Ütopya Yayınları s.7-

Etike, S. (2001). Desen (Kız Teknik Liseleri İçin) –S.H.Ç.E.K Basım Evi s.38-

Faure, E.(2007). Rönesans Sanatı –Çev. Bertan Onaran –Zigana Yayıncılık –s.42-

Florenski, P. (2013). Tersten Perspektif –Çev. Yeşim Tükel. Metis Yayınları. s.

7-85-

Gardner, H. (2013). Çoklu Zekâ Yeni Ufuklar –Çev. Asiye Hekimoğlu Gül. Optimist Yayınları. s. 63-

Gombrich, E,H. (2002). Sanatın Öyküsü –Çev. Erol Erduman ve Ömer Erduman –Remzi Kitabevi. s. 34-114-150-250

Gombrich, E,H.(2015). İmge ve Göz –Çev. Kemal Atakay –Yapı kredi yayınları. s. 19- 262-

Gökaydın, N. (1990). Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı- Sedir Yayınevi –2-3-11-29-

Harmancı, A.(2019). Turner’ın Renkçilik Anlayışı: Goethe Renk Öğretisi’nin Turner Resimlerine Etkisi, İdil,58,742

Ingers, J. (2016). Atölyede Söyledikleri Notlar ve Düşünceler –Çev. Alp Tümertekin –Janus Yayınları –s. 55

Johnson, A. G.(2013). Rönesans Sanatı –Çev. Fisun Demir Dost Yayınevi s.75-

Johnson, A. P.(2014). Eylem Araştırması El Kitabı –Çev. Yıldız UZUNER. Meltem ÖZTEN ANAY –Anı yayıncılık. s. 81- 112-

Karasar, N. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemi –Nobel Yayınları. s. 130

Karasu, G.N.,(2007). Desende Işık ve Gölge – Erciyes Üniversitesi Yayınları s. 9-69-

Karavit. C. (2006). Işık Gölge –Telos Yayınları s. 9-10- 38- 42-96-97-

Karkın, N. (2016). Estetiğin Çağdaş Retorikleri –Ekin Yayınları s. -16-

Kemp, M. (2004). Leonardo –Çev. Handan Balkara – Dost Yayınları. s.52-56-132-139-171-

Kılıç, A., Duman, E., Ersoy. F.(2019). Görsel Sanatlar Dersi 9. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı –M.E.B. Devlet Kitapları –s. 51-

Kırıçoğlu, O.(2005). Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratmak –Pegem Yayıncılık-s.96-121-

Lynton, N. (2004). Modern Sanatın Öyküsü –Remzi Kitapevi Yayın. s.181-

Mercin, L.,Alakuş,A.(14-20 ,2007). D.Ü.Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliği –Ziya Gökalp Eğitim Fakülte Dergisi 9 makale s. 2

Metzger, P. (2012) Perspektif Sanatı Temel Kılavuz –Çev. Gizem Aldoğan – Hayalperest Yayınevi s.-13-17-

Ohannes Paşa, S.(2005). Güzel Sanatlar Tarihine Giriş –Hece Yayınları. s.99-

Onat, E. (1975). Perspektiv ve Perspektivde Gölge Çizimi –Güven Yayınevi s.-

7-18-

Özsoy, V., Alakuş, A., (2009) Görsel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri –Pegem Akademi Yayınları s.81 - 82-

Pooke, G., Whitham, G. (2012) Sanatı Anlamak –Çev. Tufan Göbekçin – Optimist Yayınları –s. 4-9-32-178-

San, İ., (1983) Sanat Eğitimi Kuramları –Ütopya Yayınları –s.17-

San, İ., (2008). Sanat ve Eğitim –Ütopya Yayınları –s.15-

Sirel, Ş. (1974). Yapı Akustiği Temel Bilgiler-1 –İnkılap ve Aka Yayınları –s.

40-

Smith, R. (2010). Sanatçının El Kitabı –Çev. İnkılap kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş - İnkılap Yayınları s. 345-

Şahin, T. E. (2006). Arkeoloji ve Sanat Tarihi. Dikey Yay. s.301-294-301-302

Şahinler, O. (1982). Artistik Perspektiv – İnönü yayınları, s:-3-

Şenol, Ö. (2018). (Çocuk-Ergen Sorunları) Farkında Mısınız-1. İstanbul: Çalış

Ofset

Şişman, A. (2011). Sanat ve Sanat Kavramlarına Giriş –Literatür Yayınları s.193-196-

Taşören, B. Ö., Sözer, E., Talas, S., (2018). Temel Sanat Eğitimi- M.E.B. Devlet Kitapları-s.120-125-157-156-165-

Turani, A. (1997). Dünya Sanat Tarihi –Remzi Kitabevi. s. 16-344-361 -363 -371

Ünver, R. (1985). Yapıların İçinde Işık-Renk İlişkisi -İstanbul Y.Ü. Yapı Fiziği Yayınları –s.17-

Van Gogh, V. (2018). Teo'ya Mektuplar –Çev. Azra Erhat –Remzi Kitabevi. s. 17

Vassari, G. (2013). Sanatçıların Hayat Hikâyeleri –Çev, Elif Gökteke –Sel Yayınları. s.110-118-

Wundram, M. (2008). Rönesans –Çev.??????? Taschen/Remzi Kitabevi s.6-

Yavuzer, H. (1984). Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, Bilimsel Sorunlar Dizisi

Yetkin, S.K. (2007). Büyük ressamlar. Palme Yayıncılık s.89-

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, s.74-310

EKLER

Ek-1 Veli İzin Formu

TEZ ARAŞTIRMASI VELİ İZİN BELGESİ			
Adı, soyadı;		Baba adı;	
Sınıfı;		Anne adı;	
No;		Cinsiyeti;	Kız() Erkek()

.....MÜDÜRLÜĞÜNE

Velisi bulunduğum/bulduğumuz yukarıda açık kimliği yazılı okulunuz öğrencisi,..... tez araştırması kapsamında yapılan ders içi uygulamalarında yer almasına bu etkinliklerin video, resim vb. şekilde kayıt altına alınıp eğitim-öğretime destek sağlamak koşuluyla (güvenirliği sağlanan) sosyal paylaşım ortamlarında kullanılmasına izin veriyorum.

.../.../2020

Açıklamalar:

- 1-Bu izin belgesi, yukarıda belirtilen etkinliğe katılacak olan öğrencinin annesi, babası/yasal velisi tarafından doldurulup imzalanacaktır.
- 2-İzin belgesi olmayan öğrenci ilgili etkinliğe katılmayacaktır.

Onaylandı

.../.../2020

(Sınıf Öğretmeninin adı, soyadı)

İmza